

**50
απλά
πράγματα
που μπορείς
να κάνεις
για να σώσεις
τη γη**

The EarthWorks Group

Μετάφραση: Ρούσσοσ Βρανάς

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ»

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

*Η οργάνωση **The Earthworks Group** επιθυμεί να ευχαριστήσει όλους εκείνους που συνεργάστηκαν μαζί της για να γίνει αυτό το βιβλίο:*

● John Javna ● Julie Bennett ● Fritz Springmeyer ● Phil Catalfo
● Robin Dellabough ● Jayne Walker ● Moira A. Hughes ● Chris Calwell ● NRDC ● Michael Brunsfeld ● Rob Pawlack ● The Ecology Center ● Karina Lutz, περιοδικό Home Energy ● Kathleen Kennedy ● Marc Ledbetter, American Council for an Energy-Efficient Economy ● Pamela Lichtman, Center for Marine Conservation ● Eric Lefcowitz ● Jeanne Byrne ● Environmental Action ● Dean Roberts και Walter Bischoff, Greenleaf ● Andy Sohn ● Susan Fassberg ● Joe Pryborowski ● Dick Bunnell ● Debra Lynn Dadd ● Joel Makower ● 5th St. Computer Services ● Gene Brissie ● Peter Beren ● Jay Feldman, National Coalition Against the Misuse of Pesticides ● Larry Weingarten ● The Massachusetts Audubon Society ● Renew America ● Worldwatch Institute ● The Texas Water Development Board ● P G & E ● EBMUD ● Francis Flanigan, Alliance for the Chesapeake Bay ● Marine World Africa USA ● The Environmental Defense Fund ● Citizens for a Better Environment ● Bio-Integral Resource Center ● The San Francisco Recycling Program ● The Aluminum Assn. ● American Paper Institute, Recycling Committee ● Rich Block, World Wildlife Fund ● National Wildlife Federation

«Όταν δεν μπορείς να κάνεις πολλά, το χειρότερο είναι να μην κάνεις τίποτα».

Edmund Burke

**Αυτό το βιβλίο
είναι αφιερωμένο
σε όσους
δεν γεννήθηκαν
ακόμα**

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Αγαπητέ αναγνώστη,

Αυτό το οικολογικό βιβλίο γράφτηκε στην Αμερική, από ανθρώπους που αγαπούν πολύ τη Γη μας, και γρήγορα έγινε υπ' αριθμόν 1 μπεστ σέλερ.

Οι ίδιοι αυτοί άνθρωποι έγραψαν και ένα τέτοιο βιβλίο για τα παιδιά, με τίτλο «50 ΑΠΛΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΣΩΣΟΥΝ ΤΗ ΓΗ», που είχε την ίδια επιτυχημένη πορεία. Εκδόθηκε κι αυτό στην Ελλάδα από τις Εκδόσεις «ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ» και σήμερα διαβάζεται από χιλιάδες μικρούς μας φίλους.

Το βιβλίο που κρατάς στα χέρια σου είναι γεμάτο ωφέλιμα και πρωτότυπα πράγματα — ιδέες, προτάσεις και υποδείξεις — που θα σου φανούν χρήσιμα, αν θέλεις να προστατεύσεις το περιβάλλον από τον κίνδυνο που το απειλεί.

Θα σε βοηθήσει να συνειδητοποιήσεις κι εσύ πως έχεις τη δύναμη να σώσεις τη Γη.

Καλό διάβασμα!

«ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΙ»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....10

ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ

Το φαινόμενο του θερμοκηπίου	13
Η μόλυνση της ατμόσφαιρας	14
Η καταστροφή του όζοντος	15
Ολέθρια απόβλητα.....	16
Η όξινη βροχή.....	17
Η καταστροφή της άγριας φύσης	18
Η μόλυνση των υπόγειων νερών.....	19
Τόσα σκουπίδια	20
Οικονομία στην ενέργεια και το νερό.....	21

50 ΑΠΛΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

1. Άχρηστα γράμματα.....	25
2. Σκίψε τα πλαστικά δαχτυλίδια συσκευασίας	27
3. Καθαρά απορρυπαντικά.....	29
4. Αέρα στις βρύσες.....	31
5. Εναλλακτικά προϊόντα	33
6. Οικονομικός θερμοσίφωνα.....	35
7. Το σωστό τηλεφώνημα	37
8. Διάλεξε το σωστό χρώμα	39
9. Τα λάστιχα του αυτοκινήτου.....	41
10. Ενάντια στο ρεύμα	44
11. Μη σπαταλάς το νερό	47
12. Η οικολογία του βενζινάδικου.....	49
13. Η ζώνη του όζοντος	51
14. Πόσο καίει;.....	55
15. Ξαναφόρτισε τις μπαταρίες σου.....	58
16. Πού βάζεις τα ψώνια;	60
17. Βρες τα κρυμμένα τοξικά.....	62
18. Το χορτάρι του κήπου.....	65
19. Όχι στη διογκωμένη πολυστερίνη	68

20. Στην παραλία	70
21. Καταναλωτή, πρόσεχε!	72
22. Εντομοκτόνα και κατοικίδια ζώα	74
23. Το νερό της τουαλέτας	76
24. Αέρα στο ντους.....	79
25. Ανακύκλωσε τα λάδια του αυτοκινήτου σου	82
26. Ρύθμισε τη θερμοκρασία	84
27. Σωστός φωτισμός.....	87
28. Μην αφήνεις τα μπαλόνια	90

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ

29. Ανακύκλωσε τις παλιές ειδήσεις	93
30. Ανακύκλωσε το γυαλί.....	96
31. Μην πετάς το αλουμίνιο.....	99
32. Μην αγοράζεις ό,τι δεν ανακυκλώνεται.....	102
33. Πάνες από ύφασμα	105
34. Στη δουλειά σου	108
35. Ανακύκλωσε και τα υπόλοιπα	111
36. Φτιάξε φωλιές στην αυλή σου	113
37. Σώσε τα τροπικά δάση.....	115
38. Η μεγάλη σπατάλη	118
39. Φύτεψε κι εσύ ένα δέντρο	120
40. Όχι στα εντομοκτόνα	123
41. Επικίνδυνα απόβλητα	126
42. Ομαδική χρήση αυτοκινήτου.....	129

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΠΟΦΑΣΙΣΜΕΝΟΥΣ

43. Φτιάξε οργανικό λίπασμα	132
44. Μάξενε τα απόνερα	135
45. Οδήγα λιγότερο.....	137
46. Τρώγε οικολογικά (και οικονομικά).....	139
47. Άρχισε ένα πρόγραμμα ανακύκλωσης	142
48. Ξηροκαλλιέργεια	144
49. Πάρε κι εσύ μέρος	146
50. Από στόμα σε στόμα	148

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τουλάχιστο μια φορά την εβδομάδα, με επισκέπτονται στο NRDC μέλη της οργάνωσης και πολίτες που ενδιαφέρονται να μάθουν τι μπορούν να κάνουν αυτοί οι ίδιοι για να συμβάλουν στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων του περιβάλλοντος. Κι αυτό το μέρος της δουλειάς μου μ' αρέσει ιδιαίτερα: να βοηθώ δηλαδή να δραστηριοποιηθούν όλο και πιο πολλοί άνθρωποι. Συμβουλευόμαι λοιπόν τη βιβλιοθήκη μου και τους δίνω μερικές ενθαρρυντικές οδηγίες. Αναγκαστικά, οι πληροφορίες που τους δίνω προέρχονται από πολλές και διαφορετικές πηγές, που δεν είναι πάντα εύκολα προσιτές. Γιατί κανένας ως τώρα δεν είχε κάνει τον κόπο να τις συγκεντρώσει κάπου όλες μαζί.

Η οργάνωση The EarthWorks Group ήρθε να δώσει τη λύση σ' αυτό το πρόβλημα, μέσα στις λίγες σελίδες αυτού του βιβλίου, που φαίνεται δυσανάλογα μικρό για τον πλούτο των πληροφοριών που περιέχει. Θέλετε να μάθετε για τους οικονομικούς γλόμπους, για τα οικονομικά ντους, και πού μπορείτε να τα αγοράσετε; Θα τα βρείτε όλα εδώ. Θέλετε να μάθετε ποια πράγματα μπορούν να ανακυκλωθούν; Θα τα βρείτε κι αυτά εδώ. Επίσης θα βρείτε όλα όσα θέλετε να μάθετε για τα αυτοκίνητα, τα κονσερβοκούτια, τα λάστιχα των αυτοκινήτων, τα σκουπίδια και τις τουαλέτες.

Το βιβλίο «50 Απλά Πράγματα» δίνει σε κάθε άτομο τη δυνατότητα να ορθώσει το ανάστημά του και να κάνει κι αυτό κάτι για τα παγκόσμια προβλήματα του περιβάλλοντος. Δεν υπάρχει λόγος να απελπίζεστε, διαβάζοντας τη σχετική ειδησεογραφία και τα ρεπορτάζ. Ακόμα και τα πιο «αθεράπευτα» περιβαλλοντικά προβλήματα μπορούν να βρουν τη λύση τους, όταν ασχοληθούν μ' αυτά οι απλοί άνθρωποι.

Ελάχιστοι από εμάς μπορούμε να κάνουμε κάτι για να εμποδίσουμε τα πετρελαιοφόρα να διασχίζουν τις καθαρές θάλασσες, κουβαλώντας εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου. Κι όμως όλοι μας μπορούμε να κάνουμε κάτι, κάθε μέρα, για να χρειαζόμαστε όλο και λιγότερα τέτοια πετρελαιοφόρα. Κανένας από εμάς δεν μπορεί να φράξει την τρύπα του όζοντος που χάσκει πάνω από την Ανταρκτική. Κι όμως όλοι μας μπορούμε να βοηθήσουμε, ώστε να μην απλωθεί σε κατοικημένες περιοχές, χρησιμοποιώντας όλο και λιγότερους χλωροφθοριωμένους υδρογονάνθρακες (CFC).

Τα περισσότερα από τα 50 Απλά Πράγματα που περιγράφονται σ' αυτό το βιβλίο, είναι απίστευτα εύκολο να τα κάνετε. Είναι πράγματα που θα τα κάνατε έτσι κι αλλιώς, μόνο και μόνο για να εξοικονομήσετε χρήματα (αν ξέρατε τι οικονομίες μπορείτε να κάνετε!). Τώρα ξέρετε. Η οργάνωση The EarthWorks Group δούλεψε για σας. Και μ' αυτό το βιβλίο θα μάθετε τουλάχιστο πώς να χρησιμοποιείτε την ενέργεια πιο έξυπνα. Δεν είναι ανάγκη να τουρτουρίζετε στο σκοτάδι. Απλώς φροντίστε, ώστε ακόμα κι η τελευταία δεκάρα που ξοδεύετε για ηλεκτρισμό, φωταέριο και βενζίνη, να πιάνει πραγματικά τόπο.

Στη δεκαετία του 1990 συνειδητοποιούμε για πρώτη φορά πως οι θεσμοί από μόνοι τους δεν μπορούν να λύσουν τα προβλήματα που συσσωρεύονται από τις φαινομενικά ανώδυνες πράξεις εκατομμυρίων ανθρώπων. Τα δικά μου σκουπίδια, τα δικά σας ελαττωματικά αυτοκίνητα, η υπερκατανάλωση νερού, όλα αυτά μαζί κάνουν τον πλανήτη μας λιγότερο βιώσιμο για τα παιδιά του σήμερα και του αύριο. Όμως να θυμάστε: όσο είμαστε η ρίζα του προβλήματος, άλλο τόσο είμαστε η απαρχή της λύσης του. Εμπρός λοιπόν!

Chris Calwell

**Ενεργειακό Πρόγραμμα
Πρωτοβουλία Ατμοσφαιρικής Προστασίας
Natural Resources Defense Council (NRDC)**

21 Σεπτεμβρίου 1989

ΤΙ

ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ

ΤΟ ΚΑΛΟ

«Το φαινόμενο του θερμοκηπίου, όταν λειτουργεί ομαλά, διατηρεί τον πλανήτη μας ζεστό. Τα φυσικά αέρια που βρίσκονται στην ατμόσφαιρα σχηματίζουν ένα στρώμα το οποίο επιτρέπει στις ακτίνες του ήλιου να φτάνουν στην επιφάνεια της γης, αλλά δεν αφήνει τη ζέση του να διαφύγει (όπως περίπου το τζάμι ενός θερμοκηπίου). Αυτό το στρώμα αερίων δεσμεύει τη θερμότητα του ήλιου κοντά στην επιφάνεια της γης και ζεσταίνει την ατμόσφαιρα».

—*Παγκόσμια Υπερθέρμανση: Το Φαινόμενο του Θερμοκηπίου*
Friends of the Earth

ΤΟ ΚΑΚΟ

«Για πρώτη φορά στην ιστορία, η ανθρώπινη δραστηριότητα αλλοιώνει το κλίμα ολόκληρου του πλανήτη μας. Σε λιγότερο από δυο αιώνες, οι άνθρωποι αύξησαν κατά 25% τη συνολική ποσότητα του διοξειδίου του άνθρακα της ατμόσφαιρας με την καύση φυσικών καυσίμων και την καταστροφή των δασών. . . Αν δεν μειώσουμε την εκπομπή αερίων που επιδεινώνουν το φαινόμενο του θερμοκηπίου, το σταθερό, φιλόξενο κλίμα, στο οποίο στηρίχτηκε ο πολιτισμός, δεν θα αργήσει να γίνει παρελθόν».

—*Μείωση της Θερμότητας του*

Θερμοκηπίου NRDC

ΤΟ ΑΣΧΗΜΟ

Τα Αέρια του Θερμοκηπίου:

- Διοξείδιο του άνθρακα (CO₂). Ευθύνεται περίπου 50% για το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Κάθε χρόνο, οι άνθρωποι επιβαρύνουν την ατμόσφαιρα με 6 δισεκατομμύρια τόνους αυτού του αερίου (το ένα τέταρτο αυτής της ποσότητας προέρχεται από τις ΗΠΑ). Κυριότερες πηγές εκπομπής CO₂: η καύση φυσικών καυσίμων, όπως κάρβουνο, πετρέλαιο, φυσικό αέριο, και η καταστροφή των δασών —τα δέντρα απελευθερώνουν CO₂ όταν καίγονται ή κόβονται.
- Χλωροφθοριωμένοι υδρογονάνθρακες (CFC). Ευθύνονται 15-20% για την παγκόσμια υπερθέρμανση, αλλά και καταστρέφουν το στρώμα του όζοντος.
- Μεθάνιο. 18% του φαινομένου του θερμοκηπίου. Προέρχεται από τη ζωική κοπριά, τους ορυζώνες και τις χωματερές.
- Μονοξείδιο του αζώτου. Ευθύνεται για το 10%. Σχηματίζεται από τα μικρόβια, τη διάσπαση χημικών λιπασμάτων και την καύση ξύλου και φυσικών καυσίμων.
- Όζον. Μόλυνση από τα αυτοκινητά, τους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και τα διυλιστήρια πετρελαίου.

Η ΜΟΛΥΝΣΗ ΤΗΣ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑΣ

ΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΑΕΡΑ

«Σχεδόν είκοσι χρόνια ύστερα από τη ψήφιση του Νόμου περί Καθαρής Ατμόσφαιρας, δεκάδες εκατομμύρια αμερικανών εξακολουθούν να αναπνέουν μολυσμένο αέρα. Σύμφωνα με την Αμερικανική Υπηρεσία Προστασίας Περιβάλλοντος, περισσότεροι από 76 εκατομμύρια άνθρωποι ζουν σε περιοχές όπου τα προβλεπόμενα όρια ατμοσφαιρικής ρύπανσης έχουν ήδη ξεπεραστεί».

—Για να Αναπνέουμε Καλύτερα
The World Resources Institute

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟ;

«Το όζον, το κυριότερο συστατικό του νέφους, είναι ένα αέριο που σχηματίζεται όταν το μονοξείδιο του αζώτου ενώνεται με υδρογονάνθρακες στο φως του ήλιου. Στην ατμόσφαιρα, η προέλευση του όζοντος είναι φυσική. Εκεί σχηματίζει ένα λεπτό στρώμα, που μας προστατεύει από την υπεριώδη ακτινοβολία του ήλιου. Όμως, όταν σχηματίζεται στην επιφάνεια της γης, είναι θανατηφόρο».

—**The Clean Air Project**

ΑΠΟ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΕΤΑΙ;

«Τα αυτοκίνητα, τα φορτηγά και τα λεωφορεία είναι μερικές από τις κυριότερες πηγές του όζοντος. Το 1986, τα αυτοκίνητα ρύπαναν την ατμόσφαιρα με 6,5 εκατομμύ-

ρια τόνους υδρογονανθράκων και 8,5 εκατομμύρια τόνους μονοξειδίου του αζώτου... Επίσης, τα εργοστάσια και οι εγκαταστάσεις παραγωγής και επεξεργασίας χημικών και πετρελαίου αποτελούν ένα μεγάλο μέρος του προβλήματος και συμμετέχουν περίπου κατά το ήμισυ στις εκπομπές υδρογονανθράκων και μονοξειδίου του αζώτου στις ΗΠΑ».

—*Το Νέφος του Μέλλοντός μας*
The Public Interest Research Groups

ΣΕ ΕΠΙΦΥΛΑΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΦΟΣ

«Περίπου 3 στους 5 αμερικανούς διατρέχουν τον κίνδυνο να πάθουν σοβαρές βλάβες στα πνευμόνια, από τη μολυσμένη με όζον ατμόσφαιρα».

—*Το Νέφος του Μέλλοντός μας*
The Public Interest Research Groups

«Ο περισσότερος κόσμος δεν το έχει συνειδητοποιήσει ακόμα πως το νέφος, εκτός από τους ανθρώπους, βλάπτει και άλλες μορφές ζωής. Το νέφος του όζοντος προκαλεί εκτεταμένες καταστροφές στα πεύκα της Καλιφόρνιας και των ανατολικών ΗΠΑ...

Ευθύνεται, επίσης, για την καταστροφή της σοδειάς σε πολλές αγροτικές περιοχές».

—**The Clean Air Project**

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΟΖΟΝΤΟΣ

ΕΚΕΙ ΨΗΛΑ...

«Ψηλά στον ουρανό, ένα ευαίσθητο και αόρατο στρώμα όζοντος προστατεύει την επιφάνεια της Γης από την επικίνδυνη υπεριώδη ακτινοβολία του ήλιου. Το στρώμα του όζοντος βρίσκεται εκεί από αμνημονεύτων χρόνων».

—**The Natural Resources Defense Council**

«Όμως, τώρα ο άνθρωπος καταστρέφει μόνος του αυτή την προστατευτική ασπίδα. Οι χλωροφθοριωμένοι υδρογονάνθρακες (CFC), το χάλον και άλλες χημικές ουσίες που φτιάχνει ο ίδιος ανεβαίνουν ψηλά στη στρατόσφαιρα (10 έως 50 χιλιόμετρα). Εκεί διασπώνται, απελευθερώνοντας... άτομα που καταστρέφουν το όζον».

—**The Natural Resources Defense Council**

CFC... ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟ;

«Οι χλωροφθοριωμένοι υδρογονάνθρακες (CFC) έχουν εκατοντάδες εφαρμογές, γιατί είναι σχετικά μη τοξικοί, άφλεκτοι και δεν διασπώνται [εύκολα]... Ακριβώς επειδή είναι τόσο σταθεροί, μπορούν να διατηρηθούν μέχρι και 150 χρόνια. Τα αέρια CFC ανεβαίνουν αργά στον ουρανό, σε ύψος περίπου 40 χιλιομέτρων, κι εκεί η

τρομακτική ενέργεια της υπεριώδους ακτινοβολίας τα κάνει να διασπαστούν, απελευθερώνοντας το χημικό στοιχείο χλώριο. Όταν απελευθερωθεί, ένα μοναδικό άτομο χλωρίου καταστρέφει περίπου 100.000 μόρια όζοντος, πριν κατακαθίσει στην επιφάνεια της Γης, ύστερα από χρόνια. Το στρώμα του όζοντος έχει ήδη καταστραφεί από τους χλωροφθοριωμένους υδρογονάνθρακες, σε ποσοστό 3%, ίσως και 5%».

—*Curtis A. Moore*

Περιοδικό International Wildlife

ΤΙ ΜΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΕΙ;

«Καθώς το όζον ελαττώνεται στην ανώτερη ατμόσφαιρα, η Γη δέχεται περισσότερη υπεριώδη ακτινοβολία, η οποία ευνοεί τον καρκίνο του δέρματος και τον καταρράκτη και μειώνει την αμυντική ικανότητα του ανθρώπινου οργανισμού... Όσο περισσότερη υπεριώδης ακτινοβολία θα διαπερνά την ατμόσφαιρα, άλλο τόσο θα επιδεινώνεται η κατάσταση της υγείας μας, θα καταστρέφεται η αγροτική παραγωγή και θα μειώνονται οι ιχθυοπληθυσμοί. Θα βλάψει κάθε ζωή στον πλανήτη».

—*Worldwatch Paper 87*

The Worldwatch Institute

ΟΛΕΘΡΙΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ

ΑΥΞΑΝΟΜΕΝΗ ΑΝΗΣΥΧΙΑ

«Η επίπτωση που έχουν στο περιβάλλον οι τεράστιες ποσότητες καταστροφικών αποβλήτων που πετιώνται κάθε χρόνο, προκαλεί αυξανόμενη ανησυχία... Το 1983 πετάχτηκαν στις ΗΠΑ 266 εκατομμύρια τόνοι τέτοια απόβλητα, δηλαδή, περίπου ένας τόνος κατά κεφαλή».

—Με Πλαστικό Περιτύλιγμα
Environmental Action Foundation

ΑΥΤΑ ΜΗΝ ΤΑ ΠΕΤΑΤΕ

«Τα προηγμένα κράτη παράγουν περίπου 70.000 διαφορετικές χημικές ουσίες, που οι περισσότερες από αυτές δεν έχουν ελεγχθεί ικανοποιητικά... Χρησιμοποιώντας και πετώντας απρόσεκτα αυτές τις χημικές ουσίες, μολύνουμε την τροφή μας, το νερό και τον αέρα, και θέτουμε σε σοβαρό κίνδυνο τα οικοσυστήματα από τα οποία εξαρτάται η ύπαρξή μας».

—Οδηγός του Πολίτη για Παγκόσμια Ζητήματα
Coalition for Global Tomorrow

ΘΕΛΕΙ ΣΚΕΨΗ...

«Τα διάφορα χημικά έχουν γίνει ένα αναπόσπαστο μέρος της καθημερινής μας ζωής. Απολαμβάνουμε τις ανέσεις που μας προ-

σφέρουν προϊόντα με χημική προέλευση, όπως τα πλαστικά, τα απορρυπαντικά και τα αεροζόλ, κι ωστόσο σπάνια συνειδητοποιούμε πως, εκτός από την τιμή, καλούμαστε να πληρώσουμε κι ένα κρυφό τίμημα: όλα αυτά με τον καιρό θα καταλήξουν στο νερό ή/και στο έδαφος, μέσω των χωματερών, των αποχετεύσεων και των υπονόμων».

—Οδηγός Βλαβερών Προϊόντων Οικιακής Χρήσης
The Clean Water Action Project

ΘΑ ΤΑ ΒΡΟΥΜΕ ΜΠΡΟΣΤΑ ΜΑΣ

«Μολονότι οι καταναλωτές σπάνια συσχετίζουν τα πλαστικά προϊόντα και τις σακούλες που αγοράζουν κάθε μέρα με το οξυνόμενο πρόβλημα της τοξικής ρύπανσης, πολλές από τις χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται κατά την παραγωγή και επεξεργασία των πλαστικών, είναι εξαιρετικά τοξικές... Οι πέντε πιο επικίνδυνες χημικές ουσίες, σε σχέση με τα απόβλητα που συνεπάγεται η παραγωγή τους, είναι ουσίες που χρησιμοποιούνται ευρύτατα από τις βιομηχανίες πλαστικών».

—Με Πλαστικό Περιτύλιγμα
Environmental Action Foundation

Η ΟΞΙΝΗ ΒΡΟΧΗ

ΑΠΟ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΕΤΑΙ;

«Το μονοξείδιο του θείου και το μονοξείδιο του αζώτου είναι ρύποι οι οποίοι προέρχονται από τα αυτοκίνητα και τις μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που καινε κάρβουνο. Ψηλά στην ατμόσφαιρα μεταβάλλονται χημικά και ξαναπέφτουν στη Γη σαν οξεοποιημένη βροχή ή χιόνι... που καταστρέφει τη χλωρίδα και την πανίδα των ποταμών, ρημάζει τα δάση και διαβρώνει ακόμα και κτίρια».

—Καθαρή Ύπαιθρος

ΟΞΥ

«Είναι συγκλονιστικό. Στην οροσειρά των Απαλαχίων, η βροχή είναι 10 φορές πιο όξινη απ' ό,τι σε χαμηλότερα μέρη... και περίπου 100 φορές πιο όξινη από την αμόλυνη βροχή. Ύστερα από μετρήσεις που έγιναν σε μερικά βουνά των ανατολικών ΗΠΑ, η βροχή εκεί βρέθηκε 2.000 φορές πιο όξινη από την αμόλυνη βροχή. Περίπου σαν λεμόνι».

—Για να Αναπνέουμε Καλύτερα
The World Resources Institute

ΜΗΝ ΚΑΘΕΣΤΕ ΑΠΡΑΚΤΟΙ

«Πρέπει να δράσουμε και μάλιστα το γρηγορότερο, αλλιώς όλα τα δάση θα κινδυνέψουν, ακόμα και στα απάτητα μέρη της Βόρειας Αμερικής... Αν εξακολουθήσουμε τη ρύπανση μ' αυτό το ρυθμό, σε λίγες δεκαετίες δεν θα έχουν απομείνει δέντρα για να μας σκοτίξουν».

—John Seymour, Herbert Girardet
Σχέδιο για ένα Πράσινο Πλανήτη

ΕΝΑ ΣΟΒΑΡΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ

«Το διοξείδιο του θείου (SO₂) είναι το κυριότερο συστατικό της όξινης βροχής στις περισσότερες περιοχές, και οι μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ευθύνονται περίπου για το 65% των συνολικών εκπομπών SO₂ στις ΗΠΑ. Γι' αυτό είναι απαραίτητο να γίνει δραστηκή μείωση των εκπομπών SO₂ που οφείλονται στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Η οικονομία στην ενέργεια είναι ένας τρόπος για να το πετύχουμε».

—American Council for
an Energy-Efficient Economy

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΦΥΣΗΣ

Η ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

«Το 1980, ο πληθυσμός της Γης ήταν 4,4 δισεκατομμύρια. Το 1990 υπολογίστηκε σε 5,2 δισεκατομμύρια. Καθημερινά, ένα μέρος απ' αυτόν τον πληθυσμό μετακινείται και εγκαθίσταται σε μέρη του πλανήτη μας όπου προηγουμένως ζούσαν μόνο ζώα και φυτά. Έτσι, κόβονται δάση και καταπατώνται υδροβιότοποι και παρθένα γη».

—Russell Train
World Wildlife Fund, U. S. A.

ΧΑΝΟΝΤΑΙ...

«Η εξαφάνιση των ειδών επιταχύνεται σε όλο τον κόσμο. Περίπου τρία είδη χάνονται στον πλανήτη μας κάθε μέρα. Υπολογίζεται ότι, σε μια δεκαετία, αυτός ο ρυθμός θα φτάσει στα τρία είδη την ώρα. Ως το 2000, το 20% όλων των ειδών της Γης θα έχει χαθεί για πάντα».

—The Nature Conservancy

ΑΦΑΝΙΖΟΝΤΑΙ...

«Σχεδόν όλοι οι ελέφαντες της Αφρικής θα έχουν χαθεί σε 20 χρόνια, αν εξακολουθήσουν να τους σκοτώνουν με το σημερινό ρυθμό».

—Περιοδικό Defenders

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΑΠΙΑΣ

«Οι πάπιες της Βόρειας Αμερικής λιγοστεύουν με τέτοιο ρυθμό, που είναι ολοφάνερο ότι οι υδροβιότοποι της ηπείρου —όπου ζουν και βρίσκουν τροφή πολλά υδροβία πουλιά— αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα. Η Αμερικανική Υπηρεσία Άγριων Ζώων και Ψαριών υπολόγισε ότι μόνο 66 εκατομμύρια πάπιες αποδήμησαν στο νότο, το φθινόπωρο του 1988, δηλαδή 8 εκατομμύρια λιγότερες από το 1987».

—Worldwatch magazine
Φεβρουάριος 1989

ΙΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

«Μόνο μερικά δημοφιλή και χαρακτηριστικά θηλαστικά αποσπούν ικανοποιητικό ενδιαφέρον και προστασία... Είναι απαραίτητο να ενδιαφερόμαστε και για τα λιγότερο γνωστά είδη... ιδιαίτερα για τα έντομα, τα ψάρια, τα αμφίβια, τα ερπετά και τα φυτά. Αλλιώς θα αφήσουμε να χαθεί ένα σημαντικό μέρος του συνδυαστικού ιστού που συντηρεί τα οικοσυστήματα».

—Brian Gaffney
The Ecology Center Newsletter

Η ΜΟΛΥΝΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟΓΕΙΩΝ ΝΕΡΩΝ

ΠΑΗΜΜΥΡΑ

«Στην Αμερική ξεοδεύονται περίπου 1,5 τρισεκατομμύρια λίτρα νερό την ημέρα. Το 97% των νερών της Γης είναι θάλασσες και ωκεανοί, και το 2% είναι πάγοι. Το υπόλοιπο 1% είναι το νερό που χρησιμοποιούμε, το οποίο υπάρχει είτε στην επιφάνεια της Γης (ποτάμια, λίμνες, πηγές), είτε στο υπέδαφος».

—The National Coalition
Against Pesticide Use

ΠΟΛΥΤΙΜΟΣ ΠΟΡΟΣ

«Σήμερα, 117 εκατομμύρια αμερικανοί —περίπου ο μισός πληθυσμός— παίρνουν το πόσιμο νερό τους από το υπέδαφος... Γι' αυτό δεν είναι παράξενο που προκαλεί τόση ανησυχία η ανακάλυψη ότι τα νερά του υπεδάφους μολύνονται ολοένα και περισσότερο».

—Velma Smith
Environmental Action

ΑΠΟ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΕΤΑΙ;

«Τα νερά του υπεδάφους συγκεντρώνονται σε ρωγμές και κοιλότητες των βράχων και των πετρωμάτων... κάτω από την επιφάνεια της Γης. Συνήθως, αυτά τα νερά είναι στη φυσική τους κατάσταση καθαρά. Σε πολλές

περιπτώσεις, το νερό του υπεδάφους παραμένει αχρησιμοποίητο για χρόνια, ακόμα και αιώνες. Περισσότερο από το 90% της συνολικής ποσότητας του πόσιμου νερού προέρχεται από το υπέδαφος... »

—The Water Pollution
Control Federation

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

«Φανήκαμε απερίσκεπτοι, επειδή ακριβώς δεν μπορούσαμε να καταλάβουμε τη σημασία του νερού του υπεδάφους (και πόσο είναι ευαίσθητο). Έτσι δεν κάναμε τίποτα για να εμποδίσουμε τη διαρροή βενζίνης και άλλων βλαβερών υγρών από τις υπόγειες δεξαμενές τους στο νερό του υπεδάφους. Οι ρύποι διαρρέουν... από ελαττωματικούς βόθρους και χωματερές. Τα υπόγεια νερά μολύνονται από τα γεωργικά λιπάσματα και τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Ακόμα και οι ιδιώτες συμβάλλουν στη μόλυνση των νερών του υπεδάφους, πετώντας διάφορα οικιακά χημικά στην αποχέτευση ή... στην αυλή του σπιτιού τους».

—The Water Pollution
Control Federation

ΤΟΣΑ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ

ΤΙ ΣΚΟΥΠΙΔΑΡΙΟ!

«Υπολογίζεται ότι σε παραπάνω από τις μισές μεγάλες πόλεις της Αμερικής οι χωματερές έχουν πια εξαντληθεί. Ήδη έχουν μαζευτεί πελώρια βουνά από σκουπίδια και χιλιάδες χωματερές κλείνουν για να μη μολύνεται το περιβάλλον».

—*State of the States
Renew America*

«Στην Αμερική είχαν βρει το φθηνότερο τρόπο για να ξεφορτώνονται τα σκουπίδια: περίπου 90% των σκουπιδιών απλώς πετιόνταν και θάβονταν σε χωματερές. Όμως τώρα οι χωματερές γεμίζουν. Από το 1980, το ένα τρίτο απ' αυτές έχει ήδη κλείσει. Και περισσότερες από τις μισές μεγάλες πόλεις της ανατολικής ακτής έχουν πρόβλημα χώρου. Τα τελευταία χρόνια, στη Νέα Υόρκη, έκλεισαν 14 τέτοιες χωματερές, ενώ στο Σιάτλ είναι ήδη όλες σχεδόν γεμάτες».

—*The Economist*

ΠΛΩΤΑ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ

«Κανένας δεν ξέρει πόση ακριβώς είναι η ποσότητα των πλαστικών σκουπιδιών που βρομίζει τις θάλασσες. Όμως, μια πρόσφατη έκθεση υπολογίζει ότι περίπου 160 χιλιάδες τόνοι υλικά συσκευασίας και αλιείας πετιούνται ή χάνονται κάθε χρόνο στη θάλασσα από ψαράδες και ναυτικούς. Και σ' αυτά

πρέπει να προστεθούν πολλές χιλιάδες τόνοι ακόμα, που προέρχονται από άτομα, ιδιωτικά σκάφη και εργοστάσια».

—*Michael Bowker
Περιοδικό International Wildlife*

ΑΚΑΤΑΛΛΗΛΗ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ

«Το οξυνόμενο πρόβλημα των στερεών σκουπιδιών αντικατοπτρίζει μια αλλαγή στον τρόπο ζωής μας... που δίνει έμφαση στην άνεσή μας στα ψώνια, στη γρήγορη παρασκευή και κατανάλωση και στην εύκολη απαλλαγή από τα απορρίματα. Από το 1960, τα σκουπίδια που προέρχονται από υλικά συσκευασίας έχουν αυξηθεί περισσότερο από 200%».

—*Renew America*

ΚΟΙΝΗ ΛΟΓΙΚΗ

«Άλλες βιομηχανικές χώρες παράγουν περίπου τα μισά σκουπίδια απ' όσα παράγουν οι ΗΠΑ και τα περισσότερα απ' αυτά τα ανακυκλώνουν... Οι φθηνότεροι και ασφαλέστεροι τρόποι αντιμετώπισης του προβλήματος των σκουπιδιών είναι αυτοί που υπαγορεύονται από την κοινή λογική: να παράγουμε λιγότερα σκουπίδια και να ανακυκλώνουμε περισσότερα».

—*Ετήσια Έκθεση 1988-89
The Environmental Defense Fund*

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΡΟ ΓΙΑ ΝΑ ΣΩΣΟΥΜΕ ΤΗ ΓΗ

της *Karina Lutz*, διευθύντριας σύνταξης του περιοδικού *Home Energy*

«Αποδοτική χρήση της ενέργειας σημαίνει να παίρνουμε τα ίδια ή και περισσότερα οφέλη, χρησιμοποιώντας λιγότερη ενέργεια —επιστρατεύοντας την εφευρετικότητά μας στη θέση της αλόγιστης εκμετάλλευσης».

—*Christopher Flavin και Alan B. Durning*

Τα τελευταία χρόνια, με την κρίση του πετρελαίου, μάθαμε τι θα πει σωστή εσωτερική και εξωτερική πολιτική για την εξοικονόμηση ενέργειας. Ας πάρουμε για παράδειγμα τη μόνωση. Μονώνοντας σωστά τα σπίτια μας, εξαρτώμαστε λιγότερο από τις πετρελαιοπαραγωγές χώρες. Επίσης, έτσι πληρώνουμε χαμηλότερους λογαριασμούς και σ' ένα δυο χρόνια παίρνουμε πίσω τα χρήματα της επένδυσής μας. Ένα αρκετά καλό επιχείρημα.

Ωστόσο, δεν παίρνει υπόψη του το περιβάλλον. Πολλοί άνθρωποι δεν έχουν ιδέα αν η οικονομία στην ενέργεια —ή στο νερό— έχει επίδραση στο περιβάλλον. Άραγε επηρεάζεται καθόλου το κλονισμένο περιβάλλον μας, όταν μονώνουμε τις πόρτες και τα παράθυρα; Η απάντηση είναι σίγουρα ναι!

● Ξοδεύοντας λιγότερο πετρέλαιο, κάρβουνο ή ξύλα, περιορίζουμε τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και άλλων αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα κι έτσι επιβραδύνουμε την παγκόσμια υπερθέρμανση.

● Όταν ένα εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος ξοδεύει λιγότερο κάρβουνο, περιορίζεται η όξινη βροχή, η αποψίλωση της γης και η μόλυνση της ατμόσφαιρας.

- Όταν ξοδεύεται λιγότερη ηλεκτρική ενέργεια, περιορίζονται τα πυρηνικά απόβλητα, τα κατάλοιπα ουρανίου και οι μονάδες παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, και κατά συνέπεια και η πιθανότητα για νέα Τσερνομπίλ.

- Λιγότερη κατανάλωση βενζίνης σημαίνει λιγότερο νέφος και λιγότερα αέρια του θερμοκηπίου.

- Ο περιορισμός της άντλησης πετρελαίου σημαίνει λιγότερη καταστροφή της φύσης, λιγότερες εξέδρες άντλησης πετρελαίου στη θάλασσα, και κατά συνέπεια λιγότερες πιθανότητες για ολέθριες πετρελαιοκηλίδες.

Επίσης, η οικονομία στο νερό δεν είναι κάτι που γίνεται μόναχα σε περιόδους λειψυδρίας. Κάθε παραπανίσια σταγόνα νερού είναι μια σταγόνα λιγότερη από ένα παρθένο και γραφικό ποτάμι, μια σταγόνα λιγότερη από ένα ρέμα με σολωμούς, μια σταγόνα λιγότερη από μια λίμνη που στολίζει μια μεγαλόπρεπη κοιλάδα.

Η οικονομία στο νερό μειώνει, επίσης, την ποσότητα των χημικών ουσιών που χρησιμοποιούνται στον καθαρισμό του νερού και στα αποχετευτικά συστήματα. Μειώνει την ποσότητα της ενέργειας που χρειάζεται για να φτάσει ή να ζεσταθεί το νερό στα σπίτια. Κι αυτό δεν είναι μικρό πράγμα, αφού η θέρμανση του νερού έρχεται δεύτερη στη σειρά στην οικιακή κατανάλωση ενέργειας.

Στο ζήτημα της δικής μας συμμετοχής στη σωτηρία της Γης, ακόμα και οι μικρές οικονομίες έχουν το νόημά τους. Η προσαρμογή του τρόπου ζωής μας στις ανάγκες της Γης δεν είναι ηράκλειος άθλος, αν σκεφτούμε πόσα απλά πραγματάκια μπορεί να κάνει καθένας από μας στην προσωπική του ζωή. Οι λάμπες φθορισμού, οι ντουζιέρες μειωμένης ροής, οι οικονομικές ηλεκτρικές συσκευές, αποτελούν μια συνειδητή—και πολύτιμη—προσπάθεια για να ελεγχθούν οι συνέπειες της διαβίωσής μας πάνω στη Γη. Και πραγματικά, οι μικρές αλλαγές που συνέβησαν τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια άρχισαν ήδη να γίνονται ιδιαίτερα αισθητές στο ζήτημα της ενεργειακής οικονομίας.

Όταν ξέσπασε η πρώτη ενεργειακή κρίση, το 1973, ακόμα και οι πιο αισιόδοξες προβλέψεις—ότι θα μπορούσαμε να περιορίσουμε στο 20% τις εθνικές δαπάνες κοινής ωφέλειας—θεωρούσαν απαραίτητη μια πλήρη αναδιάρθρωση της κοινωνίας μας για να μπορέσει να επιτευχθεί αυτός ο στόχος. Ωστόσο, το 1987, ξοδεύαμε ήδη 44% λιγότερη ενέργεια απ' ό,τι θα ξοδεύαμε αν ακολουθούσαμε το συνηθισμένο μας ρυθμό. Κι αυτό το πετύχαμε χωρίς σκληρά μέτρα—χωρίς να ξεπαγιάζουμε στα σπίτια μας, χωρίς να εγκαταλείψουμε τα αυτοκίνητά μας, χωρίς να κλείσουμε τις τηλεοράσεις μας.

Οικονομία στην ενέργεια δεν σημαίνει «να ξεπαγιάζουμε στο σκοτάδι», όπως είπε κάποτε ο Ρόναλντ Ρίγκαν. Μπορεί να επιτευχθεί με απλά, αποτελεσματικά μέτρα για τα οποία δεν απαιτούνται παρά μερικές απλές και μικρές αλλαγές στον τρόπο ζωής μας. Για τους ανθρώπους που ενδιαφέρονται να σώσουν τη Γη, αυτό είναι πραγματικά κάτι σπουδαίο.

ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

Home Energy Magazine

2124 Kittredge St. #95, Berkeley, CA 94704, USA

World Information Service on Energy (W. I. S. E.)

19 rue de la Resistance, 92220 Bagneux, France

ΑΠΛΑ

ΠΡΑΓΜΑΤΑ

1. ΑΧΡΗΣΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Με τα άχρηστα γράμματα που λαβαίνουν οι αμερικανοί μέσα σε μια μέρα, θα μπορούσε να παραχθεί αρκετή ενέργεια για να θερμάνει 250.000 σπίτια.

Συνήθως δεν θεωρούμε τα άχρηστα γράμματα σαν ένα κίνδυνο για το περιβάλλον, αλλά απλώς σαν μια ενόχληση. Αν όμως φύλαγες όλα τα άχρηστα γράμματα που λαβαίνεις με το ταχυδρομείο, μέσα σ' ένα χρόνο θα μάζευες τόσο χαρτί, όσο παράγεται από ενάμισι δέντρο. Το ίδιο κι οι γείτονές σου. Αυτό, για τις ΗΠΑ, σημαίνει 100 εκατομμύρια δέντρα το χρόνο.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Οι αμερικανοί λαβαίνουν σχεδόν 2 εκατομμύρια τόνους άχρηστα γράμματα το χρόνο.
- Περίπου 44% απ' αυτά τα γράμματα πετάγονται χωρίς καν να ανοιχτούν ή διαβαστούν.
- Ωστόσο, κάθε αμερικανός περνάει 8 ολόκληρους μήνες από τη ζωή του απλώς ανοίγοντας τέτοια άχρηστα γράμματα.
- Η άχρηστη αλληλογραφία ενθαρρύνεται από τα αμερικανικά ταχυδρομεία που δίνουν τη δυνατότητα αποστολής μεγάλων ποσοτήτων επιστολών με μειωμένα τέλη.
- Αν υποθέσουμε ότι 100.000 άνθρωποι έπαυαν να λαβαίνουν τέτοια γράμματα, θα σώζονταν περίπου 150.000 δέντρα το χρόνο. Δηλαδή, ένα εκατομμύριο άνθρωποι θα μπορούσαν να σώσουν 1,5 εκατομμύρια δέντρα.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Γράψε στις μεγάλες εταιρείες που σου στέλνουν γράμματα

και ζήτησέ τους να διαγράψουν το όνομά σου από τους καταλόγους τους. Έτσι θα μειωθούν κατά 75% τα άχρηστα γράμματα που λαβαίνεις.

● **Ανακύκλωσε τα άχρηστα γράμματα:** Αν είναι φτηνό χαρτί, φύλαξέ το μαζί με τις εφημερίδες. Αν είναι καλό, φύλαξέ το χωριστά —πολλά κέντρα ανακύκλωσης δέχονται λευκό και χρωματιστό χαρτί. Οι φάκελλοι ανακυκλώνονται κι αυτοί —αρκεί να μην έχουν κολλημένο πάνω τους πλαστικό.

2. ΣΚΙΖΕ ΤΑ ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙΑ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ

Το 1988, στο Τέξας, στη διάρκεια του καθαρισμού μιας παραλίας μήκους 480 χιλιομέτρων, βρέθηκαν 15.600 πλαστικά δαχτυλίδια συσκευασίας μέσα σε 3 ώρες.

Τα πλαστικά δαχτυλίδια συσκευασίας —που τα χρησιμοποιούν για να συσκευάζουν τα κουτιά της μπίρας, των αναψυκτικών, κ.λπ. — αποτελούν ένα θανάσιμο κίνδυνο για τα πουλιά και για άλλα είδη θαλάσσιας ζωής. Πώς βρίσκονται στη θάλασσα; Τα πετάνε στην παραλία οι απρόσεκτοι κολυμβητές κι ύστερα τα παρασέρνει η θάλασσα. Ή κάποιιοι άλλοι τα πετάνε στα ποτάμια, μαζί με τόνους άλλα σκουπίδια, που τελικά καταλήγουν στη θάλασσα. Ή τα πετάνε σε παραθαλάσσιες χωματερές κι ο άνεμος ή η διάβρωση τα φέρνουν στη θάλασσα. Μόλις βρεθούν στο νερό, επιπλέουν, κι είναι ένας θανάσιμος κίνδυνος για τη θαλάσσια ζωή.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Τα πλαστικά δαχτυλίδια συσκευασίας είναι σχεδόν αόρατα στο νερό, κι έτσι τα θαλάσσια ζώα δεν μπορούν να τα αποφύγουν.
- Καθώς ψαρεύουν οι γλάροι και οι στέρνες —πουλιά που συχνάζουν σε παραθαλάσσιους τόπους αναψυχής και σκουπιδότοπους— τυχαίνει να χάσουν το λαιμό τους σ' ένα τέτοιο πλαστικό δαχτυλίδι. Ύστερα μπερδεύονται σε κάποιο σταθερό αντικείμενο, με αποτέλεσμα να πνιγούν.
- Οι πελεκάνοι ψαρεύουν κάνοντας βουτιές στο νερό. Καμιά φορά, τυχαίνει να πέσουν πάνω σε πλαστικά δαχτυλίδια συ-

σκευασίας. Αποτέλεσμα: Το ράμφος τους παγιδεύεται, δεν μπορούν να το ανοίξουν και πεθαίνουν από την πείνα.

● Οι μικρές φάκιες και οι θαλάσσιοι λέοντες χώνουν το κεφάλι τους μέσα σ' αυτά τα δαχτυλίδια. Μεγαλώνοντας, τους σφίγγουν ολοένα το λαιμό, ώσπου τα ζώα πεθαίνουν από πνιγμό. Σε μερικές πολιτείες, η νομοθεσία απαιτεί αυτά τα δαχτυλίδια να είναι φωτοδιασπώμενα —δηλαδή, να διαλύονται στο φως του ήλιου μέσα σ' ένα μήνα— αλλά αυτό δεν αντιμετωπίζει τα βραχυπρόθεσμα προβλήματα.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Πριν πετάξεις τα πλαστικά δαχτυλίδια στα σκουπίδια, σκίσε τα πρώτα μ' ένα ψαλίδι.
- Όταν πηγαίνεις στην παραλία, μάζευε πάντα όσα τέτοια πλαστικά δαχτυλίδια συσκευασίας βρίσκεις μπροστά σου. Να τα παίρνεις μαζί σου και να τα σκίζεις μ' ένα ψαλίδι πριν τα πετάξεις στα σκουπίδια.

3. ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΣ ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΡΡΥΠΑΝΤΙΚΑ

Περισσότερα από τα μισά φωσφορικά άλατα που βρίσκονται στις λίμνες και τα ποτάμια προέρχονται από απορρυπαντικά.

Τα φωσφορικά άλατα, χημικές ενώσεις που περιέχουν φωσφόρο, υπάρχουν στα περισσότερα απορρυπαντικά. Οι κατασκευαστές τα χρησιμοποιούν γιατί μαλακώνουν το νερό και εμποδίζουν τα μόρια της βρομιάς να ξανακαθίσουν στα ρούχα. Δυστυχώς, έχουν σοβαρές οικολογικές παρενέργειες: Καθώς τα φωσφορικά διοχετεύονται στα ποτάμια και τις λίμνες, δημιουργούν γόνιμο περιβάλλον για να πολλαπλασιαστούν οι «άλγες», κάτι μικρά φύκια. Όταν οι άλγες πεθαίνουν (κλείνοντας το φυσικό τους κύκλο), τα βακτήρια που προκαλούν την αποσύνθεσή τους —μια διαδικασία που χρειάζεται τεράστιες ποσότητες οξυγόνου— καίνε το οξυγόνο που χρειάζονται άλλα υδρόβια φυτά και πλάσματα για να επιβιώσουν. Αποτέλεσμα: οι λίμνες και τα ποτάμια πεθαίνουν.

ΜΕΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

● Ίσως, χωρίς να το ξέρεις, να χρησιμοποιείς απορρυπαντικό υψηλής περιεκτικότητας σε φωσφορικά. Κοίταξε τι γράφει το κουτί. Θα γράφει την ποσότητα του φωσφόρου «με τη μορφή φωσφορικών». Όμως, αυτή δεν είναι η περιεκτικότητα σε φωσφορικά. Για να τη βρεις, πολλαπλασίασε το ποσοστό του φωσφόρου επί 3. Παράδειγμα: 8% φωσφόρος=24% φωσφορικά.

● Τα φωσφορικά δεν είναι απαραίτητα. Πολλά απορρυπαντικά σε σκόνη έχουν διαφορετική σύνθεση — λιγότερο από 0,5% φωσφορικά εκεί όπου ισχύουν περιορισμοί στη χρήση τους και υψηλότερο ποσοστό εκεί όπου δεν ισχύουν.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Να χρησιμοποιείς λιγότερο απορρυπαντικό. Μερικοί κατασκευαστές συστήνουν περισσότερες ποσότητες απ' όσο χρειάζεται.
- Να χρησιμοποιείς απορρυπαντικά χαμηλής περιεκτικότητας σε φωσφορικά ή χωρίς καθόλου φωσφορικά. Συνήθως, τα υγρά απορρυπαντικά δεν περιέχουν φωσφορικά.
- Να χρησιμοποιείς υποκατάστατα. Αν το νερό είναι μαλακό, η σαπουνόσκονη κάνει την ίδια δουλειά όπως και το απορρυπαντικό. Αν το νερό είναι σκληρό, μπορείς να δοκιμάσεις ένα συνδυασμό σαπουνιού και σόδας.

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

The Ecology Center

2530 San Pablo Ave., Berkeley, CA 94702, USA

4. ΑΕΡΑ ΣΤΙΣ ΒΡΥΣΕΣ

Σύμφωνα με στατιστικές που δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό Home Energy, θα μπορούσαμε να εξοικονομούμε 800 εκατομμύρια λίτρα νερό την ημέρα, αν εγκαθιστούσαμε σε κάθε σπίτι βρύσες μειωμένης ροής.

Υπάρχει ένας απλός μηχανισμός που μπορεί να εγκατασταθεί στις βρύσες του σπιτιού σου, με εκπληκτικά αποτελέσματα στην οικονομία νερού. Λέγεται «αερομίκτης μειωμένης ροής».

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Η κανονική ροή μιας βρύσης είναι περίπου 10-15 λίτρα νερό το λεπτό. Προσθέτοντας ένα αερομίκτη μειωμένης ροής, μπορείς να μειώσεις αυτή την ποσότητα κατά 50%. Όμως, παρόλο που η ποσότητα του νερού θα είναι μειωμένη, η ροή θα σου φανεί περισσότερη, γιατί το νερό θα τρέχει ανακατεμένο με αέρα.
- Εγκαθιστώντας αερομίκτες μειωμένης ροής στην κουζίνα και στο μπάνιο, θα κάνεις οικονομία στο ζεστό νερό. Επίσης, μια μέση οικογένεια τεσσάρων ατόμων θα ξοδεύει έτσι 900 λίτρα λιγότερο νερό το μήνα. Αυτό σημαίνει οικονομία παραπάνω από 10.000 λίτρα νερού το χρόνο για κάθε οικογένεια...
- Μην μπερδέψεις τους αερομίκτες μειωμένης ροής με τους συνηθισμένους αερομίκτες πλέγματος (οι οποίοι δεν μειώνουν καθόλου τη ροή του νερού). Ρώτησε κάποιον ειδικό για να βεβαιωθείς.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Η εγκατάσταση του αερομίκτη είναι εύκολη —όσο αδέξιος κι αν είσαι. Απλώς ξεβιδώνεις την άκρη της βρύσης και τοποθετείς τον αερομίκτη. Αν έχεις απορίες, ζήτησε τη βοήθεια ενός υδραυλικού.

● **Προσοχή στο πλυντήριο πιάτων:** Αν χρησιμοποιείς φορητό πλυντήριο πιάτων στην κουζίνα σου, δεν πρέπει να του βάλεις αερομίκτη, γιατί θα επηρεάσει τη λειτουργία του.

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Μπορείς να αγοράσεις αερομίκτες μειωμένης ροής σε καταστήματα υδραυλικών ειδών ή ειδών κιγκαλερίας.

5. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Αν 25% των αμερικανών χρησιμοποιούσαν 10 λιγότερες πλαστικές σακούλες το μήνα, θα ξόδεναν 2, 5 δισεκατομμύρια λιγότερες σακούλες το χρόνο.

Η κουζίνα είναι ένα καλό μέρος για ν' αρχίσεις την οικολογική σου συνειδητοποίηση στην καθημερινή σου ζωή. Αντικαθιστώντας τα βλαβερά προϊόντα με οικολογικά καθαρά, βοηθάς στη διατήρηση των φυσικών πόρων... και παίζεις κι εσύ το δικό σου ρόλο στην αλλαγή του τρόπου ζωής μας. Μερικά εναλλακτικά προϊόντα ίσως να κοστίζουν ακριβότερα —τουλάχιστο για την ώρα— γιατί η ζήτησή τους είναι ακόμα περιορισμένη. Όμως, όσο περισσότεροι τα αγοράζουμε, τόσο θα πέφτει η τιμή τους.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Τα φίλτρα του καφέ, οι χαρτοπετσέτες, κ.λπ., είναι άσπρα γιατί τα επεξεργάζονται με λευκαντικό. Όμως, αυτό το αισθητικό αποτέλεσμα είναι βλαβερό, αφού η λεύκανση του χαρτιού ευθύνεται για τη διοξίνη, μια θανατηφόρα τοξική ουσία που πολλές φορές καταλήγει στο νερό.
- Επικρατεί η συνήθεια να λευκαίνουν το χαρτί, ακόμα κι όταν εμείς το κοιτάζουμε πολύ σπάνια. Έτσι, αγοράζουμε τόσα και τόσα λευκασμένα φίλτρα του καφέ, μόνο και μόνο για να τα πετάξουμε ύστερα από μια χρήση.
- Για να κάνουν το πλαστικό περιτύλιγμα να κολλάει, οι κατασκευαστές χρησιμοποιούν «πλαστικοποιητές», κάτι επικίνδυνες χημικές ουσίες που μπορεί να έχουν βλαβερή επίδραση στα τρόφιμα.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Να φυλάς τα τρόφιμα στο ψυγείο σε δοχεία που μπορούν να ξαναχρησιμοποιηθούν, αντί να τα τυλίγεις με αλουμινόχαρτο ή σελοφάν.
- Να χρησιμοποιείς φίλτρα του καφέ που δεν έχουν λευκανθεί ή βαμβακερά φίλτρα που μπορούν να ξαναχρησιμοποιηθούν. Ζήτησέ τα στο μαγαζί που ψωνίζεις.
- Στην κουζίνα, να σκουπίζεις τους λεκέδες με σφουγγαρόπανα, αντί να χρησιμοποιείς κάθε τόσο χαρτοπετσέτες. Τα σφουγγαρόπανα μπορείς να τα πλύνεις και να τα ξαναχρησιμοποιήσεις.
- Να τυλίγεις τα σάντουιτς σε βιοδιασπώμενο λαδόχαρτο αντί σε αλουμινόχαρτο ή σελοφάν. Και για όσους επιμένουν να χρησιμοποιούν σακουλάκια, υπάρχουν βιοδιασπώμενες μη-τοξικές σακούλες που είναι φτιαγμένες εξ ολοκλήρου από κντταρίνη.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

International Organization of Consumers Union
Ennastraat 9, 2595 EG, The Hague, Netherlands

Seventh Generation

10 Farrell St., South Burlington, VT 05403, USA

Πανελλήνιο Κέντρο Οικολογικών Ερευνών (ΠΑΚΟΕ)

Σουφλίου 7, 115 27 Αθήνα, Τηλ. 77 70 198

6. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΘΕΡΜΟΣΙΦΩΝΑΣ

Οι θερμοσίφωνες καταναλώνουν περίπου 20% της συνολικής ενέργειας που χρησιμοποιούμε στα σπίτια μας.

Σίγουρα δεν δίνεις καμιά ιδιαίτερη προσοχή στο θερμοσίφωνά σου, που αραχνιάζει σε κάποια σκοτεινή γωνιά του σπιτιού σου. Και όμως, θα έπρεπε, αφού είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος καταναλωτής ενέργειας στο σπίτι σου.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Πολλοί θερμοσίφωνες είναι ρυθμισμένοι στους 60 βαθμούς —δηλαδή σε υψηλότερη θερμοκρασία απ' όσο χρειάζεται. Έτσι, εκτός από τη σπατάλη ενέργειας, ένα μέρος της θερμότητας πηγαίνει χαμένο μέσα στο θερμοσίφωνα και συντομεύει τη διάρκεια ζωής του.
- Χαμηλώνοντας το θερμοσίφωνά σου κατά 6 βαθμούς, ξοδεύεις 6% λιγότερη ενέργεια.
- Μερικοί κατασκευαστές ρυθμίζουν τους θερμοσίφωνες στους 45 βαθμούς. Όμως, αυτό μπορεί να εγκυμονεί κινδύνους για την υγεία. Τα βακτήρια που προκαλούν τη νόσο του λεγεωνάριου ζουν στους θερμοσίφωνες και οι 45 βαθμοί δεν είναι αρκετοί για να τα σκοτώσουν.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Ρύθμισε το θερμοσίφωνά σου στους 50 βαθμούς. Έτσι εξοικονομείς ενέργεια και διατηρείς μια θερμοκρασία ικανή να σκοτώνει βακτήρια. Ή μπορείς να εγκαταστήσεις έναν ειδικό

μηχανισμό εξοικονόμησης ενέργειας (οι περισσότεροι σύγχρονοι θερμοσίφωνες τον έχουν). Σημείωση: Αν έχεις πλυντήριο πιάτων χωρίς δική του θερμική αντίσταση, ίσως να μην μπορέσεις να κατεβείς κάτω από τους 60 βαθμούς.

● Μόνωσε το θερμοσίφωνα σου με ένα ειδικό κάλυμμα που θα το βρεις στα καταστήματα ειδών κιγκαλερίας. Αν ο θερμοσίφωνάς σου δουλεύει με γκάζι, πρόσεξε να μη φράξεις τις θυρίδες εξαερισμού. Αυτή η μόνωση είναι πολύ σημαντική, όταν ο θερμοσίφωνας είναι εγκατεστημένος σε ψυχρό χώρο. Έτσι μπορείς να ξοδεύεις 7-8% λιγότερη ενέργεια.

● Κάθε δύο μήνες, να αδειάζεις περίπου δύο λίτρα νερό από την ειδική βαλβίδα που βρίσκεται στον πάτο του θερμοσίφωνα (αφού πρώτα συμβουλευτείς τον υδραυλικό σου). Αυτό εμποδίζει τη συσσώρευση σκουριάς, βελτιώνει την απόδοση και αυξάνει τη διάρκεια ζωής του θερμοσίφωνα.

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

ENERGUM-Energie und Umwelt Institut
Hafenweg 26,4400 Munster, Deutschland

Elemental Enterprises
PO Box 928, Monterey, CA 93942, USA

7. ΤΟ ΣΩΣΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΗΜΑ

Πριν πάρεις τους δρόμους, ίσως να αρκεί ένα τηλεφώνημα...

Αφού αποφάσισες να ενδιαφερθείς κι εσύ για το περιβάλλον, καλό είναι να ξέρεις ποιος μπορεί να σε βοηθήσει. Όπως μας είπε και ο υπεύθυνος κάποιου οργανισμού: «Τι νόημα έχει να ξεσηκώνεις τον κόσμο για να ανακυκλώνει αλουμίνιο και μπουκάλια, αν δεν ξέρει πού πρέπει να τα πάει;»

Νομίζουμε πως έχει δίκιο, γι' αυτό και σε ενθαρρύνουμε να κάνεις κι εσύ το δικό σου ψάξιμο, αφού πρώτα κατατοπιστείς στα θέματα αυτού του βιβλίου. Μπορείς να βρεις βοήθεια από εκεί που δεν το περιμένεις.

Τηλεφώνησε στην ηλεκτρική εταιρεία:

- Δες αν υπάρχουν προγράμματα ελέγχου της κατανάλωσης ενέργειας.
- Ρώτησε για δωρεάν πληροφορίες (ενημερωτικά έντυπα για την οικονομία στην ενέργεια, κ. λπ.).

Τηλεφώνησε στην υπηρεσία ύδρευσης:

- Ρώτησε να μάθεις αν υπάρχουν διαθέσιμες υπηρεσίες, πληροφορίες και μηχανισμοί εξοικονόμησης νερού (κεφαλές μειωμένης ροής, εξαερωτές, κ. λπ.).

Τηλεφώνησε σ' ένα κέντρο ανακύκλωσης:

- Πώς θα το βρεις; Ίσως να υπάρχει στον τηλεφωνικό κατάλογο. Ζήτησε πληροφορίες στη Δημαρχία.

- Ρώτησε τι είδους υλικά μαζεύουν, ποιες μέρες και από πού.

Σημείωση ελληνικής έκδοσης:

Ας μην ξεχνά ο έλληνας αναγνώστης πως βρισκόμαστε στην Ελλάδα... με τη γνωστή ΔΕΗ, τη γνωστή ΕΥΔΑΠ και τα σχεδόν ανύπαρκτα κέντρα ανακύκλωσης. Πάντως, μια προσπάθεια δεν βλάπτει. Ίσως να τους κάνει και καλό...

Ψάξε στο Χρυσό Οδηγό, στις καταχωρίσεις για:

- Ανακύκλωση
- Ομάδες Προστασίας Περιβάλλοντος
- Θέρμανση
- Υδραυλικές/Ηλεκτρικές εγκαταστάσεις

8. ΔΙΑΛΕΞΕ ΤΟ ΣΩΣΤΟ ΧΡΩΜΑ

Στην Αμερική χρησιμοποιούν 10 εκατομμύρια λίτρα χρώμα την ημέρα. Αυτό σημαίνει πάνω από 3, 5 δισεκατομμύρια λίτρα το χρόνο, δηλαδή όσο για να γεμίσει μια λίμνη 7 μέτρα βάθος, 6, 5 χιλιόμετρα μήκος και 1600 μέτρα πλάτος.

Κάποτε, όλοι μας τυχαίνει να πάρουμε κάποιες αποφάσεις που έχουν σχέση με το βάψιμο. Ωστόσο, το πρόβλημα δεν είναι απλώς τι χρώμα θα διαλέξουμε. Η προέλευσή του και το πέταγμα του περισεύματος στα σκουπίδια έχουν άμεση επίπτωση στο περιβάλλον. Ακόμα και ο τρόπος που θα καθαρίσουμε τις βούρτσες.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Τα χρώματα και τα προϊόντα τους αποτελούν το 60% των καταστροφικών σκουπιδιών που πετώνται από διάφορα άτομα. Σ' αυτά περιλαμβάνονται τα χρώματα που έχουν σαν βάση τους το πετρέλαιο, τα αραιωτικά, τα διαλυτικά, οι χρωστικές και τα βερνίκια. Η χρωστική των βαφών που έχουν σαν βάση τους το πετρέλαιο συχνά κατασκευάζεται από βαριά μέταλλα, όπως το κάδμιο και το διοξείδιο του τιτανίου.
- Εκτός του ότι τα χρώματα που έχουν σαν βάση τους το πετρέλαιο είναι τοξικά, τα υποπροϊόντα της παρασκευής τους είναι επίσης επικίνδυνοι ρύποι. Όταν, ας πούμε, χρησιμοποιείται το διοξείδιο του τιτανίου, παράγεται ένα υγρό κατάλοιπο που περιέχει θειικό οξύ, βαριά μέταλλα και χλωριούχους υδρογονάνθρακες.
- Πετώντας τις μπογιές στο έδαφος, κινδυνεύουμε να μολύνουμε το νερό του υπεδάφους. Κι αφήνοντας ανοιχτά τα κα-

πάγια των κουτιών που περιέχουν μπογιές με βάση το πετρέλαιο, μολύνουμε την ατμόσφαιρα με τις αναθυμιάσεις τους.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Να χρησιμοποιείς χρώματα λατέξ, που έχουν σαν βάση τους το χυμό του καουτσουκόδεντρου και όχι το πετρέλαιο.
- Να τα πετάς σωστά. Για τα χρώματα με βάση το πετρέλαιο βλέπε Κεφάλαιο 41. Για τα χρώματα λατέξ, άφησέ τα πρώτα να εξατμιστούν σ' ένα ανοιχτό χώρο κι ύστερα πέταξε το στερεό κατάλοιπο μαζί με τα υπόλοιπα σκουπίδια. Μην περιμένεις «γρήγορο στέγνωμα» —η εξάτμιση μπορεί να κρατήσει ένα ολόκληρο χρόνο.
- Να καθαρίζεις σωστά τις βούρτσες (του λατέξ). Μην τις ξεπλένεις έξω, γιατί το χρώμα θα απειλήσει το νερό του υπεδάφους. Αν υπάρχει αποχετευτικό σύστημα, ξέπλυνέ τις σ' ένα νεροχύτη, απ' όπου τα κατάλοιπα θα καταλήξουν σε κάποια μονάδα επεξεργασίας.
- Γιατί να πετάξεις το χρώμα που θα σου περισσέψει, αφού μπορεί να το χρησιμοποιήσει κάποιος άλλος; Δώρισέ το σ' ένα σχολείο.

9. ΤΑ ΛΑΣΤΙΧΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ

Κάθε δυο εβδομάδες, οι αμερικανοί λιώνουν περίπου 23 εκατομμύρια κιλά από τα λάστιχα των αυτοκινήτων τους. Αυτή η ποσότητα είναι αρκετή για να φτιαχτούν 3.250.000 καινούρια λάστιχα.

Τα λάστιχα των αυτοκινήτων έχουν μεγαλύτερη επίπτωση στο περιβάλλον απ' όσο νομίζεις. Με τη σωστή συντήρησή τους βοηθάς στην εξοικονόμηση ενέργειας και πόρων που χρειάζονται για την παραγωγή τους, μειώνεις τη ρύπανση, ξοδεύεις λιγότερη βενζίνη και συντελείς λιγότερο στα προβλήματα που προκαλεί το πέταγμά τους στα σκουπίδια. (Είναι ογκώδη, δεν αποσυντίθενται και δημιουργούν ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάπτυξη εντόμων.)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Περίπου 240-260 εκατομμύρια λάστιχα πετιώνται κάθε χρόνο στις ΗΠΑ. Έτσι, αυτή τη στιγμή υπάρχουν δισεκατομμύρια λάστιχα που γεμίζουν τις χωματερές σε όλη τη χώρα.
- Σε μερικές χωματερές τα λάστιχα δεν γίνονται δεκτά ή τα χρεώνουν παραπάνω, γιατί συχνά δεν μπορούν να θαφτούν, καθώς δεσμεύουν διάφορα αέρια και μένουν στην επιφάνεια.
- Μόνο στην πολιτεία της Νέας Υόρκης, ο χώρος που καταλαμβάνουν τα λάστιχα στις χωματερές υπολογίζεται σε μισό εκατομμύριο κυβικά μέτρα το χρόνο.
- Για να φτιαχτεί ένα μονάχα λάστιχο ενός φορτηγού χρειάζεται μισό βαρέλι αργού πετρελαίου.

ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΟΥ ΦΟΥΣΚΩΜΑΤΟΣ

- Συνήθως δεν μας περνάει απ' το μυαλό πόσο επηρεάζει το περιβάλλον το φούσκωμα των λαστίχων. Και όμως... το σωστό φούσκωμα παρατείνει τη διάρκεια ζωής τους (γιατί δεν λιώνουν πρόωρα από το «ξεχειλωμα» και την υπερθέρμανση) και εξοικονομεί βενζίνη.
- Αυτή τη στιγμή, στις ΗΠΑ, χρησιμοποιούνται περίπου μισό δισεκατομμύριο λάστιχα αυτοκινήτων. Απ' αυτά, ένα απίστευτο ποσοστό 50-80% υπολογίζεται ότι δεν είναι ικανοποιητικά φουσκωμένα.
- Μια που τα ξεφούσκωτα λάστιχα σπαταλούν 5% των καυσίμων ενός αυτοκινήτου αυξάνοντας την «αντίσταση κυλίσεως», είναι γεγονός ότι παραπάνω από 65 εκατομμύρια ιδιοκτήτες αυτοκινήτων θα μπορούσαν να αυξήσουν την απόδοση των καυσίμων τους απλώς βάζοντας περισσότερο αέρα στα λάστιχά τους. Πόση βενζίνη θα εξοικονομούσαμε; Μέχρι και 6,5 δισεκατομμύρια λίτρα το χρόνο.

Η ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΡΑΝΤΙΑΛ

- Τα λάστιχα ράντιαλ αυξάνουν την απόδοση του αυτοκινήτου. Τα λάστιχα με χαλύβδινη επένδυση είναι γενικά τα πιο αποδοτικά.
- Αν όλα τα αυτοκίνητα των ΗΠΑ ήταν εξοπλισμένα με πιο αποδοτικά λάστιχα, η οικονομία σε καύσιμα θα έφτανε τα 400.000 βαρέλια πετρέλαιο την ημέρα.

ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΛΑΣΤΙΧΩΝ

- Η ανακύκλωση λαστίχων είναι ακόμα ένας άγνωστος χώρος. Όμως υπόσχεται πολλά. Η ενέργεια που χρειάζεται για να παραχθεί μισό κιλό καθαρού ελαστικού ανέρχεται σε 15.700 BTU. Η παραγωγή μισού κιλού ανακυκλωμένου λαστίχου απαιτεί μόλις 4.600 BTU —οικονομία 71%.

- Το ανακυκλωμένο ελαστικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για λάστιχα αυτοκινήτων, κολλητικές ταινίες, μόνωση καλωδίων και σωλήνων, επένδυση φρένων, μεταφορικούς ιμάντες, επένδυση χαλιών, λάστιχα χορτοκοπτικών μηχανών και τρακτέρ, μάνικες, αθλητικά είδη και πολλά άλλα προϊόντα.
- Τα «τρίμματα» των ελαστικών μπορούν να προστεθούν στην ασφαλτο για το στρώσιμο δρόμων, αεροδρομίων, παιδικών χαρών και στίβων. Η προσθήκη του λάστιχου στην ασφαλτο αυξάνει 4-5 φορές τη διάρκεια ζωής του οδοστρώματος και μειώνει την ποσότητα των υλικών που απαιτούνται για την επισκευή του.
- Τα περισσότερα λάστιχα αυτοκινήτων που παράγονται σήμερα περιέχουν λιγότερο από 10% ανακυκλωμένο λάστιχο, ποσότητα που θα μπορούσε εύκολα να αυξηθεί σε 30%.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Να αγοράζεις λάστιχα με μεγάλη διάρκεια ζωής και υψηλή απόδοση. Ρώτησε τον πωλητή για την «αντίσταση κυλίσεως» και τη χιλιομετρική απόδοση των λαστίχων που πρόκειται να αγοράσεις.
- Φρόντισε τα λάστιχά σου να είναι σωστά φουσκωμένα και ζυγοσταθμισμένα (κάθε 10-12.000 χιλιόμετρα).
- Αν έχεις να διαλέξεις ανάμεσα σε ανακυκλωμένα λάστιχα και μη ανακυκλωμένα, που κοστίζουν πάνω κάτω το ίδιο, προτίμησε τα ανακυκλωμένα. Ή ρώτησε τον πωλητή τι κάνει τα παλιά λάστιχα. Αν δεν τα ανακυκλώνει αυτός, προσπάθησε να βρεις ένα κέντρο ανακύκλωσης ελαστικών αυτοκινήτου.
- Στήριξε κάθε τοπική και περιφερειακή προσπάθεια που έχει σαν στόχο της την ανακύκλωση λαστίχων, τη χρήση περισσώτερου ανακυκλωμένου υλικού στην παραγωγή τους και τη μετατροπή των παλιών λαστίχων σε ενέργεια.

10. ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΡΕΥΜΑ

Τα ψυγεία καταναλώνουν το 7% της συνολικής ηλεκτρικής ενέργειας των ΗΠΑ —ποσοστό που αντιστοιχεί σε περισσότερο από το 50% της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από το σύνολο των πυρηνικών σταθμών των ΗΠΑ.

Οι ειδικοί στην ενέργεια τονίζουν επανειλημμένα ότι μπορούμε να παίξουμε ένα σημαντικό ρόλο στο περιβάλλον, απλώς συντηρώντας σωστά τις ηλεκτρικές οικιακές συσκευές μας (ψυγεία, φούρνους, αιρκοντίσιον, κ.λπ.).

Εύκολο είναι να το λες. Όμως, οι περισσότεροι από μας δεν ξέρουμε πώς μπορούμε να το κάνουμε. Να μερικοί απλοί τρόποι με τους οποίους μπορείς να εξοικονομήσεις ηλεκτρική ενέργεια από τις οικιακές συσκευές σου.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Αν όλοι οι αμερικανοί καταναλωτές ρυθμίζαν τα αιρκοντίσιόν τους 2 βαθμούς παραπάνω, θα ξοδεύονταν 190.000 βαρέλια λιγότερο πετρέλαιο την ημέρα.
- Περισσότερο από 25% της ηλεκτρικής δαπάνης ενός μέσου νοικοκυριού αντιστοιχεί στην κατανάλωση του ψυγείου.
- Τα πλυντήρια καταναλώνουν περίπου 14% της συνολικής κατανάλωσης νερού ενός νοικοκυριού.
- Οι φούρνοι μικροκυμάτων ξοδεύουν 1/3 έως 1/2 λιγότερη ενέργεια από τους συνηθισμένους φούρνους. Οι ψηστιέρες είναι κι αυτές πιο οικονομικές.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΟΥΡΝΟ

- Αν πρόκειται να αγοράσεις φούρνο γκαζιού: το σύστημα

ηλεκτρονικής ανάφλεξης καταναλώνει περίπου 40% λιγότερο γκάζι απ' ό,τι το σύστημα με το φλόγιστρο.

● Το φλόγιστρο και οι καυστήρες πρέπει να καίνε με μια κωνική γαλάζια φλόγα. Αν η φλόγα είναι κίτρινη, αυτό σημαίνει πως οι καυστήρες είναι φραγμένοι ή χρειάζονται ρύθμιση. Τα καθαριστικά της πίπας είναι αρκετά χρήσιμα για το ξεβούλωμα των καυστήρων.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΙΡΚΟΝΤΙΣΙΟΝ

- Μη ρυθμίζεις το αιρκοντίσιον σε ψυχρότερη θερμοκρασία, μόλις το ανοίγεις. Το δωμάτιο δεν θα δροσερέψει γρηγορότερα και θα σπαταληθεί ενέργεια.
- Να καθαρίζεις ή να αντικαθιστάς τα φίλτρα μια φορά το μήνα, για να μην ζορίζεται ο ανεμιστήρας και να ξοδεύει περισσότερο ρεύμα.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΨΥΓΕΙΟ

- Αν το ψυγείο σου και ο καταψύκτης σου είναι ρυθμισμένα 6 βαθμούς χαμηλότερα απ' ό,τι χρειάζεται, ξοδεύεις 25% περισσότερο ρεύμα. Έλεγξε τη θερμοκρασία τους. Στο ψυγείο πρέπει να είναι 2 έως 5 βαθμοί και στον καταψύκτη -15 έως -18 βαθμοί.
- Για αποτελεσματική λειτουργία: Τουλάχιστο μια φορά, το χρόνο να καθαρίζεις τις σπείρες του πυκνωτή που βρίσκονται στο πίσω μέρος του ψυγείου. (Υπάρχει ένα ειδικό βουρτσάκι ή μπορείς να χρησιμοποιήσεις την ηλεκτρική σκούπα.)
- Να καθαρίζεις τις τυχόν ξεραμένες τροφές από το λάστιχο της πόρτας για να κλείνει ερμητικά.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΛΥΝΤΗΡΙΟ

- Θα εξοικονομήσεις πολύ νερό, αν περιμένεις να μαζευτούν αρκετά ρούχα για να γεμίσουν ένα πλυντήριο. Τα πλυντήρια ξοδεύουν 100-200 λίτρα νερό σε κάθε κύκλο πλυσίματος.

● Μέχρι και 90% της ενέργειας που χρησιμοποιείται στο πλύσιμο των ρούχων, ξοδεύεται στη θέρμανση του νερού. Αν χρησιμοποιείς χλιαρό νερό στο πλύσιμο και κρύο στο ξέβγαλμα, το αποτέλεσμα θα είναι το ίδιο σχεδόν για όλα τα ρούχα, όπως κι αν χρησιμοποιούσες ζεστό νερό στο πλύσιμο και χλιαρό στο ξέβγαλμα. (Η θερμοκρασία του ξεβγάλματος δεν έχει καμιά επίδραση στο καθάρισμα.)

● Να καθαρίζεις κάθε φορά το φίλτρο του στεγνωτήρα, για να κυκλοφορεί ελεύθερα ο αέρας.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Το Αμερικανικό Συμβούλιο για την Εξοικονόμηση Ενέργειας υπολογίζει πως αν κάθε αμερικανός αύξανε την απόδοτικότητα των ηλεκτρικών οικιακών συσκευών του κατά 10-30%, τότε η μείωση των αναγκών σε ηλεκτρική ενέργεια θα ήταν τόση, όση και η ενέργεια που παράγεται από 25 εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος!

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

● Όπως αναφέραμε και παραπάνω, ίσως τα γραφεία της ηλεκτρικής εταιρείας της περιοχής σου να είναι μια καλή πηγή πληροφοριών για την οικονομία στην κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος. Τα περισσότερα από αυτά τα γραφεία διαθέτουν ενημερωτικά φυλλάδια με συμβουλές σαν κι αυτές που γράφουμε εδώ και με ελάχιστη χρέωσή σου μπορούν να κάνουν έναν έλεγχο στην εγκατάσταση του σπιτιού σου.

● **The American Council for an Energy-Efficient Economy**
1001 Connecticut Ave. NW, Washington, D. C. 20036, USA

11. ΜΗ ΣΠΑΤΑΛΑΣ ΤΟ ΝΕΡΟ

Το νερό που ίσως αφήνεις να τρέχει απ' τη βρύση την ώρα που ξυρίζεσαι ή πλένεις τα δόντια σου, είναι αρκετό για να κάνεις το μπάνιο σου κάθε μέρα.

Μα ακόμα κι αν εσύ δεν αφήνεις τη βρύση να τρέχει, ίσως να ξέρεις κάποιον άλλο που σπαταλάει έτσι το νερό όταν πλένει τα δόντια του, όταν ξυρίζεται ή όταν πλένει τα πιάτα. Και δεν μιλάμε απλώς για μια σταγόνα στον ωκεανό. Ένα νοικοκυριό μπορεί να εξοικονομεί μέχρι και 70.000 λίτρα νερό το χρόνο, μόνο και μόνο κλείνοντας καλά τις βρύσες.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Μια βρύση που τρέχει ξοδεύει πολύ περισσότερο νερό απ' όσο φαντάζεσαι: 10-15 λίτρα το λεπτό!
- Αφήνοντας λοιπόν τη βρύση να τρέχει όταν πλένεις τα δόντια σου, ξοδεύεις πολύ περισσότερο νερό.
- Όταν πλένεις τα πιάτα κι αφήνεις τη βρύση να τρέχει, ξοδεύεις περίπου 100 λίτρα νερό.
- Όταν ξυρίζεσαι κι αφήνεις τη βρύση να τρέχει, ξοδεύεις περίπου 30-60 λίτρα νερό.
- Όταν πλένεις το αυτοκίνητό σου στο σπίτι, με τη μάνικα, ξοδεύεις μέχρι και 450 λίτρα νερό.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Όταν πλένεις τα δόντια σου: Αν απλώς μουσκεύεις και ξεπλένεις τη βούρτσα σου, κλείνοντας ύστερα τη βρύση, ξοδεύεις μόνο ενάμισι λίτρο νερό.

Οικονομία: μέχρι και 30 λίτρα νερό, κάθε φορά που πλένεις τα δόντια σου.

Όταν ξυρίζεσαι: Αν γεμίζεις το νιπτήρα, ξοδεύεις μόνο 3 λίτρα νερό.

Οικονομία: μέχρι και 45 λίτρα νερό, κάθε φορά που ξυρίζεσαι.

Όταν πλένεις τα πιάτα (στο χέρι): Αν γεμίζεις το νεροχύτη, ξοδεύεις περίπου 15 λίτρα νερό.

Οικονομία: 80 λίτρα νερό, κάθε φορά που πλένεις τα πιάτα.

Όταν πλένεις το αυτοκίνητο: Αν το πλένεις με σφουγγάρι και κουβά, ξοδεύεις 50 λίτρα νερό.

Οικονομία: παραπάνω από 300 λίτρα νερό.

12. Η ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ BENZINAΔΙΚΟΥ

*Τρία λίτρα βενζίνης μπορούν να μολύνουν
2,4 εκατομμύρια λίτρα πόσιμο νερό.*

Πολλοί από μας δεν ξέρουμε πως το είδος της βενζίνης που χρησιμοποιούμε και ο τρόπος που την αντλούμε έχουν επίδραση στο περιβάλλον.

Η BENZINΗ...

- Ο μόλυβδος που περιέχεται στη βενζίνη είναι ένας κίνδυνος για το περιβάλλον. Ο μόλυβδος που προέρχεται από τις εξατμίσεις των αυτοκινήτων και αιωρείται στην ατμόσφαιρα προκαλεί βλάβες στον ανθρώπινο εγκέφαλο, το συκώτι και τα νεφρά. Οι επιστήμονες υποψιάζονται ότι μπορεί να ευθύνεται και για ζημιές στις καλλιέργειες. Σύμφωνα με μερικούς υπολογισμούς, κάθε χρόνο απελευθερώνονται στην ατμόσφαιρα 450.000 τόνοι μολύβδου και τουλάχιστο η μισή απ' αυτή την ποσότητα προέρχεται από τα αυτοκίνητα.

- Ποιος λοιπόν χρησιμοποιεί βενζίνη με μόλυβδο; Στις ΗΠΑ, περίπου 20% των οδηγών που τα αυτοκίνητά τους είναι φτιαγμένα για αμόλυβδη βενζίνη χρησιμοποιούν βενζίνη με μόλυβδο. Έτσι, εκτός του ότι αχρηστεύουν τον αντιρυπαντικό μηχανισμό —με συνέπεια να διοχετεύονται περισσότεροι ρύποι στην ατμόσφαιρα— καταστρέφουν και τα αυτοκίνητά τους.

- Πολλοί ιδιοκτήτες αυτοκινήτων που κατασκευάστηκαν πριν από το 1976 πιστεύουν ότι πρέπει να χρησιμοποιούν βενζίνη με μόλυβδο. Αυτό δεν είναι σωστό. Σημασία έχουν τα σπράτσια και όχι ο μόλυβδος. Μοναδική εξαίρεση σ' αυτό, εί-

ναι τα αυτοκίνητα που μεταφέρουν βαριά φορτία ή ταξιδεύουν με μεγάλες ταχύτητες. Αν το αυτοκίνητό σου είναι φτιαγμένο για σούπερ με μόλυβδο, δοκίμασε ένα μείγμα 50% απλής και 50% αμόλυβδης σούπερ με 92+ οκτάνια.

... ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΑΘΥΜΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ

- Το βουτάνιο, συστατικό στοιχείο της βενζίνης, όταν εξατμίζεται συντελεί στη ρύπανση από όζον. Έτσι, όταν γεμίζεις το ντεπόζιτό σου, οι αναθυμιάσεις ρυπαίνουν την ατμόσφαιρα.
- Μερικές αντλίες βενζίνης διαθέτουν μάνικες που τα ακροστόμιά τους είναι σκεπασμένα με κάτι ειδικές καλύπτρες, για να συγκρατούν τις αναθυμιάσεις. Η ειδική μάνικα προσαρμόζεται στο άνοιγμα του ντεπόζιτου και διοχετεύει τις αναθυμιάσεις στην υπόγεια δεξαμενή του βενζινάδικου, εμποδίζοντάς τις να διαφύγουν στον αέρα.

13. Η ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΟΖΟΝΤΟΣ

Στις ΗΠΑ, τα αιχροντίσιον των αυτοκινήτων που έχουν διαρροές, είναι η κυριότερη πηγή εκπομπής χλωροφθοριωμένων υδρογονανθράκων στην ατμόσφαιρα.

Η αποκατάσταση της ζώνης του όζοντος είναι μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η ανθρωπότητα. Το πρόβλημα είναι άμεσο και σοβαρό, αλλά υπάρχει λύση. Το στρώμα του όζοντος εξακολουθεί να υπάρχει. Μπορούμε να το σώσουμε. Για να δράσουμε αποτελεσματικά, πρέπει να κατανοήσουμε τι ακριβώς προκαλεί την καταστροφή του όζοντος και τι μπορούμε να κάνουμε γι' αυτό.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Το στρώμα του όζοντος καταστρέφεται από αέρια παρασκευασμένα από τον άνθρωπο (χάλον και χλωροφθοριωμένοι υδρογονάνθρακες ή CFC), τα οποία βρίσκονται σε σπύτια και σε γραφεία σε όλο τον κόσμο.
- Κάποτε θεωρούσαν τους χλωροφθοριωμένους υδρογονάνθρακες αβλαβείς. Έτσι, οι βιομηχανίες τους χρησιμοποιούσαν σε πολλά προϊόντα τους.
- Τους χρησιμοποιούν ακόμα και σήμερα. Το φρέον, που χρησιμοποιείται ως ψυκτικό στα αιχροντίσιον των αυτοκινήτων και των κατοικιών και στα ψυγεία, είναι χλωροφθοριωμένος υδρογονάνθρακας.
- Ορισμένοι τύποι διογκωμένης πολυστερίνης εξακολουθούν να φτιάχνονται με χλωροφθοριωμένους υδρογονάνθρακες. Κι ίσως να μην το φαντάζεσαι, αλλά οι χλωροφθοριωμένοι υδρογονάνθρακες απελευθερώνονται στην ατμόσφαιρα τόσο κατά τη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας, όσο και κατά

τη διάσπαση της πολυστερίνης σε κομμάτια. Έτσι, το ψυγείακι από πολυστερίνη, που πήρες μαζί σου προχθές στην εκδρομή, μπορεί αυτή τη στιγμή να συμβάλλει στην καταστροφή του όζοντος.

- Για πολλά χρόνια, οι χλωροφθοριωμένοι υδρογονάνθρακες χρησιμοποιούνταν ως προωθητικά αέρια στα αεροζόλ. Ωστόσο, το 1978, η κυβέρνηση των ΗΠΑ πέρασε ένα νόμο που απαγόρευε τη χρήση των περισσότερων CFC στα αεροζόλ.

- Πάντως, σε ένα ποσοστό 10% των αεροζόλ χρησιμοποιούνται ακόμα ως προωθητικά: στα φαρμακευτικά σπρέι για το άσθμα και στα καθαριστικά σπρέι για τα βίντεο και τις ραπτομηχανές. Και σύμφωνα με το Συμβούλιο Προστασίας Φυσικών Πόρων των ΗΠΑ, το κονσερβαρισμένο κονφετί «είναι μια από τις πιο ανόητες χρήσεις των CFC».

- Μερικοί πυροσβεστήρες που πωλούνται για οικιακή χρήση, χρησιμοποιούν το χάλον ως προωθητικό. Δυστυχώς, αυτό το αέριο κάποτε θα βλάψει το όζον, έστω κι αν οι πυροσβεστήρες δεν χρησιμοποιηθούν ποτέ. Με τον καιρό θα διαρρεύσει στην ατμόσφαιρα.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Μην αγοράζεις πυροσβεστήρες με χάλον.
- Να αποφεύγεις τη διογκωμένη πολυστερίνη (βλέπε Κεφάλαιο 19): δηλαδή τα κουτιά συσκευασίας (όπως αυτά που προστατεύουν τα ηλεκτρονικά μηχανήματα κατά τη μεταφορά τους), τα εκδρομικά ψυγεία και τους κόκκους συσκευασίας από διογκωμένη πολυστερίνη. Ρώτησε αν είναι φτιαγμένα με χλωροφθοριωμένους υδρογονάνθρακες. Έτσι, ο καταστηματάρχης θα ενημερώσει τον κατασκευαστή για την ανησυχία σου.
- Αν πρόκειται να χρησιμοποιήσεις μόνωση από σκληρή διογκωμένη πολυστερίνη, σιγουρέψου πως δεν περιέχει CFC.

Κάνε το ίδιο και για τη μόνωση από φιμπεργκλάς ή κυτταρίνη.

- Πρόσεχε το αιρκοντίσιον του αυτοκινήτου σου. Αν το θεωρείς απαραίτητο, το Συμβούλιο Προστασίας Φυσικών Πόρων προτείνει: «Αν το αιρκοντίσιόν σου έχει διαρροή, δεν φτάνει μόνο να το ξαναγεμίζεις. Πρέπει να το επισκευάσεις. Αν δεν επισκευαστεί η διαρροή, το CFC που θα βάλεις θα εξατμιστεί μέσα σε μια εβδομάδα». Επίσης προτείνει να προτιμάς τα συνεργεία που διαθέτουν μηχανήματα ανακύκλωσης CFC.

- Μην αγοράζεις αεροζόλ που περιέχουν CFC (βλέπε κατάλογο παρακάτω). Κι ακόμα καλύτερα: μην αγοράζεις καθόλου αεροζόλ, γιατί ούτε τα υποκατάστατα αέρια κάνουν καλό. Το προπάνιο και το βουτάνιο, υδρογονάνθρακες που σήμερα χρησιμοποιούνται ως προωθητικά στα περισσότερα αεροζόλ, συμβάλλουν στη δημιουργία του νέφους, κάτω από την επίδραση του ηλιακού φωτός. Υπάρχουν πολλά προϊόντα που αντικαθιστούν το αεροζόλ με αντλίες κενού. Δεν χρειάζονται προωθητικά αέρια και είναι το ίδιο εύκολα στη χρήση τους.

ΜΗΝ ΑΓΟΡΑΖΕΙΣ ΑΕΡΟΖΟΛ!

Ωστόσο, αν αγοράζεις ακόμα, πάντα ρίχνε μια ματιά στις ετικέτες. Μην αγοράζεις τίποτα που περιέχει τους εξής χλωροφθοριωμένους υδρογονάνθρακες (CFC) ή χάλον:

- CFC-11, τρι-χλωρο-φθορο-μεθάνιο
- CFC-12, δι-χλωρο-δι-φθορο-μεθάνιο
- CFC-113, τρι-χλωρο-τρι-φθορο-αιθάνιο
- CFC-114, δι-χλωρο-τετρα-φθορο-αιθάνιο
- CFC-115, μονο-χλωρο-πεντα-φθορο-αιθάνιο

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Natural Resources Defense Council

40 W. 20th Street, New York, NY 10011, USA

Γράψε για να σου στείλουν το φυλλάδιο «Η σωτηρία του όζοντος: Οδηγός δράσης του πολίτη», μαζί με την «κάρτα στρατοσφαιρικού κινδύνου», με την οποία μπορείς να ελέγχεις τις ετικέτες στα καταστήματα.

**Εταιρεία Ερεύνης και Ελέγχου Ρυπάνσεως
Υδάτων-Εδάφους-Αέρος (ΕΡΥΕΑ)**

Ξενοφώντος 14, 118 57 Αθήνα, Τηλ. 32 43 534

14. ΠΟΣΟ ΚΑΙΕΙ;

Στις ΗΠΑ υπάρχουν πάνω από 140 εκατομμύρια αυτοκίνητα. Καθένα απ' αυτά διανύει κατά μέσο όρο 15.000 χιλιόμετρα το χρόνο — πράγμα που σημαίνει ότι οι αμερικανοί διανύουν με τα αυτοκίνητά τους περισσότερα από 2 τρισεκατομμύρια χιλιόμετρα το χρόνο.

Ολοι γνωρίζουμε ότι τα αυτοκίνητα έχουν σοβαρή επίδραση στο περιβάλλον. Όμως, επειδή εξαρτιόμαστε απ' αυτά στη καθημερινή μας ζωή, δεν θα ήταν ρεαλιστικό να ζητήσουμε να καταργηθούν. (Βλέπε τις προτάσεις του Κεφαλαίου 45.)

Ωστόσο, δεν χρειάζεται να σε πιάνει απελπισία. Έστω κι αν εσύ οδηγείς κάθε μέρα, υπάρχουν μερικά απλά πράγματα που μπορείς να κάνεις για να βοηθήσεις τη Γη. Φρόντισε το αυτοκίνητό σου να πηγαίνει όσο πιο οικονομικά γίνεται. Η καλή χιλιομετρική απόδοση δεν είναι μονάχα ζήτημα οικονομίας. Ένα αυτοκίνητο που αποδίδει καλύτερα είναι λιγότερο καταστροφικό για τον πλανήτη μας.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Τα αυτοκίνητα και τα μικρά φορτηγά, στις ΗΠΑ, εκπέμπουν 20% του διοξειδίου του άνθρακα που προέρχεται από φυσικά καύσιμα — το κυριότερο συστατικό του «φαινομένου του θερμοκηπίου».
- Η ποσότητα διοξειδίου του άνθρακα που εκπέμπεται από ένα αυτοκίνητο έχει άμεση σχέση με την ποσότητα της βενζίνης που καταναλώνει. Τα αυτοκίνητα εκπέμπουν 3 κιλά διοξειδίου του άνθρακα ανά λίτρο βενζίνης. Έτσι, ένα αυτοκίνητο που αποδίδει 10 χιλιόμετρα ανά λίτρο, στα 1.000 χιλιόμετρα εκπέμπει 300 κιλά διοξειδίου του άνθρακα.

Συγκριτικά, ένα αυτοκίνητο που αποδίδει 15 χιλιόμετρα ανά λίτρο, στην ίδια απόσταση εκπέμπει μόνο 200 κιλά, δηλαδή 33% λιγότερο.

- Επίσης, τα αυτοκίνητα προκαλούν όξινη βροχή, εκπέμποντας 34% του μονοξειδίου του αζώτου που υπάρχει στις ΗΠΑ. Αυτό σημαίνει περισσότερο από 7 εκατομμύρια τόνους το χρόνο —ποσότητα που μπορεί να μειωθεί, με τη μείωση της κατανάλωσης βενζίνης.

- Τα αυτοκίνητα εκπέμπουν 27% των υδρογονανθράκων που προκαλούν το νέφος του όζοντος, το οποίο σκοτώνει τα δέντρα και βλάπτει τα πνευμόνια. Κι αυτό, πάλι, έχει άμεση σχέση με την κατανάλωση βενζίνης.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Ρύθμισε το αυτοκίνητό σου. Είναι ο ευκολότερος τρόπος για να αυξήσεις την αποδοτικότητα του αυτοκινήτου σου. Το αυτοκίνητο που είναι ρυθμισμένο σωστά ξοδεύει 9% λιγότερη βενζίνη.

- Να ελέγχεις πάντα τη χιλιομετρική απόδοση. Έτσι, αν παρατηρήσεις κάποια ξαφνική μείωση, θα μπορέσεις να αντιμετωπίσεις το πρόβλημα αμέσως.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΥΣΤΙΚΑ

- Μην αφήνεις άσκοπα το αυτοκίνητό σου με αναμμένη τη μηχανή. Χρειάζεται λιγότερη βενζίνη για να το βάλεις μπροστά ύστερα από λίγο, παρά να το αφήσεις αναμμένο.

- Να καθαρίζεις τα φίλτρα βενζίνης. Τα βρόμικα φίλτρα καίνε περισσότερη βενζίνη.

- Απόφευγε το περιττό βάρος. Φρόντισε να μην κυκλοφορείς κουβαλώντας περιττό βάρος (στο αυτοκίνητό σου, εννοείται). Είναι εντυπωσιακό, αλλά 50 παραπανίσια κιλά μειώνουν την οικονομία σε καύσιμα περισσότερο από 1%.

ΑΝ ΑΓΟΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ

- Πρόσεξε τις προδιαγραφές. Φρόντισε η χιλιομετρική του απόδοση να είναι όσο γίνεται πιο οικονομική. Μην ξεχνάς: ένα αυτοκίνητο που αποδίδει 15 χιλιόμετρα ανά λίτρο (το στάνταρ για τα αυτοκίνητα του 1989), θα εκπέμπει 20 τόνους λιγότερο διοξείδιο του άνθρακα στη διάρκεια ζωής του, απ' ό,τι ένα μέσο σημερινό αυτοκίνητο. Τώρα μπορείς να αγοράσεις και αυτοκίνητα που αποδίδουν σχεδόν 25 χιλιόμετρα ανά λίτρο, ενώ μερικά πρωτότυπα (η Toyota AXV) αποδίδουν μέχρι και 50 χιλιόμετρα ανά λίτρο.

- Είναι απαραίτητο το αιρκοντίσιον; Είναι ολέθριο για το περιβάλλον. Εκτός που συντελεί άμεσα στο φαινόμενο του θερμοκηπίου και στην καταστροφή του όζοντος με τις διαρροές CFC, το αιρκοντίσιον είναι ένα πρόσθετο βάρος για το αυτοκίνητο —ακόμα κι όταν δεν λειτουργεί, καταναλώνει παραπάνω βενζίνη.

- Το υδραυλικό τιμόνι και το αυτόματο κιβώτιο ταχυτήτων καταναλώνουν πολλή ενέργεια. Τα ηλεκτρικά παράθυρα και τα υδραυλικά φρένα δεν καταναλώνουν τόση πολλή ενέργεια, αλλά οι μηχανισμοί τους δεν παύουν να είναι ένα παραπάνω βάρος που κάνει το αυτοκίνητο να ξοδεύει περισσότερη βενζίνη.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Αν μόνο 100.000 ιδιοκτήτες αυτοκινήτων που παραμελούν να ρυθμίσουν τα αυτοκίνητά τους, άρχιζαν να τα ρυθμίζουν κανονικά, η ατμόσφαιρα θα απαλασσόταν από 40 εκατομμύρια κιλά διοξειδίου του άνθρακα το χρόνο. Ένα εκατομμύριο ιδιοκτήτες αυτοκινήτων θα μπορούσαν να μειώσουν το διοξείδιο του άνθρακα σχεδόν κατά μισό δισεκατομμύριο κιλά.

15. ΞΑΝΑΦΟΡΤΙΣΕ ΤΙΣ ΜΠΑΤΑΡΙΕΣ ΣΟΥ

Οι αμερικανοί χρησιμοποιούν 2 δισεκατομμύρια μπαταρίες το χρόνο — αρκετές δηλαδή για να λειτουργήσουν περίπου ένα δισεκατομμύριο παιχνίδια.

Δύσκολα μπορείς να φανταστείς πόσο μπορούν να επηρεάσουν το περιβάλλον οι μπαταρίες που έχεις στο φακό σου, το ραδιόφωνό σου ή τη φωτογραφική μηχανή σου. Όμως, αυτές οι μπαταρίες περιέχουν βαριά μέταλλα. Το κυριότερο είναι ο υδράργυρος, μια εξαιρετικά τοξική ουσία η οποία είναι σήμερα η σημαντικότερη πηγή μόλυνσης σε μερικούς σκουπιδότοπους. Ένα άλλο είναι το κάδμιο.

Οι μπαταρίες που πετιώνται στα σκουπίδια καταλήγουν στις χωματερές, όπου διαβρώνονται και διαλύονται, απελευθερώνοντας υδράργυρο ή κάδμιο στο έδαφος. Και οι μπαταρίες που καίγονται μαζί με τα σκουπίδια, απελευθερώνουν στην ατμόσφαιρα επικίνδυνα αέρια υδραργύρου ή καδμίου.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Η παρατεταμένη έκθεση σε υδράργυρο μπορεί να βλάψει σοβαρά την υγεία, αλλά και να επηρεάσει την ανθρώπινη συμπεριφορά. Στα 1600, οι καπελάδες που χρησιμοποιούσαν υδράργυρο στην επεξεργασία της τσόχας και της γούνας, κάποτε άρχισαν να φέρονται παράξενα. Και μια που κανείς τότε δεν ήξερε πως αυτά είναι τα συμπτώματα της δηλητηρίασης από υδράργυρο, όλοι υπέθεταν πως τους είχε στρίψει. Τότε, μάλιστα, βγήκε και η έκφραση: «τρελός σαν καπελάς».
- Περίπου 50% του υδραργύρου και 25% του καδμίου που χρησιμοποιούνται στις ΗΠΑ, πηγαίνουν στις μπαταρίες.
- Υπολογίζεται ότι 75% όλων των μπαταριών που χρησιμο-

ποιούνται στις ΗΠΑ είναι αλκαλικές — δηλαδή, με περιεκτικότητα υδραργύρου 1%.

- Ο ετήσιος μέσος όρος χρήσης υδραργύρου σε μπαταρίες υπερβαίνει 4 φορές τα όρια που επιτρέπει η αμερικανική νομοθεσία για την παρουσία υδραργύρου στα σκουπίδια.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Να χρησιμοποιείς επαναφορτιζόμενες μπαταρίες. Παρόλο που περιέχουν κάδμιο, έχουν πολύ μεγαλύτερη διάρκεια ζωής από τις αλκαλικές μπαταρίες κι έτσι συμβάλλουν λιγότερο στο πρόβλημα των επικίνδυνων σκουπιδιών.
- Αν είναι δυνατό στην περιοχή σου, ανακύκλωσε τις αλκαλικές μπαταρίες. Αν και δεν έχει ακόμα μεγάλη διάδοση, υπάρχει ωστόσο η κατάλληλη τεχνολογία για την εξαγωγή υδραργύρου και άλλων μετάλλων από μπαταρίες. Υποστήριξε την ανακυκλώνοντας.

16. ΠΟΥ ΒΑΖΕΙΣ ΤΑ ΨΩΝΙΑ;

*Με το χαρτί που βγαίνει από ένα δέντρο 15-20 χρονών
μπορούν να φτιαχτούν μόλις 700 σακούλες για ψώνια.*

Το θεωρούμε δεδομένο πως κάθε φορά που πηγαίνουμε για ψώνια, ένας υπάλληλος θα βάλει τα ψώνια μας μέσα σε μια σακούλα. Όμως, τις χρειαζόμαστε πραγματικά, τόσα δισεκατομμύρια σακούλες που χρησιμοποιούμε κάθε χρόνο;

ΧΑΡΤΙΝΕΣ Η ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ;

- Οι πλαστικές σακούλες είναι συχνά πιο βολικές από τις χάρτινες. Όμως δεν είναι «διασπώμενες» (ακόμα και οι «βιοδιασπώμενες» πλαστικές σακούλες ποτέ δεν διαλύονται εντελώς — απλώς γίνονται μικρά κομματάκια). Κι άλλωστε, το πλαστικό παράγεται από το πετρέλαιο, ένα φυσικό πόρο που δεν είναι ανανεώσιμος.
- Οι πλαστικές σακούλες συχνά παρασύρονται στη θάλασσα και σκοτώνουν τα θαλάσσια ζώα που μπερδεύονται σ' αυτές ή τις καταπίνουν.
- Το μελάνι που χρησιμοποιείται στις πλαστικές σακούλες περιέχει κάδμιο, ένα τοξικό βαρύ μέταλλο. Έτσι, όταν οι έντυπες πλαστικές σακούλες καίγονται, το βαρύ μέταλλο απελευθερώνεται στην ατμόσφαιρα.
- Οι χάρτινες σακούλες είναι πολλαπλών χρήσεων και βιοδιασπώμενες, ωστόσο, το οικολογικό κόστος τους δεν είναι μικρότερο. Οι σακούλες του σουπερμάρκετ, ας πούμε, φτιάχνονται πάντα από αγνό χαρτί — ποτέ από ανακυκλωμένο — γιατί οι κατασκευαστές λένε πως, για να αντέξουν στο βάρος,

χρειάζονται τις μακριές ίνες του αγνού χαρτοπολτού.

- Διάβασε τι γράφει πάνω μια σακούλα του σουπερμάρκετ. Ίσως να γράφει ότι είναι «ανακυκλώσιμη», αλλά ποτέ δεν θα γράφει «ανακυκλωμένη».

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Χάρτινη ή πλαστική; Σκέψου το καλά, αν χρειάζεσαι πραγματικά σακούλα, όταν τα ψώνια σου είναι λίγα. Αν καθένας από μας έπαιρνε μια σακούλα λιγότερη το μήνα, θα εξοικονομούσαμε εκατοντάδες εκατομμύρια σακούλες κάθε χρόνο.
- Το καλύτερο απ' όλα είναι να πηγαίνεις για ψώνια με μια πάνινη τσάντα.
- Για το ψώνια στο μανάβη μπορείς να χρησιμοποιείς ένα δίχτυ, που μαζεύεται και μεταφέρεται πιο εύκολα.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Save A Tree

P.O. Box 852, Berkeley, CA 94701, USA

17. ΒΡΕΣ ΤΑ ΚΡΥΜΜΕΝΑ ΤΟΞΙΚΑ

Σήμερα υπάρχουν περισσότερες χημικές ουσίες σε ένα σπίτι απ' όσες υπήρχαν σε ένα χημικό εργαστήριο πριν από 100 χρόνια.

Τα πράγματα που αγοράζεις από τα μαγαζιά δεν είναι οπωσδήποτε ασφαλή. Στο σπίτι σου υπάρχει μια εκπληκτικά μεγάλη ποσότητα τοξικών ουσιών, που είναι κρυμμένες παντού, από το φούρνο και τα απορρυπαντικά, μέχρι τα προσωπικά σου αντικείμενα.

Αυτά είναι επικίνδυνα, όχι μόνο για σένα και την οικογένειά σου, όταν χρησιμοποιούνται, αλλά και για το περιβάλλον, όταν κατασκευάζονται. . . κι όταν εσύ τα πετάς στα σκουπίδια.

Εκείνο που κάνει αυτά τα προϊόντα ιδιαίτερα ύπουλα, είναι το γεγονός ότι κάθε χρόνο δαπανώνται δισεκατομμύρια δολάρια για να μας πείσουν πως μας είναι απαραίτητα και πως καλυτερεύουν τη ζωή μας, ενώ στην πραγματικότητα είναι επικίνδυνα.

Ευτυχώς, υπάρχουν πολλά άλλα φτηνά και εύχρηστα φυσικά εναλλακτικά προϊόντα με τα οποία μπορείς να αντικαταστήσεις τα συνηθισμένα χημικά προϊόντα του εμπορίου. Αρκεί μόνο λίγη ερευνητική δουλειά για να διαπιστώσεις ποια απ' αυτά πρέπει να αντικαταστήσεις.

ΑΓΑΠΗΤΕ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

● Μη φαντάζεσαι πως ένα προϊόν δεν είναι τοξικό, μόνο και μόνο επειδή δεν αναγράφονται τοξικές ουσίες στην ετικέτα του. Η αμερικανική κυβέρνηση δεν απαιτεί από τους κατασκευαστές να αναγράφουν όλα τα συστατικά, αν αυτά είναι

σύμφωνα με τις «προδιαγραφές ασφαλείας». Το ταλκ για τα μωρά, ας πούμε, συχνά περιέχει αμιάντο. Επίσης, ίχνη εντομοκτόνων έχουν βρεθεί σε μερικά σαμπουάν.

● Ο χαρακτηρισμός ενός προϊόντος ως «μη-τοξικού» μπορεί να είναι παραπλανητικός. Οι κατασκευαστές μπορούν να βάζουν τη λέξη «μη-τοξικό» στην ετικέτα ενός προϊόντος, όταν απλώς αυτό είναι σύμφωνο με τις κρατικές προδιαγραφές. Αυτό μπορεί να σημαίνει, ας πούμε, πως αν μέσα σε δυο εβδομάδες πεθάνουν λιγότερα από τα μισά πειραματόζωα που θα εκτεθούν στην κατάποση ή την εισπνοή του προϊόντος, αυτό μπορεί να χαρακτηριστεί «μη-τοξικό».

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Βρες τα κρυμμένα τοξικά:

● Διάβασε σχετικά βιβλία. Θα ξαφνιαστείς όταν δεις πόσες τοξικές χημικές ουσίες υπάρχουν στο σπίτι σου.

Αγόρασε ή επινόησε εναλλακτικά προϊόντα

Χρησιμοποιώντας εναλλακτικά προϊόντα αντί για τα τοξικά, περιορίζεις τον κίνδυνο για την οικογένειά σου και το περιβάλλον. Να μερικά ενθαρρυντικά παραδείγματα:

Τοξικό: Τα ρούχα και τα σεντόνια που δεν χρειάζονται σιδερωμα έχουν υποστεί επεξεργασία με ρητίνη φορμαλδεΐδης, η οποία έχει ενσωματωθεί με τις ίνες του υφάσματος. Αποτέλεσμα: τοξικές αναθυμιάσεις.

Εναλλακτικό προϊόν: Φυσιικές ίνες.

Τοξικό: Καθαριστικά φούρνου. Περιέχουν καυστικό κάλιο.

Εναλλακτικό προϊόν: Ράντισε το φούρνο με νερό κι από πάνω με μαγειρική σόδα. Τρίψε απαλά τις δύσκολες επιφάνειες με λεπτό συρματάκι.

Τοξικό: Αποσμητικά χώρου. Στην πραγματικότητα δεν καθαρίζουν τον αέρα, αλλά νεκρώνουν τις ρινικές κοιλότητες ή τις επιστρώνουν με υποπροϊόντα του πετρελαίου. Μπορεί να περιέχουν χημικές ουσίες, όπως διμεθυλοβενζόλιο, αιθανόλη, ναφθαλίνη, κ. λπ.

Εναλλακτικό προϊόν: Φυτικά μίγματα ή ξίδι και λεμόνι.

Τοξικό: Σκωροκτόνα. Είναι φτιαγμένα 100% από παραδιχλωροβενζόλιο, το οποίο προκαλεί βλάβες στο συκώτι και τα νεφρά.

Εναλλακτικό προϊόν: Φυτικά προϊόντα που δρουν απωθητικά, ξύλο ή λάδι κέδρου.

Τοξικό: Στυλό και μαρκαδόροι με ανεξίτηλο μελάνι. Περιέχουν βλαβερά διαλυτικά, όπως τολουόλη, διμεθυλοβενζόλιο, αιθανόλη.

Εναλλακτικό προϊόν: Μαρκαδόροι και στυλό με βάση το νερό.

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία

Προστασίας Περιβάλλοντος

Μιαούλη 51, 183 45 Μοσχάτο

18. ΤΟ ΧΟΡΤΑΡΙ ΤΟΥ ΚΗΠΟΥ

Τέσσερα στρέμματα χλοοτάπητα χρειάζονται παραπάνω από 85.000 λίτρα νερό την εβδομάδα. Όμως, συνήθως ποτίζουμε 20-40% παραπάνω από το κανονικό.

Είναι δύσκολο να φανταστείς πως η φροντίδα του κήπου σου μπορεί να έχει σχέση με τη σωτηρία της Γης. Όμως, αν σκεφτείς ότι στις ΗΠΑ υπάρχουν περίπου 80 εκατομμύρια στρέμματα χλοοτάπητα, θα καταλάβεις πόση επίδραση μπορεί να έχει στο περιβάλλον το πότισμα, η λίπανση και το κούρεμα του γρασιδιού.

Αν έχεις κι εσύ χορτάρι στον κήπο σου, αξίζει να μάθεις μερικούς οικολογικούς τρόπους για να το φροντίζεις.

ΤΟ ΚΟΥΡΕΜΑ

Χορτοκοπτική μηχανή:

● Ρύθμισε τις λεπίδες ψηλά. Μη σε κυριέψει το «σύνδρομο του γκολφ». Πολλοί νομίζουν πως πρέπει να κουρεύουν κοντό το χορτάρι του κήπου τους, έτσι που να μοιάζει με γήπεδο του γκολφ. Όμως, για τα περισσότερα είδη χορταριού, το πιο κατάλληλο ύψος είναι 5-8 πόντοι. Έτσι δυναμώνουν οι ρίζες του και υπάρχει η απαραίτητη σκιά γύρω από τα φυτά —πράγμα που τους επιτρέπει να διατηρούν την υγρασία του εδάφους.

● Να ακονίζεις τις λεπίδες. Οι στομωμένες λεπίδες ξεσκίζουν το χορτάρι (αντί να το κόβουν σαν ξυράφι), αδυνατίζουν τα φυτά και τα κάνουν ευάλωτα στα ζιζάνια και τις ασθένειες.

Το κομμένο χορτάρι:

● Όταν κάνει ζέστη, να αφήνεις το κομμένο χορτάρι στον κή-

πο. Αν το αφήνεις να μακρύνει αρκετά κι ύστερα το κόβεις από λίγο λίγο κάθε φορά, τόσο το καλύτερο. Το χορτάρι θα διατηρήσει την υγρασία του εδάφους και θα λειτουργήσει σαν φυσικό λίπασμα.

- Χρησιμοποιώντας το κομμένο χόρτο και άλλα υλικά από τον κήπο σου, φτιάξε δικό σου κοπρόχωμα. Έτσι θα έχεις φυσικό λίπασμα για τον κήπο σου και θα στέλνεις λιγότερα σκουπίδια στις χωμιάτερες (βλέπε Κεφάλαιο 43).

ΤΟ ΠΟΤΙΣΜΑ

- Ένας συνηθισμένος κήπος χρειάζεται περίπου 2-3 πόντους νερό την εβδομάδα, με αργό πότισμα για να μην τρέχει το νερό και πηγαίνει χαμένο. Αυτό το πότισμα είναι πιο αποτελεσματικό από τα συχνότερα και συντομότερα ποτίσματα.

- Πώς θα καταλάβεις ότι είναι 2-3 πόντοι; Βάλε τρία τενεκεδάκια ολόγυρα στην περιοχή που ποτίζεις, σε διαφορετικές αποστάσεις από το ραντιστήριο (τεχνητή βροχή). Ρίχνε μια ματιά κάθε πέντε λεπτά για να δεις πότε θα γεμίσουν με 2-3 πόντους νερό. Πρόσθεσε την ώρα που χρειάστηκαν για να φτάσουν στους 2-3 πόντους και διάρισε δια 3 για να βρεις το μέσο όρο. Τόση ώρα πρέπει να ποτίζεις.

Μικρά μυστικά:

- Τους καλοκαιρινούς μήνες, το πότισμα των κήπων αυξάνει κατά 30% την κατανάλωση νερού στην Αμερική.

- Το νερό από τα ραντιστήρια εξατμίζεται 4-8 φορές πιο γρήγορα τις ζεστές ώρες της ημέρας παρά νωρίς το πρωί. Το πότισμα τη νύχτα είναι προτιμότερο παρά το μεσημέρι —δεν υπάρχει εξάτμιση— αλλά μπορεί να προκαλέσει μύκητες στα φυτά. Το καλύτερο είναι το πρωινό πότισμα.

- Σε περίοδο ανομβρίας, μη σπαταλάς νερό ποτίζοντας το κτρινισμένο χορτάρι. Βρίσκεται σε νάρκη και θα ζωντανέψει πάλι όταν αρχίσουν οι κανονικές βροχοπτώσεις.

ΤΑ ΦΥΤΟΦΑΡΜΑΚΑ

- Οι ιδιώτες χρησιμοποιούν 10 φορές πιο τοξικές χημικές ουσίες ανά στρέμμα απ' ό,τι οι γεωργοί.

- Ο μέσος ιδιοκτήτης κήπου χρησιμοποιεί 2,5-5 κιλά, σε σύνολο 10-20 εκατομμυρίων κιλών για όλη τη χώρα! Πολλοί επιστήμονες πιστεύουν ότι αυτές οι ουσίες θέτουν σε κίνδυνο τον πληθυσμό των ωδικών πτηνών (μολύνοντας τα σκουλήκια που τρώνε) και δηλητηριάζουν το νερό του υπεδάφους.

- Ο κήπος σου μπορεί να είναι καταπράσινος και γερός χωρίς τη χρήση φυτοφαρμάκων (βλέπε Πληροφορίες παρακάτω).

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Αν καθένας που έχει κήπο με γρασίδι, έφτιαχνε κοπρόχωμα, την άνοιξη και το καλοκαίρι θα μειωνόταν η συμφόρηση των χωματερών κατά 18%.

- Αποφεύγοντας το υπερβολικό πότισμα, μπορείς να κάνεις 12% οικονομία στο νερό το καλοκαίρι —κατά μέσο όρο, παραπάνω από 160 λίτρα την εβδομάδα. Κι αν αυτό το έκαναν 100.000 σαν κι εσένα, θα εξοικονομούσαμε 16 εκατομμύρια λίτρα νερό.

- Αν έστω 10% από τους ιδιοκτήτες κήπων άρχιζαν να χρησιμοποιούν οργανικά φυτοφάρμακα, το περιβάλλον θα απαλλάσσόταν από ένα έως δύο εκατομμύρια κιλά τοξικών χημικών ουσιών το χρόνο.

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Greenpeace International

25-26 High Street, Lewes, East Sussex BN7 2LU, UK

Φοιτητική Αγροτική Εταιρεία (ΦΑΕ)

Πανεπιστημιούπολη, Ρίο, 260 01 Πάτρα, Τηλ. 991 074

19. ΟΧΙ ΣΤΗ ΔΙΟΓΚΩΜΕΝΗ ΠΟΛΥΣΤΕΡΙΝΗ

Αν αραδιάζαμε πλάι πλάι τα κυπελλάκια που παράγονται στην Αμερική από διογκωμένη πολυστερίνη, θα έφταναν για να καλύψουν 436 φορές την περίμετρο της Γης.

Ο αφρός πολυστερίνης είναι ένα υλικό που φτιάχνεται από βενζόλιο (γνωστή καρκινογόνο ουσία), το οποίο μετατρέπεται σε στυρένιο και με την προσθήκη αερίων γίνεται «αφρώδες» υλικό. Τα αέρια που χρησιμοποιούνται συνήθως είναι χλωροφθοριωμένοι υδρογονάνθρακες (CFC) —δηλαδή, αυτά που «τρώνε» τα μόρια του όζοντος, καταστρέφοντας το ζωτικό στρώμα όζοντος που περιβάλλει τη Γη. Όμως και τα αέρια με τα οποία αντικαθιστούν σήμερα το CFC δεν λύνουν το πρόβλημα. Ένα απ' αυτά, το HCFC, είναι 95% λιγότερο βλαβερό από το CFC, αλλά πάντως παραμένει μια απειλή για το στρώμα του όζοντος. Όσο για το πεντάνιο και το βουτάνιο, είναι υδρογονάνθρακες που συντελούν στην ανάπτυξη του νέφους των πόλεων. Βλέπουμε, λοιπόν, ότι τα εναλλακτικά υλικά απλώς αντικαθιστούν το ένα πρόβλημα με ένα άλλο.

ΕΙΝΑΙ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ

- Η διογκωμένη πολυστερίνη δεν είναι βιοδιασπώμενη —δηλαδή, δεν μπορείς να την ξεφορτωθείς με κανένα τρόπο. Το κυπελλάκι που ήπιες τον καφέ σου το πρωί, μπορεί να βρισκεται ακόμα στην επιφάνεια της Γης, κι ύστερα από 500 χρόνια.
- Εξ αιτίας της ίδιας της δομής, επειδή περιέχει μεγάλες πο-

σότητες αερίων, η διογκωμένη πολυστερίνη, άσχετα από τον τρόπο παρασκευής της, πιάνει πολύ χώρο σε σχέση με το βάρος της. Αυτό σημαίνει ότι πιάνει πάρα πολύ χώρο στις χωματερές, που είναι ήδη γεμάτες σκουπίδια.

- Η διογκωμένη πολυστερίνη είναι θανατηφόρα για τα θαλάσσια ζώα. Επιπλέει στην επιφάνεια της θάλασσας και διαλύεται σε μικρά κομματάκια που μοιάζουν με τροφή. Όταν, ας πούμε, η θαλάσσια χελώνα φάει διογκωμένη πολυστερίνη, τα αέρια που περιέχει την εμποδίζουν να καταδυθεί πάλι στο βυθό. Φράζει το πεπτικό της σύστημα και πεθαίνει από την πείνα.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Δεν υπάρχει «ασφαλής» διογκωμένη πολυστερίνη. Μην τη χρησιμοποιείς καθόλου. Να την αποφεύγεις στις συσκευασίες αυγών, πρόχειρου φαγητού, κ. λπ.
- Αν τρως σε μαγαζιά φαστ φουντ, να ζητάς χάρτινα κύπελλα και πιάτα.

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Institut fur Okologisches Recycling

Kurfursten Strasse 14, 1000 Berlin 30, Deutschland

20. ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑ

Στις ΗΠΑ, 90% των μικρών άλμπατρος βορέθηκαν με πλαστικό στο πεπτικό τους σύστημα.

Το οξυγόνο, η υγρασία και ο καιρός του πλανήτη μας εξαρτώνται κυρίως από τις θάλασσες. Αν οι θάλασσες δεν διατηρούνται σε καλή κατάσταση, η ζωή, όπως την ξέρουμε σήμερα, θα πάψει να υπάρχει. Κι ωστόσο, αντιμετωπίζουμε τις θάλασσες σαν να μπορούσαμε να κάνουμε και δίχως αυτές.

Δεν μπορείς να σώσεις τις θάλασσες μόνος σου. . . Όμως μπορείς να πάρεις κι εσύ μέρος στην προσπάθεια για να επισημανθεί το πρόβλημα και να βοηθήσεις στην καθαριότητα ενός μέρους του πλανήτη μας που χρειάζεται τη στοργική μας φροντίδα. Μπορείς να υιοθετήσεις μια παραλία.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Κάθε χρόνο, στις 23 Σεπτεμβρίου, το Κέντρο Θαλάσσιας Προστασίας αναλαμβάνει ένα τρίωρο καθάρισμα των παραλιών όλης της χώρας.
- Τα αποτελέσματα είναι εκπληκτικά. Το 1987, μόνο στο Τέξας, οι εθελοντές μάζεψαν 31.773 πλαστικές σακούλες, 30.295 πλαστικά μπουκάλια, 15.631 πλαστικά δαχτυλίδια συσκευασίας, 28.540 πλαστικά καπάκια και 1.914 πάνες.
- Σε όλη τη χώρα, οι εθελοντές μάζεψαν συνολικά ένα εκατομμύριο κιλά σκουπίδια. . . σε 3 μόλις ώρες!
- Μαζεύοντας το πλαστικό από την παραλία, σώξεις ζωές. Τα νάυλον σύνεργα ψαρικής, οι σακούλες και τα άλλα πλαστικά σκουπίδια σκοτώνουν μέχρι και ένα εκατομμύριο θαλασσοπούλια, 100.000 θαλάσσια θηλαστικά και αναρίθμητα ψάρια κάθε χρόνο. Και η κατάσταση χειροτερεύει.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Την άλλη φορά που θα πας στην παραλία, πάρε μαζί σου και μια σακούλα σκουπιδιών. Αφιέρωσε λίγη ώρα για να μαζέψεις όσα σκουπίδια βρεις.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Center for Marine Conservation

1725 DeSales St. NW, Washington, D. C. 20036, USA

Σύνδεσμος Προστασίας του Κορινθιακού

T. Θ. 34, 251 00 Αίγιο, Τηλ. 27 663

Σύλλογος Προστασίας Θαλάσσιας Χελώνας

T. Θ. 51154, 145 10 Κηφισιά, Τηλ. 80 81 456

21. ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ, ΠΡΟΣΕΧΕ!

80% του ελεφαντόδοντος προέρχεται από ελέφαντες που κυνηγούνται και σκοτώνονται παράνομα. Και 30% απ' αυτό αγοράζεται από τους αμερικανούς.

Λίγα μόνο λόγια για ένα τεράστιο θέμα. Σήμερα, 10% όλων των ειδών ζωής της Γης βρίσκεται σε κίνδυνο. Αναζητώντας το κέρδος, απειλούμε ακόμα και αξιολάτρευτα πλάσματα όπως τους ελέφαντες και τα δελφίνια. Σαν καταναλωτής, οι αγορές σου είναι η δύναμή σου. Χρησιμοποίησέ την για να προστατέψεις την άγρια φύση.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Πριν από δέκα χρόνια υπήρχαν 1,5 εκατομμύρια ελέφαντες στην Αφρική. Σήμερα, κυρίως επειδή τους σκοτώνουν για το ελεφαντόδοντό τους, έχουν απομείνει μόλις 750.000. Το είδος του ελέφαντα ίσως να έχει εξαφανιστεί το έτος 2000.
- Παραπάνω από 6,5 εκατομμύρια δελφίνια έχουν σκοτωθεί χωρίς λόγο από τους ψαράδες του τόπου. Χρησιμοποιώντας ειδικά δίχτυα που έχουν μήκος μέχρι και ένα χιλιόμετρο, οι ψαράδες κυκλώνουν ολόκληρο το κοπάδι του τόπου κι ύστερα τα κλείνουν στον πάτο και τα τραβούν επάνω. Ό,τι υπάρχει μέσα στα δίχτυα πεθαίνει. Τα δελφίνια, που πηγαίνουν κοντά στον τόνο, πιάνονται κι αυτά και θανατώνονται μαζικά.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Μην αγοράζεις ελεφαντόδοντο, ποτέ και για κανένα λόγο. Μην αγοράζεις ταρταρούγα, κοράλι, δέρμα ερπετών, γούνες ή άλλα προϊόντα που προέρχονται από ζώα ή φυτά που βρίσκονται σε κίνδυνο.

- Αν αγοράζεις συνήθως τόνο, προτίμησε την παλαμίδα. Το μπουϊκοτάζ είναι αποτελεσματικό. Πρόσφατα, η Ισλανδία αναγκάστηκε να περιορίσει το κυνήγι της φάλαινας, ύστερα από ένα μπουϊκοτάζ των ψαριών της.

ΠΑΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Επικοινωνήσε με αυτές τις οργανώσεις για να δεις τι άλλο μπορείς να κάνεις:

World Wildlife Fund

1250 24th Street NW, Washington, D. C. 20037, USA

Ένωση Ελλήνων Οικολόγων

Εργαστήριο Οικολογίας Ανωτ. Γεωπονικής

Ιερά Οδός 75, 118 55 Αθήνα, Τηλ. 67 26 203, 34 70 006

22. ENTOMOKTONA ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΖΩΑ

Στις ΗΠΑ υπάρχουν παραπάνω από 100 εκατομμύρια σκύλοι και γάτες.

Φυσικά, δεν θέλεις να έχει ψύλλους ο σκύλος ή η γάτα σου. Όμως δεν πρέπει να τους φοράς κολάρα με επικίνδυνα εντομοκτόνα, ιδιαίτερα αφού η κατασκευή αυτών των προϊόντων μπορεί να απειλήσει το περιβάλλον και να θέσει σε μακροπρόθεσμο κίνδυνο την υγεία όλων. Ευτυχώς, υπάρχουν αποτελεσματικές εναλλακτικές λύσεις.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Τα κολάρα για ψύλλους που αγοράζονται και πετιώνται κάθε χρόνο, υπολογίζονται σε 50 εκατομμύρια.
- Η εντομοκτόνος δράση μερικών κολάρων για ψύλλους συνίσταται στο ότι προκαλούν μόνιμες βλάβες στο νευρικό σύστημα. Το σώμα του κατοικίδιου ζώου απορροφά την τοξίνη, η οποία παραλύει τα έντομα.
- Μερικές χημικές ουσίες που έχουν τα κολάρα: piperomylbutoxide (η παρατεταμένη έκθεση σ' αυτήν μπορεί να προκαλέσει βλάβες στο συκώτι), DDVP (dichlorvos, που σύμφωνα με το περιοδικό Harrowsmith «μπορεί να προκαλέσει καρκίνο, βλάβες των νεύρων και μεταλλάξεις στα ζώα») και carbaryl (που «μπορεί να προκαλέσει τη γέννηση ελαττωματικών κουταβιών»).

ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΚΟΛΑΡΟ

- Μπορείς να αγοράσεις σπρέι με λάδι εσπεριδοειδών ή να φτιάξεις μόνος σου. Τρίψε στον τρίφτη ή άλεσε στο μπλέντερ

φλούδες πορτοκαλιού ή γκρέιπ φρουτ και βάλε τον πολτό να σιγοβράσει με λίγο νερό. Αφού κρυώσει, άλειψε με τα χέρια σου το σώμα του ζώου. Βάλε μονάχα φλούδες, γιατί ο χυμός του φρούτου θα κάνει το μίγμα πολύ κολλώδες.

- Δοκίμασε να βάλεις στο φαγητό του ζώου σου μαγιά και σκόρδο. Για κάποιο λόγο, οι ψύλλοι τα σιχαίνονται.
- Βρες προϊόντα που να περιέχουν methoprene, ένα ανασταλτικό της ανάπτυξης «που εμποδίζει τις νύμφες των ψύλλων να αναπτυχθούν».

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

The Bio-Integral Resource Center

P.O. Box 7414, Berkeley, CA 94707, USA

Ελληνική Ζωολογική Εταιρεία

T. Θ. 32, 104 37 Αθήνα

23. ΤΟ ΝΕΡΟ ΤΗΣ ΤΟΥΑΛΕΤΑΣ

40% από το καθαρό νερό που χρησιμοποιείς στο σπίτι σου το ξοδεύεις στην τουαλέτα.

Ισως να ξοδεύεις στην τουαλέτα σου περισσότερο νερό απ' ό, τι χρειάζεται. Όμως, με μια ελάχιστη επένδυση σε χρόνο και σε χρήμα, μπορείς να εξοικονομείς νερό κάθε φορά που τραβάς το καζανάκι της τουαλέτας.

ΜΕΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Κάθε φορά που τραβάς το καζανάκι της τουαλέτας σου, ξοδεύεις 15-20 λίτρα νερό. Αυτή η ποσότητα μπορεί να περιοριστεί κατά 15-40%.
- Ο φθηνότερος και απλούστερος τρόπος: Τοποθετώντας μέσα στο καζανάκι ένα αντικείμενο που εκτοπίζει το νερό, μειώνεις τη χωρητικότητά του.
- Χωρίς να φαίνεται καθόλου, αυτό το αντικείμενο μπορεί να περιορίσει την ετήσια κατανάλωση νερού κατά χιλιάδες λίτρα.
- Μη χρησιμοποιήσεις τούβλο γι' αυτό το σκοπό. Τα τρίμματά του μπορεί να κάνουν ζημιά στο υδραυλικό σύστημα.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Βάλε στο καζανάκι ένα πλαστικό μπουκάλι:

- Τα μικρά μπουκάλια αναψυκτικών ή απορρυπαντικών είναι κατάλληλα γι' αυτή τη δουλειά.
- Ξεκόλλησε την ετικέτα, γέμισε το μπουκάλι με νερό, ξανακλείσε το με το καπάκι του και βάλε το μέσα στο καζανάκι. Για να το ακινητοποιήσεις στον πάτο, μπορείς πρώτα να βάλεις

μερικά πετραδάκια μέσα στο μπουκάλι.

- Φρόντισε το μπουκάλι να μην εμποδίζει το μηχανισμό.
- Ίσως να χρειαστεί να δοκιμάσεις διάφορα μεγέθη μπουκαλιών. Τα καζανάκια της τουαλέτας δεν έχουν πάντα την ίδια χωρητικότητα, αλλά πρέπει να χωρούν αρκετή ποσότητα νερού για να λειτουργούν αποτελεσματικά.

Οικονομία: 3-7 λίτρα νερό, κάθε φορά που τραβάς το καζανάκι.

Ή βάλε μια ειδική σακούλα:

- Αυτές οι σακούλες είναι κατασκευασμένες ειδικά για να εκτοπίζουν νερό στο καζανάκι της τουαλέτας. Απλώς τη γεμίζεις με νερό και την κρεμάς μέσα στο καζανάκι.
- Ίσως να χρειαστεί να πειραματιστείς λίγο, για να δεις μέχρι πού πρέπει να τη γεμίσεις. Η ποσότητα του νερού που μπορείς να εκτοπίσεις, χωρίς να επηρεαστεί η λειτουργία του καζανακιού, εξαρτάται πάντα από τις προδιαγραφές του.
- Τις σακούλες θα τις βρεις δωρεάν στην υπηρεσία ύδρευσης ή σε φθηνή τιμή στα καταστήματα υδραυλικών ειδών.

Οικονομία: 3-7 λίτρα νερό, κάθε φορά που τραβάς το καζανάκι.

Ή βάλε ένα ειδικό χώρισμα:

- Αυτά τα χωρίσματα περιορίζουν τη χωρητικότητα του καζανακιού. Είναι πλαστικά και απομονώνουν ένα μέρος του καζανακιού, συγκρατώντας το νερό που περιέχει.
- Κάθε χώρισμα χωράει 3 λίτρα. Μπορείς να εγκαταστήσεις δυο χωρίσματα μαζί.
- Η εγκατάσταση είναι αρκετά απλή. Μαζί με τα χωρίσματα, που θα τα βρεις στα καταστήματα υδραυλικών ειδών, παρέχονται και οδηγίες.

Οικονομία: 3 λίτρα νερό ανά χώρισμα.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Ακόμα και με ένα πλαστικό μπουκάλι, εξοικονομείς πολύ νερό. Αν το καζανάκι της τουαλέτας σου αδειάζει 8 φορές την ημέρα, θα κάνεις οικονομία 25-50 λίτρα την ημέρα... 175-350 λίτρα την εβδομάδα... 9.000-18.000 λίτρα το χρόνο. Αν μόλις 10.000 άνθρωποι αποφάσιζαν να εγκαταστήσουν έναν απλό μηχανισμό εκτοπίσματος νερού, θα εξοικονομούσαμε 90-180 εκατομμύρια λίτρα νερό το χρόνο! Φαντάσου τι οικονομία, αν αυτό το έκαναν 100.000 άνθρωποι.

ΑΝ ΑΓΟΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ ΚΑΖΑΝΑΚΙ

Η τελευταία λέξη σ' αυτόν τον τομέα είναι ένας νέος μηχανισμός υψηλής πίεσως που, αντί να αδειάζει πολύ μεγαλύτερες ποσότητες νερού —υπό ατμοσφαιρική πίεση— από το καζανάκι, αδειάζει 3-5 λίτρα νερό υπό υψηλή πίεση, και ανάλογα με το μοντέλο μπορεί να διοχετεύει και πεπιεσμένο αέρα. Αυτό το σύστημα χρησιμοποιεί την πίεση των σωληνώσεων. Έτσι, ενώ το συμβατικό καζανάκι γεμίζει με νερό που έχει χάσει την πίεσή του, το νέο σύστημα το διατηρεί σε υψηλή πίεση.

24. ΑΕΡΑ ΣΤΟ ΝΤΟΥΣ

Αν τα μέλη μιας τετραμελούς οικογένειας κάνουν ένα πεντάλεπτο ντους την ημέρα, ξοδεύουν παραπάνω από 2.200 λίτρα νερό την εβδομάδα —δηλαδή, όσο νερό πίνει ένα άτομο μέσα σε τρία χρόνια.

Για πολλούς από μας, ένα παρατεταμένο ζεστό ντους είναι μια ένοχη απόλαυση: μολονότι νιώθουμε υπέροχα, μας βασανίζει η υποψία ότι ίσως να σπαταλάμε πολύτιμο νερό.

Ευτυχώς υπάρχει ένας απλός και αποτελεσματικός τρόπος για να μειώσουμε κατά 50% την κατανάλωση νερού στο ντους, αντικαθιστώντας τη συνηθισμένη κεφαλή του ντους με μια κεφαλή «μειωμένης ροής». Είναι ένας καλός και εύκολος τρόπος για να γλιτώσουμε νερό και χρήμα.

ΜΕΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Στο ντους ξοδεύεται συνήθως το 32% του νερού οικιακής χρήσης.
- Μια συνηθισμένη κεφαλή του ντους χρησιμοποιεί περίπου 15-20 λίτρα νερό το λεπτό, άρα ακόμα και με ένα πεντάλεπτο ντους μπορείς να ξοδέψεις μέχρι και 100 λίτρα νερό!
- Οι κεφαλές «μειωμένης ροής» μειώνουν την κατανάλωση νερού κατά 50% ή και παραπάνω. Συνήθως μειώνουν την ροή στα 10 λίτρα το λεπτό ή και λιγότερο. Έτσι, εγκαθιστώντας μια τέτοια κεφαλή, κάνεις ένα αποτελεσματικό βήμα στην εξοικονόμηση νερού οικιακής χρήσης.
- Σύμφωνα με το υπουργείο Ενέργειας, η θέρμανση νερού είναι «ο δεύτερος μεγαλύτερος καταναλωτής οικιακής ενέργειας». Με μια κεφαλή μειωμένης ροής, η κατανάλωση ενέ-

γεια (και το κόστος) για τη θέρμανση του νερού μπορεί να μειωθεί μέχρι και 50%.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Πρώτα, διαπίστωσε αν χρειάζεσαι κεφαλή μειωμένης ροής:

- Κάνε το «τεστ του κουβά»: Δεν χρειάζεσαι παρά ένα ρολόι με δείκτη δευτερολέπτων και ένα κουβά που να χωράει τουλάχιστο ένα λίτρο νερό.
- Άνοιξε τη βρύση κι άφησέ την να τρέξει στη ροή που χρησιμοποιείς συνήθως.
- Βάλε τον κουβά κάτω ακριβώς από την κεφαλή του ντους και μέτρησε σε πόση ώρα θα φτάσει το νερό στη «γραμμή του ενός λίτρου». Αν αυτό συμβεί σε λιγότερο από 5 δευτερόλεπτα, τότε το ντους σου είναι υποψήφιο για μια κεφαλή μειωμένης ροής.

Υστερα, ρίξε μια ματιά στην αγορά. Υπάρχουν δυο τύποι κεφαλών ντους μειωμένης ροής:

- **Με αερομίκτη** που ανακατεύει αέρα με το νερό, διατηρώντας σταθερή ροή, σε πίεση ίση ή υψηλότερη της συνηθισμένης κεφαλής. Μοναδικό μειονέκτημα: αν είσαι ψηλός, ίσως να προσέξεις ότι το νερό κρυνώνει λιγάκι ώσπου να φτάσει στα πόδια σου. Ωστόσο, αυτός ο τύπος κεφαλής είναι πολύ πιο δημοφιλής.
- **Χωρίς αερομίκτη.** Δεν ανακατεύει αέρα με το νερό. Διατηρεί σταθερή θερμοκρασία και καλή και δυνατή ροή... που ωστόσο «πάλλεται». Αν σου αρέσει το μασάζ, τότε αυτός είναι ο τύπος που σου κάνει.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Με μια κεφαλή μειωμένης ροής, τα μέλη μιας τετραμελούς οικογένειας που συνήθως κάνουν πεντάλεπτο ντους εξοικονομούν τουλάχιστο 45.000 λίτρα νερό το χρόνο. Έτσι, αν 10.000 τέτοιες οικογένειες εγκαθιστούσαν κεφαλές μειωμένης ροής, θα εξοικονομούσαν περίπου 450 εκατομμύρια λίτρα νερό. Κι αν αυτό το έκαναν 100.000 τετραμελείς οικογένειες, θα εξοικονομούσαν περίπου 4, 5 δισεκατομμύρια λίτρα νερό!
 - Υπολογίζεται ότι η αγορά μιας καλής κεφαλής μειωμένης ροής θα αποσβεστεί (από άποψη κατανάλωσης ενέργειας και νερού) σε λιγότερο από ένα χρόνο αν ο θερμοσίφωνάς σου λειτουργεί με υγραέριο και σε λιγότερο από έξι μήνες αν λειτουργεί με ηλεκτρισμό.
- Σημείωση:** Μην αγοράσεις «φράγματα ροής» (δίσκους που ενσωματώνονται στις συνηθισμένες κεφαλές) ή φτηνή πλαστική κεφαλή. Η απόδοσή τους δεν μπορεί να συγκριθεί με μια καλοσχεδιασμένη κεφαλή μειωμένης ροής.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Ecological Water Products

1341 West Main Road, Middletown, R. I. 02840, USA

25. ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΕ ΤΑ ΛΑΔΙΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ ΣΟΥ

Κάθε χρόνο, οι αμερικανοί χρησιμοποιούν περίπου 3, 2 δισεκατομμύρια λίτρα λάδι αυτοκινήτου. Κι απ' αυτό, ένα δισεκατομμύριο λίτρα καταλήγουν στο περιβάλλον.

Οι κατασκευαστές αυτοκινήτων συνιστούν να αλλάζουμε λάδια στο αυτοκίνητό μας κάθε 10.000 χιλιόμετρα. Όμως δεν μας λένε τι να κάνουμε τα παλιά λάδια. Αυτό το ζήτημα έχει γίνει σήμερα ένα από τα πιο σημαντικά για το περιβάλλον, γιατί το λάδι του αυτοκινήτου το επιβαρύνει με το χειρότερο τρόπο. Δεν πρόκειται βέβαια για... «λαδάκι του Θεού», αφού, καθώς κυκλοφορεί μέσα στη μηχανή του αυτοκινήτου, μαζεύει κάθε είδους τοξικές ουσίες.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Ορισμένοι ειδικοί υπολογίζουν ότι 40% της ρύπανσης των υδάτων της Αμερικής οφείλεται στα καμένα λάδια αυτοκινήτου. Κάθε χρόνο, περίπου 2,1 εκατομμύρια τόνοι τέτοια λάδια καταλήγουν στις πηγές και τα ποτάμια.
- Όταν το καμένο λάδι αυτοκινήτου χύνεται στο έδαφος, μπορεί να καταλήξει στο νερό του υπεδάφους και να μολύνει τα αποθέματα πόσιμου νερού. Αρκεί ένα μόνο λίτρο λαδιού αυτοκινήτου για να μολύνει 800.000 λίτρα πόσιμου νερού.
- Χύνοντας λάδι στην αποχέτευση (ή στο δρόμο, απ' όπου τελικά θα καταλήξει στον υπόνομο) είναι σαν να το χύνεις κατ' ευθείαν σ' ένα ποτάμι. Φτάνει μισό μόνο λίτρο καμένου λαδιού για να μολύνει μια υδάτινη έκταση τεσσάρων στρεμμάτων.
- Πετώντας το λάδι αυτοκινήτου στα σκουπίδια, είναι στην

ουσία το ίδιο πράγμα σαν να το χύνουμε στη γη. Θα καταλήξει μαζί με τα σκουπίδια σε μια χωμετερή και τελικά θα διαρρεύσει στο υπέδαφος.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Αν αλλάξεις λάδια σε βενζινάδικο:

- Φρόντισε να μάθεις αν τα ανακυκλώνουν. Αν όχι, βρες ένα άλλο βενζινάδικο που να τα ανακυκλώνουν.

Αν αλλάξεις λάδια μόνος σου, ανακύκλώνέ τα:

- Στις περισσότερες πόλεις στην Αμερική υπάρχουν βενζινάδικα που ανακυκλώνουν τα λάδια αυτοκινήτου. Υπάρχουν, όμως, και ειδικά δοχεία στα οποία μπορείς να αδειάσεις μόνος σου τα λάδια κι ύστερα να τα πας στο κέντρο ανακύκλωσης.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Το περισσότερο ανακυκλωμένο λάδι υφίσταται επεξεργασία και πουλιέται ως καύσιμο για πλοία και βιομηχανικούς καυστήρες. Το υπόλοιπο, απ' ό, τι γνωρίζουμε, υφίσταται κι αυτό επεξεργασία για να γίνει λιπαντικό και βιομηχανικό λάδι.
- Επίσης, μια νέα τεχνολογία που αποτελεί επίτευγμα της εταιρείας Evergreen Oil του Σαν Φρανσίσκο, μπορεί να μετατρέψει 4 λίτρα χρησιμοποιημένου λαδιού αυτοκινήτου σε 3 λίτρα καινούριου λαδιού. Για σύγκρινε αυτές τις ποσότητες με τα 150 περίπου λίτρα καθαρού πετρελαίου που χρειάζονται σήμερα για να παραχθούν αυτά τα 3 λίτρα! Αν ανακυκλώνονταν τα δισεκατομμύρια λίτρα λαδιού αυτοκινήτου που χρησιμοποιούνται κάθε χρόνο στην Αμερική, θα γινόταν ημερήσια οικονομία εκατομμυρίων βαρελιών πετρελαίου που θα ισοδυναμούσαν με τη μισή ημερήσια ροή του αγωγού της Αλάσκας!

26. ΡΥΘΜΙΣΕ ΤΗ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ

Αν κάθε σπίτι χαμήλωνε τη θερμοκρασία του συστήματος θέρμανσης κατά 3 βαθμούς, η οικονομία σε ενέργεια θα ισοδυναμούσε με 500.000 βαρέλια πετρελαίου την ημέρα.

Πόσο σημαντικό είναι για σένα να θερμαίνεται το σπίτι σου σωστά; Το μοναδικό και πιο σημαντικό που μπορεί να κάνει κανείς για να εξοικονομήσει ενέργεια στο σπίτι του, είναι να σιγουρευτεί πως το σύστημα θέρμανσης λειτουργεί σωστά. Στην Αμερική, η περισσότερη ενέργεια που χρησιμοποιείται στα διαμερίσματα και στα σπίτια ξοδεύεται στη θέρμανση.

ΜΕΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Η θέρμανση των σπιτιών ευθύνεται για την επιβάρυνση της ατμόσφαιρας με 350 εκατομμύρια τόνους άνθρακα το χρόνο —που σημαίνει παραπάνω από από ένα δισεκατομμύριο τόνους διοξειδίου του άνθρακα, του κυριότερου αερίου του «θερμοκηπίου».
- Στις ΗΠΑ, περίπου 12% των εκπομπών μονοξειδίου του θείου και μονοξειδίου του αζώτου —που κυρίως αυτά τα δυο προκαλούν την όξινη βροχή— προέρχονται από τη θέρμανση των σπιτιών.
- 40% της ενέργειας που χρησιμοποιείς στο σπίτι σου, ξοδεύεται στη θέρμανση.
- Αν το σύστημα θέρμανσης δεν λειτουργεί σωστά, 30-50% της ενέργειας που χρησιμοποιεί πηγαίνει χαμένη.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Ρύθμισε τον καυστήρα:

- Αυτό σημαίνει να τον δοκιμάσεις (αποτελεσματική καύση και ρύποι), να τον καθαρίσεις (μπεκ, σκουριά στον λέβητα, καπνιά στον καυστήρα) και να τον ρυθμίσεις (θερμοστάτης).
- Οι καυστήρες γκαζιού πρέπει να ρυθμίζονται κάθε δυο χρόνια και οι καυστήρες πετρελαίου κάθε χρόνο.
- Ο ευκολότερος τρόπος γι' αυτό είναι να καλέσεις έναν τεχνικό.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Μια απλή ρύθμιση μπορεί να αυξήσει την θερμοαντική απόδοση ενός καυστήρα κατά 5%, με αντίστοιχη μείωση των καταστρεπτικών εκπομπών.
- Σε ένα καυστήρα γκαζιού, 5% άνοδος της θερμοαντικής απόδοσης σημαίνει ετήσια οικονομία 300 κυβικών μέτρων γκαζιού. Έτσι, φτάνει να κάνουν αυτή τη ρύθμιση 100.000 νοικοκυριά, για να έχουμε οικονομία 30 εκατομμυρίων κυβικών μέτρων γκαζιού το χρόνο.
- Σε ένα καυστήρα πετρελαίου, η ετήσια οικονομία είναι περίπου 200 λίτρα σε κάθε ρύθμιση. Έτσι, αν 100.000 νοικοκυριά έκαναν αυτή τη ρύθμιση, θα είχαμε οικονομία 20 εκατομμύρια λίτρα πετρέλαιο.

ΜΙΚΡΑ ΜΥΣΤΙΚΑ

Αν έχεις κλιματιστικό σύστημα:

- Μόνωσε τους σωλήνες που περνούν από μη θερμαινόμενους χώρους.
- Στη διάρκεια της θερμοαντικής λειτουργίας, να αλλάζεις τα αερόφιλτρα μια φορά το μήνα. Όταν είναι σκονισμένα, το κλιματιστικό ξοδεύει περισσότερη ενέργεια.

● Ένας μύθος: Πολλοί πιστεύουν ότι είναι προτιμότερο να διατηρούν σταθερή θερμοκρασία σ' ένα χώρο, παρά να τη χαμηλώνουν όταν πρόκειται να βγουν. Ακόμα κι όταν βγαίνεις για λίγο από ένα δωμάτιο, είναι καλύτερα να χαμηλώνεις τη θερμοκρασία.

Αν έχεις ηλεκτρικό σύστημα θέρμανσης:

Σκέψου αν μπορείς να εγκαταστήσεις μια «αντλία θερμότητας», που χρησιμοποιεί θερμική ενέργεια από το εξωτερικό περιβάλλον, τόσο για θέρμανση, όσο και για ψύξη. Το αρχικό κόστος μπορεί να σου φανεί υψηλό, αλλά θα έχεις 40% ετήσια οικονομία.

Αν έχεις σύστημα ζεστού νερού/ατμού:

Τοποθέτησε έναν ανακλαστήρα πίσω από το σώμα του καλοριφέρ. Μπορείς να τον αγοράσεις έτοιμο ή να τον φτιάξεις μόνος σου, κολλώντας αλουμινόχαρτο πάνω σε μια σανίδα. Έτσι εξοικονομείς ενέργεια και χρήμα, ανακλώντας τη θερμότητα που διαφορετικά θα απορροφιόταν από τον τοίχο.

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

**Public Informations Office
Massachusetts Audubon Society
Lincoln, MA 01173, USA**

27. ΣΩΣΤΟΣ ΦΩΤΙΣΜΟΣ

Κάθε χρόνο, οι αμερικανοί αγοράζουν παραπάνω από ένα δισεκατομμύριο λαμπτήρες πυράκτωσης. Αρκετούς, δηλαδή, για να γεμίζουν κάθε μέρα μια έκταση 12 στρεμμάτων.

Την επόμενη φορά που θα ανοιγοκλείσεις το διακόπτη σκέψου πως έτσι επηρεάζεις το περιβάλλον. Μπορεί να σου φανεί παράξενο, μια κι έχουμε συνηθίσει να σκεφτόμαστε το φωτισμό σαν κάτι που αφορά το σπίτι μας, που συμβαίνει μέσα κι όχι έξω απ' αυτό. Κι όμως, το 1/5 της συνολικής κατανάλωσης ηλεκτρισμού στις ΗΠΑ πηγαίνει στο φωτισμό. Αυτό σημαίνει ότι οι συνήθειες και οι επιλογές μας σε σχέση με το φωτισμό έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη Γη. Όσο περισσότερο ηλεκτρισμό χρησιμοποιούμε, άλλο τόσο πολλαπλασιάζονται οι εκπομπές βιομηχανικών ρύπων, επιδεινώνοντας τα περιβαλλοντικά προβλήματα, όπως «το φαινόμενο του θερμοκηπίου» και την όξινη βροχή.

Υπάρχουν πολλοί απλοί τρόποι για «σωστό φωτισμό». Ο πιο προφανής είναι να φροντίζουμε να κλείνουμε τα φώτα, όταν δεν τα χρειαζόμαστε.

Όμως, ένας άλλος τρόπος λιγότερο αυτονόητος —και περισσότερο αποτελεσματικός— είναι να διαλέγουμε και να χρησιμοποιούμε οικονομικούς λαμπτήρες.

ΦΩΣ

Λαμπτήρες φθορισμού κόμπακτ:

● Οι πιο πολλοί από εμάς δεν έχουμε υπόψη τις νεότερες εξελίξεις στον τομέα των λαμπτήρων φθορισμού. Αυτός ο εκπληκτικός λαμπτήρας κόμπακτ βιδώνεται στα συνηθισμένα ντουί και το φως που δίνει είναι ολόιδιο με εκείνο του παραδοσιακού λαμπτήρα πυράκτωσης. Δεν έχει καμιά σχέση με

τους λαμπτήρες φθορισμού που βλέπουμε συνήθως σε σχολεία, γραφεία, κ.λπ. Οι συμπαγείς λαμπτήρες φθορισμού κόμπακτ είναι οι καλύτεροι. Ανάβουν στη στιγμή, χωρίς να τρεμοσβύνουν ή να βουίζουν.

- Οι συμπαγείς λαμπτήρες φθορισμού κάνουν μεγάλη οικονομία σε ενέργεια. Έχουν μεγαλύτερη διάρκεια ζωής και χρησιμοποιούν περίπου το 1/4 της ενέργειας ενός λαμπτήρα πυράκτωσης. Παράδειγμα: Ένας λαμπτήρας πυράκτωσης 60 βατ έχει διάρκεια ζωής περίπου 750 ώρες. Ένας λαμπτήρας φθορισμού με το 1/3 της ισχύος του προηγούμενου δίνει το ίδιο φως και έχει διάρκεια ζωής 7, 5-10 χιλιάδες ώρες, με κανονική χρήση 5-10 ετών.

- Αντικαθιστώντας ένα παραδοσιακό λαμπτήρα με ένα λαμπτήρα φθορισμού κόμπακτ, στη διάρκεια ζωής του απαλλάσσει την ατμόσφαιρα από μισό τόνο διοξειδίου του άνθρακα.

- **Το κόστος:** Οι λαμπτήρες φθορισμού κόμπακτ είναι αρκετά πιο ακριβοί από τους παραδοσιακούς λαμπτήρες πυράκτωσης... στην αρχή. Όμως, το κόστος αγοράς δεν σημαίνει τίποτα, αφού για τις 10 χιλιάδες ώρες που είναι η διάρκεια ζωής των λαμπτήρων φθορισμού θα χρειάζονται 13 λαμπτήρες πυρακτώσεως.

- Οι λαμπτήρες φθορισμού κόμπακτ δεν είναι κατάλληλοι για όλες τις συνθήκες φωτισμού. Ένα πρόβλημα είναι το μέγεθος. Δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν, ας πούμε, σε μικρά φωτιστικά ή σε ορισμένα φωτιστικά με σκέπαστρο. Ύστερα είναι και η συχνότητα της χρήσης τους. Δεν θα είχε νόημα να χρησιμοποιούνται σε μέρη όπου δεν θα μένουν αναμμένοι τουλάχιστο 2 ώρες την ημέρα.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Στην Αμερική υπάρχουν 100 εκατομμύρια νοικοκυριά. Αν σε καθένα απ' αυτά εγκαθιστούσαν ένα μονάχα λαμπτήρα φθορισμού κόμπακτ, η ενέργεια που θα εξοικονομούταν αντιστοιχεί στην κατανάλωση 60 εκατομμυρίων λαμπτήρων πυράκτωσης.

- Πόσο είναι αυτό; Όσο όλη η ενέργεια που παράγεται σε ένα χρόνο από ένα πυρηνικό εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

ΦΑΕΙΝΕΣ ΙΔΕΕΣ

- Είναι αξιοσημείωτο ότι ένας μεγάλος λαμπτήρας πυράκτωσης είναι πιο οικονομικός από δυο μικρούς. Ένας λαμπτήρας 100 βατ, ας πούμε, δίνει το ίδιο φως όσο και δυο λαμπτήρες 60 βατ... και εξοικονομεί ενέργεια.

- Στα φωτιστικά που παίρνουν τρεις λαμπτήρες, δοκίμασε να χρησιμοποιήσεις μόνο δυο. Όμως, για λόγους ασφάλειας, βάλε ένα καμένο λαμπτήρα στο ελεύθερο ντουί.

- Δοκίμασε πιο οικονομικούς και αποδοτικούς λαμπτήρες πυράκτωσης, όπως με κρυπτόν, με αλογόνο βολφραμίου ή με επένδυση που αντανακλά την υπέρυθη ακτινοβολία.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Home Energy Magazine

2124 Kittredge St. #95, Berkeley, CA 94704, USA

28. ΜΗΝ ΑΦΗΝΕΙΣ ΤΑ ΜΠΑΛΟΝΙΑ

Μερικά ξεχωριστά γεγονότα συνηθίζεται να τα γιορτάζουν αφήνοντας στον αέρα μπαλόνια. Σε μια πρόσφατη εκδήλωση, μάλιστα, πλημμύρισαν τον ουρανό 1, 2 εκατομμύρια μπαλόνια γεμισμένα με ήλιο.

Το 1985, μια αδυνατισμένη φάλαινα φουσητήρας, 6 μέτρα μακρός, πέθανε στις ακτές του Νιου Τζέρσεϊ. Οι ιχθυολόγοι που την εξέτασαν, ανακάλυψαν ένα μπαλόνι —δεμένο μ' ένα μέτρο κορδόνι— σφηνωμένο στη βαλβίδα που συνδέει το στομάχι της φάλαινας με τα έντερα. Από τη στιγμή που η φάλαινα κατάπιε το μπαλόνι, δεν μπορούσε πια να χωνέψει τροφή. Και πέθανε από την πείνα.

Από τότε έχουν αναφερθεί κι άλλα παρόμοια περιστατικά, κυρίως με θαλάσσιες χελώνες που πέθαναν, αφού κατάπιαν μισοφουσκωμένα λαστιχένια μπαλόνια.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

- Από τον ουρανό, τα μπαλόνια μπορεί να καταλήξουν στη θάλασσα. Πρόσφατα, ένα μπαλόνι που αφέθηκε δοκιμαστικά στη μέση της Αμερικής, στο Οχάιο, μέσα σε δυο μόνο μέρες έφτασε στην ανατολική ακτή, στη Ν. Καρολίνα.

- Καταλήγοντας στο νερό, τα μπαλόνια γρήγορα χάνουν το χρώμα τους. Και με τα κορδόνια και τις κορδέλες που είναι δεμένα πάνω τους, μοιάζουν με αλλόκοτες τσουχτρες —που είναι το αγαπημένο φαγητό της χελώνας.

- Για κάποιους λόγους, τα κοπάδια των καλαμαριών —που είναι το αγαπημένο φαγητό της φάλαινας— μαζεύονται γύρω από τα πλαστικά που επιπλέουν στο νερό. Όταν μαζευτούν

γύρω από ένα λαστιχένιο μπαλόνι, η φάλαινα το καταπίνει κι αυτό, μαζί με τα καλαμαρία.

- Άλλος ένας κίνδυνος: Τα μπαλόνια με το μεταλλικό περίβλημα μπορεί να περδευτούν σε ηλεκτροφόρα καλώδια και να προκαλέσουν βραχυκύκλωμα.

ΥΨΗΛΕΣ ΙΔΕΕΣ

- Όταν αγοράζεις μπαλόνια γεμισμένα με ήλιο, να τα κρατάς σφιχτά και να μην τα αμολάς στον αέρα, όταν δεν τα θέλεις πια.

- Αν κάποιος θέλουν να γιορτάσουν αφήνοντας μπαλόνια στον αέρα, μίλησέ τους για τους ενδεχόμενους κινδύνους. Οι περισσότεροι από εμάς δεν τους έχουμε συνειδητοποιήσει ακόμα.

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ

29. ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΕ ΤΙΣ ΠΑΛΙΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Για το χαρτί μόνο των κυριακάτικων εφημερίδων που διαβάζουν οι αμερικανοί, χρειάζεται ένα ολόκληρο δάσος — περίπου 500.000 δέντρα.

Ολόκληρη αμερικανική χαρτοβιομηχανία βασίστηκε ουσιαστικά στην ανακύκλωση. Από το ξεκίνημά της, το 1690, όταν το πρώτο εργοστάσιο παραγωγής χαρτιού ιδρύθηκε κοντά στη Φιλαδέλφεια, η χαρτόμαζα παραγόταν αποκλειστικά από ίνες βαμβακερών και λινών κουρελιών. Μόνο μετά το 1860, όταν η αυξανόμενη ζήτηση χαρτοπροϊόντων προκάλεσε έλλειψη, αναπτύχθηκαν τεχνικές για τη χρήση ξύλου στην χαρτοπαραγωγή. Από τότε, η σύνθεση του χαρτιού άρχισε να αλλάζει ραγδαία.

Το 1904, 60% του αμερικανικού χαρτιού φτιαχνόταν από ξυλόμαζα (ενώ το υπόλοιπο 40% εξακολουθούσε να φτιάχνεται από ανακυκλωμένα κουρέλια και άχρηστα χαρτιά). Όμως, το 1930, το χαρτί φτιαχνόταν κυρίως από αγνά υλικά. Ακόμα και κατά τη διάρκεια του Β' παγκόσμιου πολέμου, παρόλο που γινόταν εντατική προσπάθεια για την προώθηση της ανακύκλωσης, το υψηλότερο επίπεδο χρήσης ανακυκλωμένου υλικού στη χαρτοβιομηχανία δεν ξεπέρασε το 35%.

Το 1988, οι αμερικανοί ανακύκλωσαν 24 από τα 80 εκατομμύρια τόνους χαρτί που χρησιμοποίησαν —ποσοστό 30%. Καθόλου άσχημα, αλλά μπορούν να τα καταφέρουν ακόμα καλύτερα.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Οι αμερικανοί χρησιμοποιούν 50 εκατομμύρια τόνους χαρτιού το χρόνο, που για την παραγωγή του χρειάζονται παραπάνω από 850 εκατομμύρια δέντρα. Αυτό σημαίνει ότι ο μέσος αμερικανός χρησιμοποιεί παραπάνω από 250 κιλά χαρτί το χρόνο.
- Η παραγωγή χαρτιού από «παλιό» χαρτί χρησιμοποιεί 30-55% λιγότερη ενέργεια απ' ό,τι η παραγωγή χαρτιού από δέντρα και μειώνει τη σχετική ατμοσφαιρική ρύπανση κατά 95%.
- Το ανακυκλωμένο χαρτί θα μπορούσε εύκολα να αντικαταστήσει το αγνό χαρτί σε πολλά προϊόντα, χωρίς κανένα υποβασμό της ποιότητας. Όμως, επειδή η ζήτησή του είναι περιορισμένη, η τιμή του ανακυκλωμένου χαρτιού είναι υψηλότερη από του αγνού χαρτιού, πράγμα που το κάνει απρόσιτο. Αποτέλεσμα: Οι χαρτοβιομήχανοι που θα μπορούσαν να χρησιμοποιούν ανακυκλωμένο χαρτί, δεν μπαίνουν στον κόπο.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Οι εφημερίδες είναι ίσως το πιο εύκολο υλικό για ανακύκλωση, αφού έτσι κι αλλιώς θα τις βρεις σκόρπιες εδώ κι εκεί στο σπίτι σου.

1. Φύλαγέ τις

- Μην τις πετάς πια στα σκουπίδια.
- Βάξε κάπου χωριστά τα περιοδικά με το γυαλιστερό χαρτί που δεν ανακυκλώνεται εύκολα.
- Το κυριότερο για το ατομικό σου πρόγραμμα ανακύκλωσης είναι να έχεις ένα μέρος στο σπίτι σου, πάντα το ίδιο, όπου θα αποθηκεύεις τις παλιές εφημερίδες.

2. Ανακύκλωνέ τις

Βρες ένα πρόγραμμα ανακύκλωσης που να σου ταιριάζει. Υπάρχουν πολλές δυνατότητες:

- Περιουλλογή από τα σπίτια. (Τηλεφώνησε στην τοπική δημοτική αρχή για να δεις αν διαθέτει τέτοια υπηρεσία.) Σημείωση: Μάλλον θα χρειαστεί να δέσεις ο ίδιος τις εφημερίδες σε πακέτα.
- Παράδοση σε καθορισμένους χώρους στα σούπερ μάρκετ, εμπορικά κέντρα, κ. λπ.
- Παράδοση σε κέντρα ανακύκλωσης. (Ψάξε στο Χρυσό Οδηγό.) Αν λειτουργούν σωστά, θα σε πληρώσουν για τις εφημερίδες. Έτσι, αν είσαι μέλος κάποιας ομάδας ή οργάνωσης, αυτός είναι ένας καλός τρόπος αυτοχρηματοδότησης. Στις ΗΠΑ, η ανακύκλωση παλιών εφημερίδων αποφέρει παραπάνω από 100 εκατομμύρια δολάρια το χρόνο.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Σύμφωνα με το Αμερικανικό Ινστιτούτο Χάρτου, ο μέσος αμερικανός «καταναλώνει» περίπου 55 κιλά τυπωμένου χαρτιού το χρόνο —όσο παράγεται από ένα δέντρο.
- Έτσι, αν κάθε αμερικανός ανακύκλωνε έστω 1/10 των εφημερίδων του, θα σώζονταν 25 εκατομμύρια δέντρα το χρόνο.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Maison Europeene de l' Environment

Rue du Luxembourg 20, 1040 Bruxelles, Belgique

American Paper Institute

260 Madison Ave., New York, NY 10016, USA

30. ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΤΟ ΓΥΑΛΙ

Κάθε χρόνο πετάμε 28 δισεκατομμύρια γυάλινα μπουκάλια και βαζάκια —τόσα, που κάθε δεκαπέντε μέρες θα μπορούσαν να γεμίζουν τους δίδυμους ουρανοξύστες της Ν. Υόρκης.

Οι άνθρωποι κατασκευάζουν γυαλί εδώ και 3.500 χρόνια. Το γυαλί αποτελείται κυρίως από τρία συστατικά: λευκή άμμο, ανθρακικό νάτριο και άσβεστο.

Τα υλικά θερμαίνονται σε υψηλή θερμοκρασία, ώσπου διαλύονται εντελώς και γίνονται διαφανή. Ολόκληρη η διαδικασία για την παραγωγή μόλις μισού κιλού γυαλιού καταναλώνει 7.600 BTU ενέργειας.

Πριν το ανακυκλωμένο γυαλί μεταφερθεί στο εργοστάσιο, κομματιάζεται για να μειωθεί ο όγκος του. Μόλις φτάσει στο εργοστάσιο, το κομματιασμένο γυαλί περνά από ένα μαγνητικό μηχανισμό που του αφαιρεί καθετί μεταλλικό, ενώ με μια άλλη επεξεργασία αφαιρούνται τα πλαστικά περιβλήματα και οι χάρτινες ετικέτες. Τότε είναι έτοιμο να προστεθεί στο μίγμα.

Επειδή το ανακυκλωμένο γυαλί μειώνει το σημείο τήξης του μίγματος, κατά την κατασκευή γυαλιού μ' αυτόν τον τρόπο χρειάζεται 32% λιγότερη ενέργεια. Πρόκειται για τεράστια οικονομία, ιδιαίτερα αν σκεφτούμε πόσο πολύ γυαλί παράγουμε κάθε χρόνο.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Η ενέργεια που εξοικονομείται από την ανακύκλωση ενός γυάλινου μπουκαλιού είναι αρκετή για να ανάβει τέσσερις ώρες ένας λαμπτήρας 100 βατ.
- Όλα τα γυάλινα μπουκάλια και βαζάκια μπορούν να ανακυκλωθούν. Όμως δεν μπορούν να συνδυαστούν μαζί τους ορισμένοι άλλοι τύποι γυαλιού, όπως τζάμια, πυρέξ και γλόμποι, που κατασκευάζονται με διαφορετικές διαδικασίες.
- Το γυαλί που παράγεται από ανακυκλωμένο γυαλί, αντί από πρώτες ύλες, μειώνει τη σχετική ατμοσφαιρική ρύπανση κατά 20% και την υδατική ρύπανση κατά 50%.
- Τα μπουκάλια «μιας χρήσεως» καταναλώνουν τριπλάσια ενέργεια απ' ό,τι τα μπουκάλια «διαρκείας».
- Επειδή το γυαλί αρχεί πάρα πολύ να αποσυντεθεί, δεν αποκλείεται το μπουκάλι που θα πετάξεις σήμερα να εξακολουθεί να ρυπαίνει το περιβάλλον ως και το έτος 3.000.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Στοιχειώδης ανακύκλωση:

- Ο ευκολότερος τρόπος για να ανακυκλώνεις γυαλί, είναι να ξεχωρίζεις τα μπουκάλια από τα υπόλοιπα σκουπίδια και να τα φυλάς κάπου, είτε μέσα είτε έξω από το σπίτι.
- Παράδειγμα: σε μια κούτα μέσα σε μια ντουλάπα ή σ' ένα σκουπιδοτενεκέ έξω από το σπίτι.
- Να ξεχωρίζεις τα μπουκάλια ανάλογα με το χρώμα τους χωριστά τα διαφανή, τα πράσινα και τα καφέ.
- Να βγάζεις τα βουλώματα και τα μεταλλικά καπάκια που δεν μπορούν να αφαιρεθούν με τη μαγνητική μέθοδο που περιγράψαμε παραπάνω. Μη σε απασχολούν οι χάρτινες ετικέτες.

- Τα μπουκάλια καμιά φορά χρειάζονται ξέπλυμα, αλλά αυτό δεν είναι απαραίτητο. (Ρώτησε στο τοπικό κέντρο ανακύκλωσης.)

- Όταν έχεις ένα μέρος για να φυλάς τα μπουκάλια μετά τη χρήση τους, σου φτάνουν περίπου 15 λεπτά την εβδομάδα για να κάνεις ανακύκλωση.

Αν είσαι πιο φιλόδοξος:

- Άρχισε μια εκστρατεία ανακύκλωσης γυαλιού για να δωρίσεις τα έσοδα σε κάποιο ίδρυμα της προτίμησής σου. Υπάρχουν κέντρα ανακύκλωσης που σου πληρώνουν το γυαλί.

- Στο σούπερ μάρκετ, να προτιμάς τη συσκευασία σε μπουκάλια τα οποία επιστρέφονται. Επιστρέφοντας το αδειανό μπουκάλι, παίρνεις πίσω την «εγγύηση» που έχεις καταβάλει.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Όλο το γυαλί που παραδίδεις για ανακύκλωση χρησιμοποιείται για να παραχθεί καινούριο γυαλί.

- Χρησιμοποιώντας ανακυκλωμένο γυαλί, χρησιμοποιούμε λιγότερους φυσικούς πόρους. Παρόλο που η άμμος είναι άφθονη, χρειάζεται μεταφορά και επεξεργασία, όπως άλλωστε και το ανθρακικό νάτριο και η άσβεστος. Αυτές οι διαδικασίες απαιτούν ενέργεια και σε κάθε τόνο γυαλιού που παράγεται, αντιστοιχούν περίπου 170 κιλά αποβλήτων. Αυτά μειώνονται σχεδόν κατά 80%, όταν χρησιμοποιείται κατά 50% ανακυκλωμένο γυαλί.

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Σύλλογος Προστασίας Περιβάλλοντος Κορίνθου
Κολιάτσου 55, 201 00 Κόρινθος, Τηλ. 23 582

31. ΜΗΝ ΠΕΤΑΣ ΤΟ ΑΛΟΥΜΙΝΙΟ

Όταν πετάς ένα κουτάκι από αλουμίνιο, η ενέργεια που πηγαίνει χαμένη είναι τόση, όση αν γέμιζες το ίδιο κουτάκι ως τη μέση με βενζίνη κι ύστερα την έχυνες.

Το αλουμίνιο είναι το πιο άφθονο μέταλλο στη Γη. Ωστόσο, ανακαλύφθηκε μόλις το 1820. Τότε κόστιζε 1.200 δολάρια το κιλό, δηλαδή περισσότερο από το χρυσό. Από την πρώτη του χρήση, σαν κουδουνίστρα για το γιο του Ναπολέοντα, η χρήση του αλουμινίου γενικεύτηκε. Το 1963 εμφανίστηκε το πρώτο κουτάκι ποτού που ήταν φτιαγμένο εξ ολοκλήρου από αλουμίνιο. Σήμερα, αυτή η χρήση του αλουμινίου είναι η πιο διαδεδομένη. Το 1985 χρησιμοποιήθηκαν παραπάνω από 70 εκατομμύρια κουτάκια ποτών, από τα οποία 66 εκατομμύρια —δηλαδή 94%— ήταν φτιαγμένα από αλουμίνιο.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Αν πετάξεις ένα αλουμινένιο κουτάκι από το παράθυρο του αυτοκινήτου σου, θα εξακολουθήσει να ρυπαίνει τη Γη μέχρι και 500 χρόνια αργότερα.

- Αν πετάξεις δυο αλουμινένια κουτάκια, σιαταλάς περισσότερη ενέργεια απ' όση χρησιμοποιεί μέσα σε μια μέρα κάθοντας από τους ένα δισεκατομμύριο κατοίκους των φτωχών χωρών.

- Το 1988, οι αμερικανοί ανακύκλωσαν 42,5 δισεκατομμύρια αλουμινένια κουτάκια.

- Μόνο το 1988, με την ανακύκλωση αλουμινίου εξοικονομή-

θηκαν παραπάνω από 11 δισεκατομμύρια κιλοβατώρες ηλεκτρισμού, ποσότητα ικανή να ικανοποιήσει τις ανάγκες της Ν. Υόρκης σε ηλεκτρισμό για έξι ολόκληρους μήνες.

- Με την ενέργεια που εξοικονομείται από την ανακύκλωση ενός αλουμινένιου κουτιού μπορεί να λειτουργήσει μια τηλεόραση για τρεις ώρες.
- Η ανακύκλωση αλουμινίου μειώνει τη σχετική ατμοσφαιρική ρύπανση κατά 95%.
- Κατά την παραγωγή αλουμινίου από ανακυκλωμένο αλουμίνιο χρησιμοποιείται 90% λιγότερη ενέργεια απ' ό, τι κατά την παραγωγή του από καθαρό μέταλλο.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Επειδή η ανακύκλωση αλουμινίου είναι τόσο επικερδής για τα εργοστάσια (κερδίζουν 2 εκατομμύρια δολάρια την ημέρα από την ανακύκλωση), υπάρχουν ίσως περισσότεροι τρόποι για να ανακυκλώσεις αλουμίνιο από οποιοδήποτε άλλο υλικό. Ψάξε να δεις ποια απ' αυτά τα προγράμματα υπάρχουν στην περιοχή σου:

- Κέντρα παράδοσης διαφόρων υλικών, με ξεχωριστούς κάδους για το αλουμίνιο.
- Κέντρα που δέχονται και ζυγίζουν το ανακυκλωμένο αλουμίνιο, πληρώνοντας το ανάλογο αντίτιμο.
- Κατ' οίκον περισυλλογή.
- Αυτόματα μηχανήματα που δέχονται τα κουτάκια από αλουμίνιο και απορρίπτουν τα σιδερένια κουτιά, τα γυάλινα μπουκάλια και άλλα ανεπιθύμητα αντικείμενα. Ζυγίζουν ή μετρούν το αλουμίνιο και σου δίνουν χρήματα ή μάγκες.

Πριν ανακυκλώσεις το αλουμινό σου:

- Καθάρισε τα κουτάκια από τα υπολείμματα τροφής, ξέπλυνέ τα, ζούληξέ τα και βάλε τα σε μια τσάντα ή μια κούτα.

- Και μην ξεχνάς ότι, εκτός από τα αλουμινένια κουτάκια, μπορούν να ανακυκλωθούν και πολλά άλλα πράγματα: αλουμινόχαρτο, αλουμινένια κουφώματα, δισκάκια πίτσας και έτοιμων φαγητών.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Σύμφωνα με στατιστικές, αν μόνο 250 άνθρωποι (μαζί τους κι εσύ φυσικά) ανακυκλώναν ένα αλουμινένιο κουτάκι την ημέρα, η οικονομία σε ενέργεια θα αντιστοιχούσε σε 6-12 χιλιάδες λίτρα βενζίνης το χρόνο. Φαντάσου, λοιπόν, να γινόταν αυτό από ολόκληρο τον πληθυσμό της χώρας!
- Ανακυκλώνοντας, εξορύσσουμε λιγότερες πρώτες ύλες. Για να παραχθεί ένας τόνος αλουμινίου, χρειάζονται 4 τόνοι βωξίτη και μισός τόνος κοκ. Με τη χρήση ανακυκλωμένου αλουμινίου, αυτές οι ποσότητες μειώνονται κατά 95%.

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

The Aluminum Association

900 19th St. N.W., Washington, D.C. 20006, USA

32. ΜΗΝ ΑΓΟΡΑΖΕΙΣ Ο, ΤΙ ΔΕΝ ΑΝΑΚΥΚΛΩΝΕΤΑΙ

Ένα στα 11 δολάρια που ξοδεύει κάθε αμερικανός για τρόφιμα, πηγαίνει στη συσκευασία. Πέρισυ, τα χρήματα που ξόδεψαν οι αμερικανοί μόνο για τη συσκευασία της τροφής τους, ήταν περισσότερα από το καθαρό αγροτικό εισόδημα!

Το 1989, οι δημοτικές αρχές του Μπέργλεϊ της Καλιφόρνιας εγκαινίασαν μια εκστρατεία για να ενθαρρύνουν τους καταναλωτές να αγοράζουν τρόφιμα συσκευασμένα σε βιοδιασπώμενα ή ανακυκλώσιμα υλικά.

«Ανακυκλώνουμε πράγματα, αφού τα αγοράσουμε», εξήγησαν. «Όμως, μπορούμε να ανακυκλώνουμε και καθώς ψωνίζουμε. . . Ίσως, αυτός να είναι ο πιο εύκολος τρόπος για να βοηθήσουμε στη σωτηρία της Γης. Κάνοντας απλώς τις σωστές αγοραστικές επιλογές, αποφεύγοντας δηλαδή να αγοράζουμε ό, τι δεν ανακυκλώνεται, μειώνουμε τις ποσότητες ανθυγιεινών υλικών που καταλήγουν στα σκουπίδια μας».

Είναι κάτι που μπορούμε να το κάνουμε όλοι μας. Φτάνει ν' ακολουθήσουμε αυτή την απλή και λογική συμβουλή: «Μείωσε τα σκουπίδια πριν αγοράσεις!»

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Κάθε αμερικανός χρησιμοποιεί περίπου 85 κιλά πλαστικό το χρόνο, από τα οποία περίπου τα 30 κιλά είναι υλικά συσκευασίας που τα πετάει αμέσως μόλις ανοίξει το πακέτο.
- Περίπου 30% του παραγόμενου πλαστικού χρησιμοποιείται για συσκευασία.
- Οι αμερικανοί χρησιμοποιούν περίπου 2, 5 εκατομμύρια πλαστικά μπουκάλια την ώρα.

- Τα υλικά συσκευασίας αποτελούν περίπου το 1/3 όλων των σκουπιδιών που οι αμερικανοί στέλνουν στις χωματερές.
- Πάνω κάτω 5 εκατομμύρια τόνοι —παραπάνω από το μισό πλαστικό που πετάμε κάθε χρόνο— είναι υλικά συσκευασίας.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Τα μάτια σου δεκατέσσερα, όταν ψωνίζεις. Καθετί που αγοράζεις έχει επίδραση στο περιβάλλον. Φρόντισε αυτή η επίδραση να είναι θετική.

Μερικά παραδείγματα:

- Να αγοράζεις αυγά σε κουτιά από χαρτόνι κι όχι από πολυστερίνη.
- Τα περισσότερα κουτιά δημητριακών είναι φτιαγμένα από ανακυκλωμένο χαρτόνι. Είναι εύκολο να τα ξεχωρίσεις, γιατί στο εσωτερικό τους είναι γκριζα. Η συσκευασία πολλών γλυκισμάτων, κράκερ, ξηρών τροφών, κ. λπ. , είναι επίσης φτιαγμένη από ανακυκλωμένα υλικά. Αναζήτησε το σχετικό σήμα που δηλώνει ότι το υλικό είναι «ανακυκλωμένο».
- Αγόραζε χύμα. Κοστίζει φθηνότερα και τα υλικά συσκευασίας είναι ελάχιστα (μερικά μαγαζιά επιτρέπουν να βάλεις τα ψώνια στη δική σου τσάντα ή κούτα).
- Όταν αγοράζεις καρότα, κρεμμύδια, πατάτες, κ. λπ. , δεν είναι ανάγκη να τα βάζεις σε πλαστικές σακούλες.
- Να αγοράζεις ποτά σε γυάλινη ή αλουμινένια συσκευασία, που ανακυκλώνεται εύκολα. Επίσης, να προτιμάς σάλτσες, καρυκεύματα, παιδικές τροφές, μαρμελάδες, κ. λπ. , σε γυάλινη κι όχι σε πλαστική συσκευασία.
- Να αποφεύγεις τις πλαστικές συσκευασίες και ιδιαίτερα αυτές που έχουν «ελαστική αντοχή», γιατί είναι φτιαγμένες από διαφορετικούς τύπους πλαστικού κατά στρώματα και δεν βιοδιασπώνται με κανένα τρόπο.

Αν θέλεις να κάνεις περισσότερα:

- Μάθε στα παιδιά σου να μην αγοράζουν πράγματα που δεν ανακυκλώνονται. Τα παιδιά είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στις εντυπωσιακές και φανταχτερές συσκευασίες, όταν μάλιστα πρόκειται για προϊόντα που τα έχουν δει στην τηλεόραση. Ωστόσο, μαθαίνουν εύκολα και νιώθουν μια ξεχωριστή αγάπη για τη φύση. Μάθε τα πως μπορούν να βοηθήσουν στη σωτηρία της Γης, προτιμώντας το ένα προϊόν από το άλλο, προσέχοντας τα παιχνίδια τους για να μη χρειαστεί να τα αντικαταστήσουν, παίρνοντας κι αυτά, όπως κι εσύ, ενεργό μέρος και κάνοντας «αυτό που πρέπει, από την αρχή».
- Πρότεινε στις τοπικές αρχές να ενθαρρύνουν τον κόσμο να μην αγοράζει πράγματα που δεν ανακυκλώνονται.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Αν μία στις δέκα φορές 10% των αμερικανών αγοράζαν προϊόντα με λιγότερη πλαστική συσκευασία, οι χωματερές θα ξαλάφρωναν από 65 εκατομμύρια κιλά πλαστικού, η βιομηχανική ρύπανση θα μειωνόταν και οι εργοστασιάρχες θα έπαιρναν στα σοβαρά το μήνυμα των καταναλωτών.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

The Environmental Shopper

Pennsylvania Resources Council

25 West 3rd St., Media, PA 19063, USA

33. ΠΑΝΕΣ ΑΠΟ ΥΦΑΣΜΑ

Οι αμερικανοί πετάνε στα σκουπίδια 18 δισεκατομμύρια πάνες το χρόνο —αρκετές για να καλύψουν εφτά φορές την απόσταση από τη Γη στη Σελήνη.

Το 1961, η εταιρεία Proctor & Gamble παρουσίασε τις πρώτες φτηνές πάνες μιας χρήσεως, τα Πάμπερς. Οι περισσότεροι γονείς το θεώρησαν θρίαμβο της σύγχρονης τεχνολογίας. Ήταν ένας καθαρός και βολικός τρόπος για να αντιμετωπίσουν ένα δυσάρεστο πρόβλημα.

Και η P&G θησαύρισε στη στιγμή. Δεν άργησαν να εμφανιστούν και άλλες μάρκες και σήμερα ο καταναλωτής έχει δεκάδες διαφορετικές επιλογές. Όμως, υπάρχουν σημαντικά στοιχεία ότι οι πάνες μιας χρήσεως επιβαρύνουν σοβαρά το περιβάλλον.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Οι πάνες μιας χρήσεως καταλαμβάνουν περίπου 1% του χώρου όλων των χωματερών των ΗΠΑ. Για να αποσυντεθούν μπορεί να χρειαστούν μέχρι και 500 χρόνια. Οι βαμβακερές πάνες, που μπορούν να ξαναχρησιμοποιηθούν μέχρι και 100 φορές, αποσυντίθενται μέσα σε 1-6 μήνες.
- Οι πάνες μιας χρήσεως καταναλώνουν μια απίστευτη ποσότητα φυσικών πόρων κάθε χρόνο στις ΗΠΑ —1.265.000 μετρικούς τόνους ξυλόμαζας και 75.000 μετρικούς τόνους πλαστικού.
- Οι κατασκευαστές συνιστούν να ξεπλένονται οι πάνες μιας χρήσεως προτού πεταχτούν στα σκουπίδια, αλλά μονάχα 5% από μας το κάνουμε. Αυτό σημαίνει ότι, κάθε χρόνο, εκατομμύρια τόνοι λερωμένες και ίσως μολυσμένες πάνες καταλήγουν στις χωματερές.

- Η οργάνωση Περιβαλλοντική Δράση υπολογίζει ότι, από τις πάνες μιας χρήσεως, «3 εκατομμύρια τόνοι ανεπεξέργαστων περιττωμάτων και ούρων καταλήγουν κάθε χρόνο στις χωματερές, αντί στο σύστημα αποχέτευσης». Το μεγαλύτερο πρόβλημα: η πιθανότητα μόλυνσης των νερών του υπεδάφους από ιούς. Η ίδια οργάνωση επισημαίνει: «Παραπάνω από 100 διαφορετικοί εντερικοί ιοί είναι γνωστό ότι αποβάλλονται με τα ανθρώπινα περιττώματα, μεταξύ αυτών η πολιομυελίτιδα και η ηπατίτιδα». Ευτυχώς, δεν έχει ανακαλυφθεί ακόμα καμιά τέτοια μόλυνση. Όμως, με τους σημερινούς ρυθμούς που πετάμε πάνες μιας χρήσεως στα σκουπίδια, είναι απλώς θέμα χρόνου.

- Οι διασπώμενες πάνες μιας χρήσεως δεν φαίνεται να δίνουν τη λύση. Η αλήθεια είναι πως διασπώνται γρηγορότερα από τις κοινές πάνες μιας χρήσεως (έχουν σαν βάση τους το άμυλο αραβοσίτου κι έτσι το πλαστικό διασπάται σε μικρά κομματάκια), αλλά καταλαμβάνουν τον ίδιο χώρο στις χωματερές και εγκυμονούν τους ίδιους κινδύνους για την υγεία μας.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Τα πράγματα είναι δύσκολα, όχι γιατί δεν ξέρουμε τι πρέπει να κάνουμε, αλλά γιατί δεν είναι εύκολο να εγκαταλείψουμε τις πάνες μιας χρήσεως. Μια πρόσφατη δημοσκόπηση, μάλιστα, έδειξε ότι 87% των αμερικανών τις προτιμούν.

Αν είσαι έτοιμος για τις πάνες από ύφασμα:

- Στις ΗΠΑ, υπάρχουν εταιρείες που κάνουν παραλαβές και παραδόσεις στο σπίτι.
- Οι πάνες από ύφασμα είναι φιλικές προς το περιβάλλον. Η απόρριψή τους στα σκουπίδια ελέγχεται από τις τοπικές δημοτικές αρχές, ενώ οι παλιές πάνες μπορούν να ανακυκλω-

θούν ως κουρέλια για βιομηχανική χρήση.

- Οι τιμή τους είναι ανταγωνιστική με τις πάνες μιας χρήσεως. Ίσως, μάλιστα, να είναι και φτηνότερες —εξαρτάται ποιες στατιστικές αποφασίζεις να πιστέψεις. Σύμφωνα με μερικές στατιστικές, λοιπόν, οι πάνες από ύφασμα είναι μέχρι και 50% φθηνότερες από τις πάνες μιας χρήσεως.

Αν δυσκολεύεσαι να καταλήξεις στις πάνες από ύφασμα:

Δεν είναι ανάγκη να είσαι απόλυτος στις αποφάσεις σου. Είναι καλύτερα να χρησιμοποιείς πότε πάνες από ύφασμα και πότε πάνες μιας χρήσεως, παρά να χρησιμοποιείς αποκλειστικά πάνες μιας χρήσεως.

- Μια δυνατότητα: Να χρησιμοποιείς πάνες από ύφασμα στο σπίτι και πάνες μιας χρήσεως έξω από το σπίτι. Αν το παιδί σου πηγαίνει σε παιδικό σταθμό, θα χρειάζεται πάνες μιας χρήσεως.

Αν χρησιμοποιείς πάνες από ύφασμα, χρειάζεσαι καλύμματα:

Οι πάνες από ύφασμα δεν απορροφούν την υγρασία όπως οι πάνες μιας χρήσεως, γι' αυτό πρέπει να τους βάζεις προστατευτικά καλύμματα. Οι φυσικές ίνες είναι οι καλύτερες. Τα καλύμματα που είναι 100% μάλλινα «αναπνέουν» και δεν ερεθίζουν τα μωρά.

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Ε. ΠΟΙ. ΖΩ.

Ένωση για την Ποιότητα της Ζωής

Κρέμον 149-151, Καλλιθέα, Τηλ. 95 82 584

34. ΣΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΣΟΥ

Κάθε χρόνο, οι αμερικανοί πετάνε τόση γραφική ύλη και χαρτί, που θα μπορούσε να φτιαχτεί μ' αυτά ένας τοίχος 4 μέτρα ύψος από το Λος Άντζελες ως τη Νέα Υόρκη.

Τα περισσότερα απ' αυτά που είπαμε ότι ισχύουν για το σπίτι σου, ισχύουν και για τη δουλειά σου. Δεν είναι πάντα εύκολο να τα εφαρμόσεις, αλλά πάντως αξίζει τον κόπο. Μια τεράστια ποσότητα από τους πόρους της Γης καταναλώνεται —και μπορεί να εξοικονομηθεί— στη δουλειά. Ένα πρόσθετο κίνητρο: δεν αποκλείεται να ανακυρθηθείς ήρωας, αφού η ανακύκλωση μπορεί να γλιτώσει την εταιρεία σου από πολλά έξοδα.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Ο μέσος εργαζόμενος γραφείου πετάει κάθε χρόνο περίπου 80 κιλά ανακυκλώσιμου χαρτιού πρώτης ποιότητας.
- Με κάθε τόνο ανακυκλωμένου χαρτιού εξοικονομούνται παραπάνω από 3 κυβικά μέτρα χώρου στις χωματερές.
- Με κάθε τόνο ανακυκλωμένου χαρτιού γραφείου εξοικονομούνται 1.200 λίτρα πετρελαίου.
- Περίπου 3 εκατομμύρια τόνοι χαρτιού περισυλλέγονται από γραφεία και εργοστάσια για ανακύκλωση.
- Υπολογίζεται ότι οι αμερικανικές επιχειρήσεις θα μπορούσαν εύκολα να περιορίσουν στο μισό την ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιούν κάθε χρόνο. Παράδειγμα: Αφαιρώντας δύο λαμπτήρες σ' ένα φωτιστικό τεσσάρων λαμπτήρων και αντικαθιστώντας τους με ανακλαστές, οι περισσότερες επιχειρήσεις θα μπορούσαν να περιορίσουν το λογαριασμό του ηλεκτρικού, χωρίς καμιά διαφορά στη φωτιστική απόδοση.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Μόνος σου:

Καλό είναι να κάνεις μερικά πραγματάκια απλώς για τη δική σου ικανοποίηση. Μπορεί να μη σώσουν τον κόσμο, αλλά θα σε κάνουν να νιώσεις καλύτερα και θα σε βοηθήσουν να μπεις στο πνεύμα της οικονομίας. Παράδειγμα:

- Πάρε μαζί σου στη δουλειά ένα κύπελλο για τον καφέ, αντί να χρησιμοποιείς κύπελλα μιας χρήσεως.
- Να χρησιμοποιείς ξανά τους παλιούς φακέλλους αλληλογραφίας, κολλώντας πάνω τους μια ετικέτα με την καινούρια διεύθυνση.

Προγράμματα σε συνεργασία με τους συναδέλφους σου:

- Αρχίστε προγράμματα ανακύκλωσης γυαλιού και αλουμινίου. Αυτό σημαίνει να τοποθετήσετε δοχεία κατάλληλα για τη φύλαξη μπουκαλιών και κουτιών αλουμινίου σε εμφανή σημεία στο εντευκτήριο ή πλάι στους αυτόματους πωλητές αναψυκτικών.
- Εγκαταστήστε έναν ειδικό πίνακα ανακοινώσεων για το περιβάλλον, τον οποίο θα ενημερώνετε με στατιστικές και ενδιαφέροντα στοιχεία προς συζήτηση, ακόμα και με φωτογραφίες.
- Αντικαταστήστε τα πλαστικά ποτήρια (που δεν είναι βιοδιασπώμενα) με χάρτινα (που είναι).
- Αρχίστε ένα πρόγραμμα ανακύκλωσης χαρτιού. Υπάρχει μια απλή διαδικασία: Κάθε υπάλληλος ανακυκλώνει χαρτί στο δικό του γραφείο. Όλο το νόημα είναι να ξεχωρίζει άμεσως το άχρηστο χαρτί σε ανακυκλώσιμες κατηγορίες, σε ξεχωριστά κουτιά πάνω στο γραφείο του. Έτσι, χωρίς χάσιμο χρόνου, θα περάσει να το πάρει ο κλητήρας, για να το βάλει σε μεγαλύτερα κουτιά έξω από το γραφείο.
- Κάντε οικονομία στο νερό, προπαγανδίζοντας τους αερο-

μίχτες, τις κεφαλές ντους μειωμένης ροής, τα διαφράγματα στο καζανάκι της τουαλέτας —και γενικά οτιδήποτε έχετε δοκιμάσει στο σπίτι και μπορεί να εφαρμοστεί και στη δουλειά.

● Φροντίστε να εξοπλιστείτε με ένα μηχάνημα φωτοτυπιών διπλής όψευς. Έτσι θα εξοικονομείτε χιλιάδες σελίδες χαρτιού, όταν θα φωτοτυπείτε πολλά έγγραφα.

● Καλέστε για έλεγχο της ηλεκτρικής εγκατάστασης. Η διαφορά μπορεί να είναι μεγάλη. Το 1989, για παράδειγμα, μια μικρή εταιρεία της Καλιφόρνιας εξοικονόμησε 2.000 δολάρια από το λογαριασμό του ηλεκτρικού, κάνοντας μια απλή μετατροπή στην εγκατάσταση φωτισμού —ύστερα από τον κατάλληλο έλεγχο.

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Conservatree

10 Lombard St., San Francisco, CA 94111, USA

35. ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΕ ΚΑΙ ΤΑ ΥΠΟΛΟΙΠΑ

Οι αμερικανοί «παράγουν» 154 εκατομμύρια τόνους σκουπίδια το χρόνο —όσα για να γεμίσει ως επάνω το Σούπερντομ της Νέας Ορλεάνης δυο φορές την ημέρα, όλο το χρόνο. 50% απ' αυτά τα σκουπίδια είναι ανακυκλώσιμα!

Π αρόλο που τα υλικά που ανακυκλώνονται συνήθως είναι οι εφημερίδες, το γυαλί και το αλουμίνιο, δεν είναι τα μοναδικά που μπορούν να ανακυκλωθούν. Τα μεταλλικά κουτάκια (που συνήθως είναι 99% από ασάλι), τα πλαστικά μπουκάλια αναψυκτικών και τα χαρτονένια κουτιά του γάλατος, οι τηλεφωνικοί κατάλογοι και το πεπιεσμένο χαρτόνι είναι κι αυτά ανακυκλώσιμα.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Θα το ξαναπούμε: Στις ΗΠΑ πετώνται 2,5 εκατομμύρια πλαστικά μπουκάλια την ώρα —και μόνο ένα μικρό ποσοστό ανακυκλώνεται.
- Το ανακυκλωμένο πλαστικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή πολλών προϊόντων, όπως πλαστικής ξυλείας και μονωτικών επενδύσεων για υπνοσάκους.
- Με 26 πλαστικά μπουκάλια αναψυκτικού που ανακυκλώνονται μπορεί να φτιαχτεί ένα κοστούμι από πολυεστέρα.
- Με την ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση των «μεταλλικών» κουτιών μειώνεται η σχετική χρήση ενέργειας κατά 74%, η ατμοσφαιρική ρύπανση κατά 85%, τα στερεά απόβλητα κατά 95% και η ρύπανση των νερών κατά 76%. . . Κι ωστόσο, μόνο 5% αυτών των κουτιών ανακυκλώνεται.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Ανακύκλωσε και τα «υπόλοιπα» υλικά, όπως ακριβώς το γυαλί, κ. ά.

- Πρώτα δεξ ποια ακριβώς υλικά δέχεται το τοπικό σου κέντρο ανακύκλωσης.
- Αν δέχεται πλαστικά: Ανακύκλωσε τα πλαστικά μπουκάλια αναψυκτικών, το πλαστικό περιτύλιγμα, τα μπουκάλια του νερού, τα πλαστικά καπάκια, τα πλαστικά δαχτυλίδια συσκευασίας και τα καθαρά μπουκάλια γάλατος.
- Αν δέχεται μεταλλικά κουτιά: Ξέπλυνέ τα, αφάιρέσε τους τις ετικέτες και πατίκωσέ τα (έτσι μειώνεται ο όγκος και το κόστος μεταφοράς).
- Αν δέχεται πεπιεσμένο χαρτόνι και χαρτικά: Μάλλον θα σου πουν να πατίκωσεις το χαρτόνι και τα χαρτιά, να ξεχωρίσεις τα άσπρα χαρτιά από τα χρωματιστά, και να τα βάλεις σε σακούλες ή κούτες.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Ινστιτούτο Καταναλωτών INKA- Ένωση Πολιτών
Μηλιώνη 8, 106 73 Αθήνα, Τηλ. 36 12 845

36. ΦΤΙΑΞΕ ΦΩΛΙΕΣ ΣΤΗΝ ΑΥΛΗ ΣΟΥ

Το αμερικανικό «holly tree» είναι ένα δέντρο που καρπίζει το χειμώνα, προσφέροντας πολύτιμη τροφή σε παραπάνω από 40 διαφορετικά είδη πουλιών.

Μπορείς να βοηθήσεις στη σωτηρία και τη φροντίδα των ζώων, αρχίζοντας από την ίδια σου την αυλή. Φυτεύοντας και διαμορφώνοντάς την σύμφωνα με τις ανάγκες των ζώων, μπορείς να αναπληρώσεις σε μεγάλο βαθμό τις καταστροφές που υφίσταται το φυσικό τους περιβάλλον. Διαλέγοντας απλώς τα κατάλληλα φυτά, μπορείς να τους εξασφαλίσεις φυσική τροφή και περιβάλλον. . . αποκτώντας κι εσύ ο ίδιος ένα παράθυρο —κυριολεκτικά— στο φυσικό κόσμο.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Φυτεύοντας συγκεκριμένα φυτά, μπορείς να προσελκύσεις ορισμένα ζώα στον κήπο σου. Τα κολιμπρί, ας πούμε, λατρεύουν την κόκκινη πρωινή χαρά. Οι πεταλούδες προσελκύονται από τα ζωηρόχρωμα λουλούδια στο φως του ήλιου.
- Ζώα που είναι δραστήρια στη διάρκεια της ημέρας (π. χ. , σκιουράκια και λαγοί) θα επισκεφθούν την αυλή σου, αν ξέρουν πως θα βρουν εκεί καταφύγιο σε τοίχους και θάμνους.
- Συχνά, τα πουλιά στερούνται απελπιστικά το νερό το χειμώνα, όταν το έδαφος είναι παγωμένο. Μια θερμαινόμενη γούρνα μπορεί να βοηθήσει να επιβιώσουν εκατοντάδες πουλιά.
- Μπορείς να εγκαταστήσεις μια ταΐστρα για πουλιά σ' ένα μπαλκόνι στην πόλη ή σ' ένα κήπο στην εξοχή. Ακόμα κι αν

έχεις γάτες, υπάρχουν ασφαλείς τρόποι για να εγκαταστήσεις μια τέτοια ταΐστρα.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Ρώτησε σ' ένα φυτώριο τι είδους λουλούδια και δέντρα μπορούν να προσελκύσουν τα ζώα που θέλεις στην αυλή σου.
- Φτιάξε ένα σχέδιο της αυλής σου κι αποφάσισε πού θα βάλεις τα φυτά, το νερό και τις φωλιές. Ύστερα στείλε το σχέδιό σου σε κάποια οργάνωση που μπορεί να σε συμβουλέψει σχετικά. Είναι μια ευχάριστη ασχολία και για τα παιδιά.

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

Τ. Θ. 64052, 157 01 Ζωγράφου, Τηλ. 77 70 662

Κέντρο Περίθαλψης Άγριων Ζώων

Φιλίππου 51, 546 31 Θεσσαλονίκη, Τηλ. 22 25 03

37. ΣΩΣΕ ΤΑ ΤΡΟΠΙΚΑ ΔΑΣΗ

Κάθε χρόνο καταστρέφονται 100 εκατομμύρια στρέμματα τροπικού δάσους, δηλαδή όσο και η έκταση της πολιτείας του Οχάιο. Αυτό σημαίνει σχεδόν 300 χιλιάδες στρέμματα την ημέρα. . . 12 χιλιάδες στρέμματα την ώρα. . . 200 στρέμματα το λεπτό!

Μερικοί θεωρούν την καταστροφή των τροπικών δασών σαν την πιο τρομακτική πρόσφατη απειλή για το περιβάλλον, γιατί είναι ένα μέγεθος που μπορεί να μετρηθεί. Τα τροπικά δάση, που βρίσκονται σε μια στενή λωρίδα κοντά στον ισημερινό, στην Αφρική, τη Νότια και Κεντρική Αμερική και την Ασία, καταστρέφονται τόσο γοργά, που ως το έτος 2.000 ίσως να έχουν εξαφανιστεί σε ποσοστό 80%.

Ως τροπικό ορίζεται ένα δάσος που βρίσκεται στους τροπικούς και που δέχεται 4-8 μέτρα βροχής το χρόνο. Είναι ένα είδος εργαστηρίου της φύσης για κάθε είδους φυτά, ζώα και έντομα. Τα τροπικά δάση της Γης είναι σημαντικότετοι κρίκοι στην οικολογική ζωική αλυσίδα που συνθέτει τη βιόσφαιρα του πλανήτη μας.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Παρόλο που τα τροπικά δάση αποτελούν μόνο το 2% της γήινης επιφάνειας, ζουν εκεί παραπάνω από τα μισά είδη φυτών, ζώων και εντόμων. Σε μια έκταση περίπου 40 τετραγωνικών χιλιομέτρων τροπικού δάσους μπορείς να βρεις παραπάνω από 750 είδη δέντρων, παραπάνω από 1.500 διαφορετικά

είδη λουλουδιών, 125 διαφορετικά θηλαστικά, 400 είδη πουλιών, 100 ερπετά, 60 αμφίβια και αναρίθμητα έντομα —ανάμεσα στα οποία, 150 είδη πεταλούδων. Κι απ' όλα αυτά τα είδη δεν έχει μελετηθεί παρά μονάχα το 1%!

- 80% της συνολικής αποψίλωσης του Αμαζονίου συνέβη ύστερα από το 1980.

- Μια στις τέσσερις φαρμακευτικές ουσίες προέρχεται από κάποιο φυτό τροπικού δάσους. Περίπου 70% των φυτών που το αμερικανικό Εθνικό Ινστιτούτο Καρκίνου έχει εντοπίσει ως χρήσιμα στη θεραπευτική αγωγή του καρκίνου, υπάρχουν μόνο στα τροπικά δάση. 1.400 φυτά τροπικών δασών πιστεύεται ότι θεραπεύουν τον καρκίνο.

- Τα τροπικά δάση παράγουν οξυγόνο και καταναλώνουν διοξείδιο του άνθρακα. Τα τροπικά δάση της περιοχής του Αμαζονίου παράγουν περίπου 40% του συνολικού οξυγόνου της Γης.

- Η Λατινική Αμερική και η Νοτιοανατολική Ασία έχουν ήδη χάσει 40% των τροπικών δασών τους.

- Η αποψίλωση συμβάλλει σε ποσοστό 10-30% στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα σε όλο τον κόσμο. Το 1987, οι φωτιές των τροπικών δασών (άλλη μια μέθοδος αποψίλωσης) επιβάρυναν την ατμόσφαιρα με 518 εκατομμύρια τόνους άνθρακα, ποσότητα που ισοδυναμεί περίπου με το 1/10 του συνολικού προϊόντος της καύσης στερεών καυσίμων την ίδια χρονιά.

ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ

- Οι αιτίες για τις οποίες εξαφανίζονται τα τροπικά δάση σε όλο τον κόσμο είναι πολλές: γεωργική και πληθυσμιακή επανεγκατάσταση, κτηνοτροφία, μεγάλα ενεργειακά έργα (φράγματα, υδροηλεκτρικοί σταθμοί, σχετική οδική υποδομή) και υλοτομία.

- Το έδαφος των τροπικών δασών δεν είναι πλούσιο. Απ' αυτό, μονάχα ένα στρώμα περίπου 5 εκατοστών περιέχει κάποια θρεπτικά στοιχεία. Τα περισσότερα θρεπτικά στοιχεία βρίσκονται στη βλάστηση. Όταν ένα τροπικό δάσος μετατρέπεται, ας πούμε, σε βοσκότοπο, το έδαφος αποψιλώνεται τελείως μέσα σε δυο χρόνια. Τα κοπάδια μετακινούνται αλλού, αλλά αφήνουν πίσω τους μια έρημο.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Δεν πρόκειται απλώς για μια πολιτική υπόθεση, αλλά για έναν αγώνα για τη σωτηρία ενός πολύτιμου κομματιού της Γης. Τάχα ποιος ξέρει τι μπορεί να ανακαλυφθεί στα τροπικά δάση; Κάποιο άγνωστο βότανο που θεραπεύει τον καρκίνο; Κάποιος καινούριος καρπός που μπορεί να θρέψει τα παιδιά στις χώρες που λιμοκτονούν; Δυστυχώς, η μοναδική επιρροή που μπορείς να ασκήσεις, είναι στους ανθρώπους που παρέχουν οικονομική υποστήριξη στις χώρες με τα τροπικά δάση. Γι' αυτό προτείνουμε να τους γράψεις, εκφράζοντας την ανησυχία σου. Γράψε, επίσης, στους αιρετούς εκπροσώπους σου.

- Υποστήριξε τις οργανώσεις που αγωνίζονται για τη σωτηρία των τροπικών δασών. Οι Ινδιάνοι του Αμαζονίου προσπαθούν να στηρίξουν την αυτόνομη οικονομία τους που βασίζεται στα τροπικά δάση. Χρειάζονται τη βοήθειά σου.

- Σκέψου με τι μπορείς να αντικαταστήσεις την ξυλεία και τα έπιπλα που φτιάχνονται από ξύλα των τροπικών δασών.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

The Rainforest Action Network

301 Broadway, Suite A, San Francisco, CA 94133, USA

Friends of the Earth

26-28 Underwood St., London N1 7JQ, United Kingdom

38. Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΠΑΤΑΛΗ

Για να παραχθεί η ενέργεια που διαφεύγει κάθε χειμώνα από τα παράθυρα, στις ΗΠΑ, θα χρειαζόταν όλο το πετρέλαιο που ρέει από τον αγωγό της Αλάσκας.

Από τότε που ξέσπασε η ενεργειακή κρίση στη δεκαετία του 1970, οι ειδικοί μάς λένε τακτικά πως η μόνωση είναι ο καλύτερος τρόπος για να εξοικονομήσουμε ενέργεια. Αν το ξαναπούμε κι εμείς, κινδυνεύουμε να γίνουμε πληκτικοί, όμως είναι αλήθεια πως για να αντιμετωπίσεις το πρόβλημα σοβαρά, πρέπει να μονώσεις το σπίτι σου σωστά. Δεν είναι πάντα εύκολο κι ίσως να χρειαστεί χρόνος και χρήμα. Ωστόσο, αξίζει τον κόπο, αν σκεφτείς πόση ενέργεια και πόσα χρήματα θα εξοικονομήσεις τελικά.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Αν κάθε σπίτι που θερμαίνεται με υγραέριο ήταν μονωμένο σωστά, το φυσικό αέριο που θα εξοικονομούσαμε κάθε χρόνο θα έφτανε για να θερμάνει περίπου 4 εκατομμύρια σπίτια.
- Σχεδόν η μισή απ' όλη την ενέργεια που χρησιμοποιούμε στα σπίτια μας πηγαίνει χαμένη. «Φεύγει» από τα παράθυρα, απ' τη σοφίτα, από χαραμάδες, κ.λπ., με τη μορφή θερμότητας το χειμώνα και ψύξης το καλοκαίρι.
- Η μόνωση της σοφίτας μπορεί να μειώσει 5% ή και παραπάνω το κόστος θέρμανσης —και 15% το κόστος ψύξης, ανάλογα με το κλίμα.
- Σε μερικά κλίματα, η αντικατάσταση της μόνωσης μπορεί να αποσβεστεί μέσα σε μια και μοναδική σεζόν! Στα περισσότερα κλίματα χρειάζονται ένα δυο χρόνια για την απόσβεση.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Μόνωσε:

- Αν το σπίτι σου δεν έχει μόνωση, το κόστος για τον εαυτό σου και για το περιβάλλον είναι ανυπολόγιστο. Αν έχει μόνωση, φρόντισε να δεις αν είναι ικανοποιητική.

Κάνε ένα «ενεργειακό έλεγχο για διαρροές»:

- Μπορείς απλώς να ελέγξεις εσύ ο ίδιος τα κουφώματα του σπιτιού σου με τη βοήθεια ενός αναμμένου κεριού (αν η φλόγα τρεμοσβήσει, τότε χρειάζονται μόνωση) ή να καλέσεις έναν ειδικό.
- Αν καταφύγεις σε κάποια δημόσια υπηρεσία, ίσως να σου κάνει τον έλεγχο δωρεάν ή να σε εφοδιάσει με τα κατάλληλα φυλλάδια για να κάνεις τον έλεγχο μόνος σου.

Αν κάνεις τον έλεγχο μόνος σου:

- Το περιοδικό Worldwatch προτείνει: «Διάλεξε μια κρύα μέρα με αέρα, γιατί τότε μπορείς να ανακαλύψεις πιο εύκολα τα ρεύματα και τις διαρροές με τη φλόγα του κεριού. Δεν πρέπει να περιοριστείς μονάχα στους εξωτερικούς τοίχους, γιατί δεν αποκλείεται ακόμα και η μόνωση των εσωτερικών χώρων να μοιάζει με ελβετική γραβιέρα».
- Φρόντισε να ψάξεις παντού: πεταλούδα τζακιού, χαραμάδες τοίχων ή οροφής, σημεία απ' όπου περνούν σωληνώσεις και καλωδιώσεις, πατώματα, ταβάνια, σοφίτες, κ. λπ.
- Τα παράθυρα χρειάζονται ιδιαίτερη προσοχή. Έχεις να διαλέξεις ανάμεσα σε υπερσύγχρονα παράθυρα ή απλή μόνωση.
- Το περιοδικό Home Energy αναφέρει ότι, σ' ένα πρόσφατο πείραμα που έγινε στη Νέα Αγγλία, διαπιστώθηκε πως ένας ειδικός μηχανισμός που λέγεται «ρευματοφράκτης» περιορίζει τις διαρροές από τις χαραμάδες 7-8 φορές περισσότερο απ' όσο θα μπορούσε να τις περιορίσει κανένας μόνος του.

39. ΦΥΤΕΨΕ ΚΙ ΕΣΥ ΕΝΑ ΔΕΝΤΡΟ

Κάθε αμερικανός «χρησιμοποιεί» 7 δέντρα το χρόνο. Αυτό σημαίνει παραπάνω από 1, 5 δισεκατομμύρια δέντρα για όλο τον πληθυσμό των ΗΠΑ.

Τα δέντρα αφαιρούν μεγάλες ποσότητες διοξειδίου του άνθρακα από την ατμόσφαιρα —του αερίου που κυρίως ευθύνεται για το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Γι' αυτό, το φύτεμα ενός δέντρου είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος για να καταπολεμηθεί αυτό το φαινόμενο. Και είναι πιο εύκολο απ' όσο φαντάζεσαι.

ΓΙΑ ΤΑ ΔΕΝΤΡΑ

- Πριν από 10.000 χρόνια, πριν ακόμα εμφανιστεί η γεωργία, παραπάνω από 60 δισεκατομμύρια στρέμματα της επιφάνειας της Γης ήταν σκεπασμένα από δάση. Σήμερα έχουν περιοριστεί σε 40 δισεκατομμύρια στρέμματα. Από τα μέσα περίπου του αιώνα μέχρι σήμερα, οι δασικές εκτάσεις έχουν μειωθεί κατά 25%.
- Σε μερικούς τόπους, η αποψίλωση ακολουθεί ραγδαίους ρυθμούς. Στην Καλιφόρνια, τα δέντρα των πόλεων πεθαίνουν ή κόβονται με τετραπλάσιο ρυθμό απ' όσο αντικαθιστώνται. Κάθε χρόνο, καταστρέφονται παραπάνω από 100 εκατομμύρια στρέμματα τροπικού δάσους. Μερικές χώρες, όπως η Νιγηρία, που κάποτε ήταν μεγάλοι εξαγωγείς ξυλείας, σήμερα έχουν γίνει αποκλειστικά εισαγωγείς.
- Η αλληλεξάρτηση δέντρων, ανθρώπων και ζώων είναι από τις πιο θεμελιώδεις: Χρειαζόμαστε οξυγόνο και αποβάλλουμε διοξείδιο του άνθρακα (CO₂). Τα δέντρα και άλλα φυτά χρει-

άζονται διοξείδιο του άνθρακα και αποβάλλουν οξυγόνο. Κάθε σημαντική απώλεια δασικής έκτασης επηρεάζει άμεσα την ατμόσφαιρα της Γης σε σχέση με άλλες μορφές ζωής.

- Καταναλώνοντας διοξείδιο του άνθρακα, τα δέντρα περιορίζουν το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Υπολογίζεται ότι κάθε ώριμο δέντρο καταναλώνει, κατά μέσο όρο, περίπου 6 κιλά διοξειδίου του άνθρακα το χρόνο.
- Όταν τα δέντρα ενός δάσους πεθαίνουν φυσιολογικά ή κόβονται υπεύθυνα, αντικαθιστώνται από άλλα κι έτσι δεν υπάρχουν απώλειες διοξειδίου του άνθρακα προς την ατμόσφαιρα. Όμως, όταν ένα δάσος καίγεται ή αποψιλώνεται, διαφεύγουν μεγάλες ποσότητες διοξειδίου του άνθρακα. Έτσι, τα δάση που χάνουμε αντιστοιχούν περίπου στο 25% των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλο τον κόσμο.
- Προσφέροντας ίσκιο και δροσιά, τα δέντρα επηρεάζουν επίσης τις τοπικές θερμοκρασίες —τα δέντρα των πόλεων ακόμα περισσότερο. Στην πόλη, μια συστάδα δέντρων μπορεί να ψυχράνει τη θερμοκρασία του περιβάλλοντος κατά 5-6 βαθμούς Κελσίου, μειώνοντας την τοπική κατανάλωση ενέργειας για κλιματισμό κατά 10-50%. Επίσης, η ενέργεια που εξοικονομείται μετριάζει την παγκόσμια υπερθέρμανση 15 φορές περισσότερο από την ποσότητα διοξειδίου του άνθρακα που απορροφάται απ' αυτά τα δέντρα.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Αν θέλεις να φυτέψεις ένα δέντρο, αλλά δεν ξέρεις πώς ν' αρχίσεις, κάνε μια επίσκεψη σ' ένα κοντινό φυτώριο ή βοτανικό κήπο. Το φύτεμα ενός δέντρου είναι πολύ πιο εύκολο απ' όσο νομίζεις κι υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που θα μπορούσαν να σε βοηθήσουν ευχαρίστως.
- Κουβέντιασε με τους γείτονές σου, για να δείτε αν μπορείτε να ξεκινήσετε μια προσπάθεια δενδροφύτευσης στη γειτονιά

σου. Θα εκπλαγείς από την εφευρετικότητα των ανθρώπων.

- Δεν φτάνει να μπηξείς ένα δέντρο στο χώμα κι ύστερα να το παρατήσεις. Όπως όλα τα αναπτυσσόμενα φυτά, τα δέντρα χρειάζονται κι αυτά κάποια φροντίδα τα δυο πρώτα χρόνια της ζωής τους —πότισμα, στήριξη και σκέπασμα της ρίζας με χορτάρια.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- Με το φύτεμα 100 εκατομμυρίων δέντρων στις ΗΠΑ, οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα θα μειώνονταν κατά 18 εκατομμύρια τόνους και η κατανάλωση ενέργειας κατά 40 εκατομμύρια κιλοβατώρες (αξίας 4 δισεκατομμυρίων δολαρίων) το χρόνο.

- Η δενδροφύτευση έχει ένα σωρευτικό αποτέλεσμα. Κάθε δέντρο που φυτεύεις παρέχει οφέλη για πολλά χρόνια. Παράδειγμα: Αν μόλις 100.000 άνθρωποι φυτέψουν από ένα δέντρο ο καθένας, τούτη τη χρονιά, αυτά τα δέντρα θα εξακολουθούν να απορροφούν περίπου 500.000 κιλά διοξείδιο του άνθρακα ετησίως, μέχρι και το έτος 2010. Όμως, αν αυτοί οι άνθρωποι φυτεύουν από ένα δέντρο κάθε χρόνο, μέχρι το έτος 2010, αυτά τα δέντρα θα απορροφήσουν περίπου 10 εκατομμύρια κιλά διοξειδίου του άνθρακα εκείνη τη χρονιά.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

TreePeople

12601 Mulholland Dr., Beverly Hills, CA 90210, USA

Πρωτοβουλία για τη Σωτηρία των Εθνικών Δρυμών

Σολωμού 29, 106 82 Αθήνα

Πανελλήνια Κίνηση Δασολόγων

Μενάνδρου 39, 104 37 Αθήνα

40. ΟΧΙ ΣΤΑ ΕΝΤΟΜΟΚΤΟΝΑ

Πολλά εντομοκτόνα χρησιμοποιούνται απλώς για καλλωπιστικούς σκοπούς.

Όταν εμφανίστηκε το DDT, στα 1940, θεωρήθηκε θαύμα. Ύστερα από χιλιάδες χρόνια πάλης με τα γεωργικά έντομα και παράσιτα, οι άνθρωποι είχαν επιτέλους επινοήσει έναν «ασφαλή» και «αποτελεσματικό» τρόπο για να τα αντιμετωπίσουν. Με το DDT, οι επιστήμονες πίστευαν ότι οι γεωργικές καλλιέργειες θα γίνονταν πιο παραγωγικές κι ότι θα μπορούσαν να χορτάσουν οι πεινασμένοι της Γης.

Όμως το DDT αποδείχτηκε τοξικό, όχι μόνο για τα έντομα, αλλά για κάθε μορφή ζωής. Μόλυνε την τροφική αλυσίδα, έσπρωξε το φαλακρό αετό της Αμερικής και άλλα αρπακτικά πτηνά στην εξαφάνιση και επιβάρυνε ανθρώπους, άγρια ζώα και ψάρια.

Η ιστορία του DDT ισχύει για όλα τα χημικά εντομοκτόνα. Κάποτε φαίνονταν ιδεώδη. Τώρα, πληθαίνουν ολοένα οι αποδείξεις ότι αποτελούν οικολογική καταστροφή. Μολονότι έχουν προορισμό να εξολοθρεύσουν ορισμένους συγκεκριμένους «στόχους», συχνά αντί γι' αυτούς δηλητηριάζουν πουλιά και άλλα άγρια ζώα. Απορροφώνται στο υπέδαφος και μολύνουν τις παρακαταθήκες πόσιμου νερού. Καταστρέφουν ακόμα και το χώμα, σκοτώνοντας ωφέλιμους οργανισμούς, από μικρόβια μέχρι σκουλήκια. Και είναι επιβλαβή για τους ανθρώπους —ιδιαίτερα για τα παιδιά.

Κι ωστόσο, η χρήση των εντομοκτόνων αυξάνεται. Το αμερικανικό περιβάλλον επιβαρύνεται με 1,2 δισεκατομμύρια κι-

λά εντομοκτόνων το χρόνο. Τα αμερικανικά νοικοκυριά ξοδεύουν 1 δισεκατομμύριο δολάρια το χρόνο για εντομοκτόνα. Κάπου 150 εκατομμύρια κιλά δηλητηριώδη εντομοκτόνα χρησιμοποιούνται στο χώρο του σπιτιού, συχνά στην κουζίνα ή και στο υπνοδωμάτιο.

Ευτυχώς, υπάρχουν αποτελεσματικές φυσικές εναλλακτικές λύσεις. Πρέπει να προτρέπουμε τους αγρότες στη χρήση τους. Και να μάθουμε να τις εφαρμόζουμε και στα σπίτια μας.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Τα εντομοκτόνα δεν βελτίωσαν τη γεωργική σοδειά. Πριν από τη χρήση τους, οι γεωργοί έχαναν 33% της σοδειάς από έντομα και ασθένειες. Το ίδιο ποσοστό εξακολουθούν να χάνουν και σήμερα.
- Σε 38 πολιτείες των ΗΠΑ έχουν βρεθεί τουλάχιστο 74 εντομοκτόνα στο νερό του υπεδάφους.
- Υπάρχουν υπόνοιες ότι περισσότερα από 100 ενεργά συστατικά εντομοκτόνων προκαλούν περιγεννητικές ανωμαλίες, καρκίνο και γενετική μετάλλαξη.
- Αργά ή γρήγορα, τα έντομα και τα παράσιτα γίνονται ανθεκτικά στα εντομοκτόνα, αχρηστεύοντάς τα. Παραπάνω από 440 είδη εντόμων και ακάρεων και 70 είδη μυκήτων είναι σήμερα ανθεκτικά στα εντομοκτόνα.
- Τα οικιακά εντομοκτόνα είναι το ίδιο θανατηφόρα, όπως και τα γεωργικά. Παράδειγμα: Αρχούν πέντε σταγονίτσες διαζινόν —ενός ευρύτατα διαδεδομένου εντομοκτόνου— για να σκοτώσουν ένα σπουργίτι ή ένα κοτσύφι.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Εναλλακτικές λύσεις

- Ήδη εφαρμόζονται. Το 1982, ας πούμε, ο δήμος του Μπέρκλεϊ, στην Καλιφόρνια, απαγόρευσε επίσημα τη χρήση παρα-

οιτοκτόνων και εντομοκτόνων στη δημοτική ιδιοκτησία. Κι από τότε, ο δήμος τα καταφέρνει μια χαρά, χωρίς να χρησιμοποιεί τοξικά χημικά στα τεράστια πάρκα και τους κήπους του.

- Μπορείς να το κάνεις κι εσύ. Η καλύτερη τεχνική είναι αυτή που χρησιμοποιεί διάφορους φυσικούς εχθρούς εντόμων και παρασίτων εναντίον τους (τεχνική που λέγεται Integrated Pest Management).

Αγόραζε προϊόντα οργανικής καλλιέργειας

- Αν στο μαγαζί της γειτονιάς σου δεν μπορείς να βρεις προϊόντα οργανικής καλλιέργειας, τότε ζήτησέ τα. Δεν θα είσαι ο μόνος.
- Η απαίτηση για τρόφιμα οργανικής καλλιέργειας αποφέρει καρπούς: Στην Καλιφόρνια, ας πούμε, ο τζίρος από την παραγωγή τροφίμων οργανικής καλλιέργειας ανέβηκε από 20 σε 100 εκατομμύρια δολάρια, μέσα σε 4 μόλις χρόνια, κι εξακολουθεί ν' ανεβαίνει.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Pesticides Action Network

115, rue Stevin 1040 Bruxelles, Belgique

Σύλλογος Φυσικής Υγιεινής Θεσσαλονίκης

Βασ. Ηρακλείου 16, Τηλ. 272 653, 801 037

41. ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ

Το 1982, οι αρχές της πόλης Άλμπουκερκ των ΗΠΑ υπολόγισαν ότι οι κάτοικοι της «παρήγαγαν» 700.000 κιλά καταστροφικά απόβλητα κι ότι 90% απ' αυτά κατέληγαν στο αποχετευτικό σύστημα, στα σκουπίδια ή στο έδαφος.

Οι περισσότεροι από εμάς δεν ξέρουμε πώς να πετάμε σωστά τα επικίνδυνα οικιακά απόβλητα. Μερικοί ανυποψίαστοι, ας πούμε, πετάνε διάφορα τοξικά στο νεροχύτη ή στο αποχετευτικό σύστημα. Αυτό είναι ίσως το χειρότερο που μπορούν να κάνουν, αφού οι μονάδες επεξεργασίας υδατικών αποβλήτων δεν είναι εξοπλισμένες για να επεργάζονται και επικίνδυνα υλικά. Έτσι κινδυνεύει να μολυνθεί σοβαρά το νερό.

Επίσης, δεν είναι σωστό να τα πετάμε στις χωματερές. Από εκεί μπορεί να καταλήξουν στο νερό του υπεδάφους ή στο επιφανειακό νερό ή να μολύνουν την ατμόσφαιρα.

Μια που υπάρχουν σε χρήση τόσα πολλά επικίνδυνα προϊόντα, τα οποία μπορούν να προξενήσουν μεγάλη καταστροφή στο περιβάλλον, είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ποια είναι αυτά τα προϊόντα, πώς πρέπει να τα φυλάμε και πώς να τα πετάμε.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Ανάμεσα στα πιο συνηθισμένα επικίνδυνα οικιακά απόβλητα περιλαμβάνονται: χρώματα και διαλυτικά, μπαταρίες αυτοκινήτου, καθαριστικά φούρνου και αποχέτευσης, σκωροκτόνα, βερνίκια πατώματος και επίπλων, υγρά φρένων, αντιψυκτικά, καθαριστικά ταπετσαρίας και χαλιών, εντομο-

κτόνα. Επικίνδυνα θεωρούνται ακόμα και τα προϊόντα που χρησιμοποιούνται στο καθάρισμα της τουαλέτας.

- Οι άνθρωποι φαίνονται ανυποψίαστοι σε σχέση με τα επικίνδυνα απόβλητα. Υπολογίζεται ότι, σε μια πόλη 100.000 κατοίκων, 3,75 τόνοι καθαριστικών τουαλέτας, 13,75 τόνοι υγρών απορρυπαντικών και 3,44 τόνοι λαδιού αυτοκινήτου καταλήγουν κάθε μήνα στο αποχετευτικό σύστημα.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Φύλαγε σωστά τα επικίνδυνα υλικά:

- Να τα διατηρείς στα αρχικά τους δοχεία, για να μη γίνει κακό λάθος και χρησιμοποιηθούν για άλλο σκοπό.
- Φρόντισε να έχουν πάντα τις ετικέτες τους.
- Να τα διατηρείς σε δροσερό και στεγνό μέρος, μακριά από παιδιά.
- Αν το αρχικό δοχείο στάζει, βάλε το σ' ένα μεγαλύτερο δοχείο. Και μην ξεχάσεις να σημειώσεις τι περιέχει.

Προσπάθησε να χρησιμοποιείς λιγότερα επικίνδυνα προϊόντα:

- Αγόραζε αυτό ακριβώς που χρειάζεσαι. Και μην ξεχνάς: Όσα περισσότερα αγοράζεις, τόσα περισσότερα πρέπει να πετάξεις. Αν κάτι σου περισσεύει (π. χ., χρώμα), δώσε το στο γείτονα ή στο φίλο σου. Προσπάθησε να το ξοδέψεις.
- Όταν μπορείς, να προτιμάς τα πιο ασφαλή υποκατάστατα.

Να τα πετάς σωστά:

- Ανακύκλωνέ τα, όταν μπορείς. Το παλιό λάδι αυτοκινήτου και τα υγρά μπαταρίας, τα διαλυτικά χρωμάτων και ορισμένα άλλα διαλυτικά μπορεί να διυλιστούν και να χρησιμοποιηθούν ξανά.
- Η αποτέφρωση είναι ένας τρόπος εξουδετέρωσης των επικίνδυνων αποβλήτων. Ρώτησε τις τοπικές αρχές αν έχουν σχε-

τικό πρόγραμμα και τι υλικά δέχονται. Μην δοκιμάσεις να χρησιμοποιήσεις κλίβανο στο σπίτι σου.

- Βρες ένα εξουσιοδοτημένο κέντρο ανακύκλωσης. Αν δεν υπάρχει στην περιοχή σου, ζήτησε από την τοπική μονάδα επεξεργασίας υδατικών αποβλήτων πληροφορίες για τα υγρά απόβλητα, και από την τοπική υγειονομική υπηρεσία πληροφορίες για τα στερεά απόβλητα.

- Πάρε μέρος σε ένα τοπικό πρόγραμμα περισυλλογής. Σε πολλά μέρη δεν υπάρχουν ακόμα τέτοιου είδους προγράμματα. Αν δεν υπάρχουν ούτε στην περιοχή σου, κάνε τις δικές σου προτάσεις στις τοπικές αρχές. Πολλά καλά πράγματα μπορούν να ξεκινήσουν από το ενδιαφέρον ενός μόνο πολίτη.

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Water Pollution Control Federation

601 Wythe St., Alexandria, VA 22314-1994, USA

Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης

Νίκης 24, 105 57 Αθήνα, Τηλ. 32 24 944, 32 25 285

42. ΟΜΑΔΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ

Μέσα σ' ένα χρόνο, η κυκλοφοριακή συμφόρηση ευθύνεται αποκλειστικά για τη σπατάλη σχεδόν 10 δισεκατομμυρίων λίτρων βενζίνης — περίπου 5% της συνολικής ετήσιας κατανάλωσης βενζίνης στις ΗΠΑ.

Η αύξηση του αριθμού των αυτοκινήτων που κυκλοφορούν στους δρόμους αποτελεί μια τεράστια απειλή για το περιβάλλον. Ωστόσο, οι εναλλακτικές λύσεις δεν είναι πολλές. Στα περισσότερα μέρη, οι μαζικές μεταφορές είναι απελπιστικά ανεπαρκείς.

Γι' αυτό, αν ενδιαφέρεσαι να περιορίσεις την οδήγηση, ίσως να χρειαστεί να πάρεις την κατάσταση στα χέρια σου. Η καλύτερη λύση που έχει βρεθεί ως τώρα, είναι η ομαδική χρήση του ιδιωτικού αυτοκινήτου.

Αυτή η λύση είναι ιδιαίτερα πρακτική στις αστικές περιοχές. Πάντως, όπου κι αν μένεις, μπορείς να πηγαίνεις μαζί με άλλους στη δουλειά σου. Έτσι, με την ομαδική χρήση αυτοκινήτου για μια απόσταση, ας πούμε, 12 χιλιομέτρων, μπορεί να εξοικονομούνται ετησίως περίπου 4.000 αυτοκινητοχιλιόμετρα κατ' άτομο.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Το ένα τρίτο των αυτοκινητοχιλιομέτρων των ιδιωτικών αυτοκινήτων διανύονται κατά τη διαδρομή από το σπίτι στη δουλειά κι από τη δουλειά στο σπίτι.
- Ένα ιδιωτικό επιβατικό αυτοκίνητο μεταφέρει κατά μέσο όρο μόλις 1,3 επιβάτες.
- Αν κάθε ιδιωτικό επιβατικό αυτοκίνητο μετέφερε άλλον έναν επιβάτη, θα εξοικονομούσαμε 2 εκατομμύρια λίτρα βεν-

ζίνη την ημέρα και η ατμοσφαιρική ρύπανση από διοξείδιο του άνθρακα θα περιοριζόταν κατά 5 εκατομμύρια κιλά.

- Η κυβέρνηση των ΗΠΑ περιέκοψε τις πιστώσεις στα μέσα μαζικής μεταφοράς κατά 32%, πράγμα που κάνει την ομαδική χρήση του ιδιωτικού αυτοκινήτου ακόμα πιο σημαντική.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Προσπάθησε να συνεννοηθείς με άλλους εργαζόμενους που πηγαίνουν με ιδιωτικό αυτοκίνητο στη δουλειά τους. Δεν υπάρχει κάποιο πρόγραμμα σε πανεθνική κλίμακα, αλλά πολλές τοπικές αρχές μπορούν να σου δώσουν τις κατάλληλες οδηγίες.

- Σε μερικά μέρη, στις ΗΠΑ, έχουν εμφανιστεί ανεπίσημοι αλλά συστηματικοί σταθμοί ομαδικής μεταφοράς με ιδιωτικά αυτοκίνητα, κοντά σε στάσεις λεωφορείων ή σταθμούς τρένων. Οι άνθρωποι μπαίνουν στην ουρά και περιμένουν να επιβιβαστούν σε ιδιωτικά αυτοκίνητα που περνούν από εκεί για να παραλάβουν επιβάτες. Μόλις γεμίσουν, επωφελούνται από τις ειδικές λωρίδες των αυτοκινητοδρόμων, οι οποίες προβλέπονται αποκλειστικά για τα ιδιωτικά αυτοκίνητα που είναι γεμάτα επιβάτες.

- Γνωστοποίησε το πρόγραμμα και το δρομολόγιό σου στη γειτονιά σου. (Μερικοί ραδιοτηλεοπτικοί σταθμοί έχουν ειδικά ενημερωτικά δελτία.)

ΓΙΑ ΤΟΥΣ

ΑΠΟΦΑΣΙ- ΣΜΕΝΟΥΣ

43. ΦΤΙΑΞΕ ΟΡΓΑΝΙΚΟ ΛΙΠΑΣΜΑ

Περίπου 15-20% των συνολικών αστικών αποβλήτων αποτελούνται από οργανικά υλικά. Όλα αυτά τα υλικά είναι πολύ ογκώδη και καταλαμβάνουν πολύτιμο χώρο στις χωματερές.

Μπορείς να φτιάξεις οργανικό λίπασμα, χρησιμοποιώντας τα οργανικά υλικά που συνήθως πετάς στα σκουπίδια — από χορτάρια του κήπου σου μέχρι φλούδες από μήλα.

Αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να πετάς τα αποφάγια σου κατ' ευθείαν στο χώμα. Θα μαζεύεις τα οργανικά σκουπίδια σου σ' έναν ειδικά διασκευασμένο χώρο και θα τα διατηρείς εκεί.

Πώς λειτουργεί: Σ' έναν τέτοιο σωρό από σκουπίδια, διασκατομμύρια μικροοργανισμοί διασπούν τα οργανικά υλικά σε μορφές που μπορούν να αφομοιωθούν καλύτερα από τα φυτά. Το τελικό οργανικό υλικό εμπλουτίζει το χώμα με θρεπτικά συστατικά, βελτιώνει τη σύνθεσή του και αυξάνει την ικανότητά του να κατακρατεί αέρα και νερό.

Αυτός ο τρόπος παραγωγής φυσικού λιπάσματος συντελεί και στον περιορισμό των ποσοτήτων στερεών αποβλήτων που πετιούνται στις χωματερές. Κι αυτό το χρειαζόμαστε!

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Κάθε χρόνο πετάμε 24 εκατομμύρια τόνους χορτάρια και φύλλα.
- Το φθινόπωρο, μόνο τα φύλλα αποτελούν το 75% των στερεών σκουπιδιών.
- Μια μέση αμερικανική οικογένεια «παράγει» περισσότερα

από 500 κιλά οργανικά σκουπίδια το χρόνο.

- Περίπου 70% των σκουπιδιών (σκουπίδια από την αυλή, σκουπίδια από τρόφιμα, ξύλο και χαρτί) μπορούν να γίνουν λίπασμα.
- Στις ΗΠΑ, το κόστος της απόρριψης στερεών σκουπιδιών στις χωματερές ανέρχεται σε 65 δολάρια ανά τόνο. Το μέσο κόστος ενός δημοτικού προγράμματος εκμετάλλευσης οργανικών σκουπιδιών είναι μόνο 35 δολάρια ανά τόνο.
- **Επιτυχημένες αμερικανικές προσπάθειες:** Η παραγωγή οργανικού λιπάσματος σε συνδυασμό με την κατ' οίκον περισυλλογή ανακυκλώσιμων υλικών επέτρεψαν σε πόλεις, όπως το Ντέιβις της Καλιφόρνιας, να περιορίσουν τα σκουπίδια τους κατά 50%. Τα οικονομικά κίνητρα που έδωσε η πολιτεία του Νιου Τζέρσεϊ, ώθησαν 80 πόλεις να αναπτύξουν δικά τους προγράμματα παραγωγής οργανικού λιπάσματος.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Άρχισε τη δική σου παραγωγή: Ο απλούστερος τρόπος είναι απλώς να σωριάζεις σε μιαν άκρη του κήπου σου φύλλα και χορτάρια. Βέβαια, δεν είναι ιδανικός και χρειάζεται πολύ χώρο. Πάντως, τα φύλλα και τα χορτάρια θα αποσυντεθούν. Και δεν θα πιάνουν χώρο σε κάποια χωματερή. . .

Για μια πιο απαιτητική παραγωγή θα χρειαστεί:

- Να ξεχωρίζεις τα οργανικά σκουπίδια σου από τα υπόλοιπα.
- Να φτιάξεις ένα περίβολο για το οργανικό σου λίπασμα.
- Να μάθεις πώς να τοποθετείς σε στρώματα τα οργανικά υλικά.
- Να τα ανακατεύεις κάθε τόσο για να μη μυρίζουν και για να ανανεώνεται ο αέρας.

Αν έχεις αυλή χωρίς κήπο:

- Μπορείς να χαρίσεις τα οργανικά σκουπίδια σου σε φίλους που έχουν κήπο. Σίγουρα θα το εκτιμήσουν.
- Αν θέλεις να ανακυκλώνεις τα οργανικά σκουπίδια σου, χωρίς να μπεις στον κόπο να τα μαζεύεις σε σωρό, μπορείς να πάρεις μέρος σε κάποιο σχετικό δημοτικό πρόγραμμα. Αυτά τα προγράμματα περιλαμβάνουν συνήθως την κατ' οίκον περισυλλογή φύλλων και χορταριών ή την παράδοση σε ειδικά κέντρα παραγωγής οργανικού λιπάσματος. Ρώτησε τις τοπικές δημοτικές αρχές αν διαθέτουν τέτοια προγράμματα.
- Αναζήτησε στον τηλεφωνικό κατάλογο επιχειρήσεις παραγωγής οργανικού λιπάσματος.

ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

United Nations Environmental Project
Palais des Nations, 1211 Geneve 10, Suisse

Φίλοι της Γης

Κανάρη 31, 163 43 Ηλιούπολη, Τηλ. 99 23 791

44. ΜΑΖΕΥΕ ΤΑ ΑΠΟΝΕΡΑ

Αν μια μέση οικογένεια τεσσάρων ατόμων χρησιμοποιεί τα απόνερα —αντί να τα αφήνει να πηγαίνουν χαμένα στην αποχέτευση— μπορεί να μειώσει την κατανάλωση νερού κατά 30%.

Δεν θα ήταν καλά να μπορούσες να φυλάξεις και χρησιμοποιήσεις ξανά το νερό που κυλά στην αποχέτευση του ντους ή του νεροχύτη σου; Μπορείς, αλλά δεν είναι εύκολο. Μπορείς να το μαζεύεις σ' ένα ντεπόζιτο στο σπίτι σου και να ποτίζεις μ' αυτό τον κήπο σου.

Δεν είναι, βέβαια, κάτι που αφορά όλους. Όμως αν ζεις σε κλίμα που μαστίζεται διαρκώς από λειψυδρία και είσαι φανατικός με την κηπουρική, ίσως αυτό να είναι μια καλή προοπτική. Έτσι θα μπορείς να έχεις τον κήπο σου, χωρίς να ξοδεύεις παραπάνω νερό.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Τα απόνερα ανέρχονται σε 60-65% της συνολικής κατάλυσης νερού ενός μέσου αμερικανικού νοικοκυριού.
- Δεν είναι βέβαια όλα κατάλληλα για χρήση (π. χ. , πρέπει να γίνει αποχωρισμός από τα μαγειρικά λίπη). Όμως πολλά απ' αυτά τα απόνερα είναι το ίδιο καλά, όπως και το καθαρό νερό, για τα φυτά. Μάλιστα, μερικά απ' αυτά τα βοηθούν ν' αναπτυχθούν καλύτερα.
- Η χρήση των απόνερων απαγορεύεται σε πολλές πολιτείες των ΗΠΑ. Ωστόσο, σε περιόδους ξηρασίας, πολλές τοπικές αρχές έχουν την ευχέρεια να επιτρέπουν την «κατάλληλη» χρήση των απόνερων, στα πλαίσια του περιορισμού της κατανάλωσης νερού.
- Τα συστήματα περισυλλογής απόνερων δεν είναι για όλους.

Η εγκατάστασή τους απαιτεί δουλειά και κάποια έξοδα: 200-400 δολάρια το βασικό σύστημα κι άλλα 100-200 δολάρια αν χρειάζεται αντλία, εκτός από τα εργατικά.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Edible Publications

P. O. Box 1841, Santa Rosa, CA 95402, USA

45. ΟΔΗΓΑ ΛΙΓΟΤΕΡΟ

«Τα αυτοκίνητα πολλαπλασιάζονται ταχύτερα από τους ανθρώπους. Μας κόβουν την ανάσα, μας πιάνουν το χώρο, μας εξαντλούν οικονομικά».

Έρνεστ Κάλενμπαχ, Ecotopia

Ολόκληρη η κοινωνία μας είναι δομημένη πάνω στη βάση της κατοχής και οδήγησης αυτοκινήτων. . . Γι' αυτό μοιάζει σαν να προτείνουμε κάτι ακατόρθωτο, όταν λέμε ότι πρέπει να περιορίσουμε την οδήγηση. Κι ωστόσο, άλλες κοινωνίες τα κατάφεραν. Στην Ολλανδία, ας πούμε, 80% των επιβατών τρένου πηγαίνουν στο σταθμό με ποδήλατο. Στη Δανία, περίπου 30% των διαδρομών γίνονται με ποδήλατο. Και στην Ιαπωνία, στις αστικές περιοχές υπάρχουν γκαράζ ακόμα και για ποδήλατα.

Όποτε οι αμερικανοί παραπονούνται για την κακή περιβαλλοντική πολιτική άλλων χωρών (π. χ. , για τα τροπικά δάση της Βραζιλίας), κάποιοι πάντα τους επισημαίνουν ότι, ενώ οι ίδιοι διαθέτουν τα περισσότερα αυτοκίνητα στον κόσμο, δεν κάνουν τίποτα για να τα ελέγξουν. Κι έχουν δίκιο. Για τους αποφασισμένους, λοιπόν, αυτό αποτελεί μια προτεραιότητα.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Υπολογίζεται ότι στην Αμερική κυκλοφορούν περίπου 140 εκατομμύρια αυτοκίνητα, τα οποία διανύουν σχεδόν 6, 5 δισεκατομμύρια χιλιόμετρα την ημέρα. . . Ξοδεύοντας παραπάνω από 600 εκατομμύρια λίτρα βενζίνη.
- Οι οικολογικές επιπτώσεις είναι συντριπτικές. Παράδειγμα: Με την καύση 600 εκατομμυρίων βενζίνης εκπέμπονται στην ατμόσφαιρα σχεδόν 2 δισεκατομμύρια κιλά διοξει-

διου του άνθρακα. Κι αυτό μονάχα σε μια μέρα.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

Σαν αρχάριος, θα μπορούσες μια φορά την εβδομάδα να χρησιμοποιείς εναλλακτικά μέσα μεταφοράς: λεωφορείο, μετρό, τρένο, ποδήλατο ή να πηγαίνεις με τα πόδια. Ακόμα κι αυτό μπορεί να σου φανεί δύσκολο, αλλά αξίζει τον κόπο.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Αν μόλις 1% των αμερικανών άφηναν τα αυτοκίνητά τους ακίνητα μονάχα μια μέρα την εβδομάδα, θα εξοικονομούνταν περίπου 150 εκατομμύρια λίτρα βενζίνης. Και οι ολέθριες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα θα μειώνονταν αντίστοιχα (κατά 2, 5 δισεκατομμύρια κιλά περίπου).

46. ΤΡΩΓΕ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ (ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ)

Παραπάνω από ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι θα μπορούσαν να τραφούν με τα δημητριακά και τη σόγια που τρώνε κάθε χρόνο τα ζώα στις ΗΠΑ.

εν θέλουμε να σου πούμε τι πρέπει να τρως, μια που αυτό είναι ένα ζήτημα προσωπικό. Όμως θέλουμε να μάθεις μερικά στοιχεία για την επίδραση που έχει το διαιτολόγιό σου στο περιβάλλον.

Ίσως να μη σου πέρασε ποτέ από το νου πόσοι φυσικοί πόροι ξοδεύονται για να φτάσει, ας πούμε, ένα χάμπουργκερ στο τραπέζι σου. Παρ' όλη την αφθονία τροφίμων, είναι ίσως καιρός να διαφυλάξουμε τους φυσικούς πόρους στους οποίους στηρίζεται.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

- Αν οι αμερικανοί μείωναν την κατανάλωση κρέατος μόλις κατά 10%, τα δημητριακά και η σόγια που θα εξοικονομούνταν θα έφταναν για να θρέψουν 60 εκατομμύρια ανθρώπους —τόσοι λιμοκτονούν κάθε χρόνο σε όλο τον κόσμο.
- Για να παραχθεί μισό κιλό μοσχαρίσιου κρέατος χρειάζονται 8 κιλά δημητριακών και σόγιας 8.000 λίτρα νερό και ενέργεια που αντιστοιχεί σε 3-4 λίτρα βενζίνης.
- Στην κτηνοτροφική παραγωγή αναλογεί παραπάνω από το μισό νερό που καταναλώνεται (για κάθε σκοπό) στις ΗΠΑ.
- Είτε το πιστεύεις, είτε όχι, ίσως οι αγελάδες να ευθύνονται κι αυτές για το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Σύμφωνα με έναν υπολογισμό, οι 1, 3 δισεκατομμύρια αγελάδες που υπάρχουν σε όλο τον κόσμο, παράγουν ετησίως σχεδόν 100 εκατομμύρια τόνους μεθανίου —ένα πανίσχυρο «αέριο του

θερμοκηπίου», το οποίο, μόριο με μόριο, παγιδεύει 25πλάσια ποσότητα ηλιακής θερμότητας απ' ό, τι το διοξείδιο του άνθρακα.

- Σχεδόν 900 εκατομμύρια στρέμματα γης έχουν αποφυλωθεί στις ΗΠΑ, χάριν της κτηνοτροφίας.
- 100 εκατομμύρια στρέμματα (όση και η Αυστρία) στη Βραζιλία και τα μισά δάση της Κεντρικής Αμερικής έχουν αποφυλωθεί, χάριν της παραγωγής βοοειδών.
- Ένα τρίτο της επιφάνειας της Βόρειας Αμερικής έχει γίνει βοσκότοπος. Και στη μισή από την καλλιεργήσιμη γη εκτρέφονται ζώα (κυρίως βοοειδή).
- 20 αποκλειστικά φυτοφάγοι μπορούν να τραφούν από τη γη που χρειάζεται για να τραφεί ένας κρεοφάγος.
- Για την παραγωγή δημητριακών, κηπευτικών και οπωροφόρων χρειάζεται μ. λις 5% των πρώτων υλών που απαιτούνται για την παραγωγή κρέατος.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

- Το πιο απλό πράγμα —έστω κι αν είσαι κρεοφάγος— είναι να τρως λιγότερο μοσχαρίσιο κρέας.
- Πειραματίσου με τη χορτοφαγία. Υπάρχουν πολλές θαυμάσιες μαγειρικές για χορτοφάγους.
- Δοκίμασες ποτέ να καλλιεργήσεις κηπευτικά; Η κηπουρική είναι η υπ' αριθμόν 1 ενασχόληση στην Αμερική. Θα εκπλαγείς, όταν δεις πόσα πράγματα μπορούν να φυτρώσουν σ' ένα μικρό κομμάτι γης.
- Αρωματικά φυτά, πρασινάδες, οπωροφόρα, ακόμα και καλαμπόκι, μπορούν να καλλιεργηθούν εύκολα στις περισσότερες αστικές περιοχές.
- Υποστήριξε τις «τοπικές αγορές». Τα προϊόντα που παράγονται στην περιοχή σου είναι πιο φρέσκα, πιο φθηνά και λιγότερο επιβαρυσμένα με κατάλοιπα εντομοκτόνων απ' ό, τι τα

προϊόντα που έρχονται από πολύ μακριά.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

World Health Organization

20, avenue Appia, 1211 Genf 20, Schweiz

Ομάδα Φυσικής Διατροφής

και Αφαρμάκου Ιατρικής

Μαυρομιχάλη 16, 106 80 Αθήνα, Τηλ. 36 13 657, 29 17 167

Ομάδα για μια Φυσική Ζωή

Σίνα 10, 106 72 Αθήνα, Τηλ. 36 33 131, 36 18 712

47. ΑΡΧΙΣΕ ΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ

Οι αμερικανικές πολιτείες Ροντ Άιλαντ, Νιου Τζέρσεϊ, Κονέκτικατ και Όρεγκον έχουν περάσει νομοθεσία που είτε ενθαρρύνει είτε απαιτεί την ανακύκλωση από τους κατοίκους τους.

Ελπίζουμε πως θα έχει ήδη ξυπνήσει ενδιαφέρον σου για την ανακύκλωση. Όμως τι γίνεται αν ρίξεις μια ματιά γύρω σου και ανακαλύψεις πως δεν υπάρχει κανένα πρόγραμμα για να πάρεις μέρος;

Η δική μας σύσταση είναι να έρθεις σε επαφή με κοινότητες όπου η ανακύκλωση έχει ήδη δοκιμαστεί. . . αποτελεσματικά.

ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ

- Οι κάτοικοι του Ρόκφορντ, στο Ιλινόι, μπορούν να κερδίσουν παραπάνω από 1.000 δολάρια, απλώς βγάζοντας έξω τα σκουπίδια. Η «λοταρία σκουπιδιών» του Ρόκφορντ ανταμείβει στην τύχη τα νοικοκυριά που ξεχωρίζουν τα ανακυκλώσιμα υλικά από τα υπόλοιπα σκουπίδια τους. Οι πόροι αυτής της λοταρίας προέρχονται από τα χρήματα που εξοικονομεί ο δήμος με την ανακύκλωση και την επακόλουθη μείωση του κόστους των χωματερών.

- Το Πόρτλαντ του Όρεγκον έθεσε ένα φιλόδοξο στόχο. Παρόλο που οι 1, 2 εκατομμύρια κάτοικοί του ήδη ανακυκλώνουν 22% των σκουπιδιών τους, ένα από τα υψηλότερα ποσοστά στις ΗΠΑ, οι τοπικές αρχές πιστεύουν σε ακόμα καλύτερες επιδόσεις. Το 1989, έθεσαν σαν στόχο τη μείωση των

σκουπιδιών κατά 52%.

- Στη Φιλαδέλφεια, όπου το κόστος της απόρριψης σκουπιδιών αυξήθηκε 20% ή 11 εκατομμύρια δολάρια, μέσα σ' ένα χρόνο, ο δήμαρχος υπέγραψε νόμο που προβλέπει την κατ' οίκον περισυλλογή ανακυκλώσιμων σκουπιδιών.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Environmental Defense Fund

1616 P St. NW, Washington, D. C. 20036, USA

Ελληνική Εταιρεία

για την Προστασία του Περιβάλλοντος

Βουκουρεστίου 36, 106 73 Αθήνα, Τηλ. 36 05 319

Εταιρεία Προστασίας Τοπίου

και Φυσικού Περιβάλλοντος Πάτρας

Αγ. Νικολάου 67-69, 262 21 Πάτρα, Τηλ. 223 791, 272 877

48. ΞΗΡΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ

Τα γηγενή φυτά χρειάζονται τη μισή ποσότητα νερού απ' ό,τι τα εισαγόμενα.

Η «ξηροκαλλιέργεια» είναι μια νέα καλλιεργητική τεχνική, που έγινε δημοφιλής εξ αιτίας της λειψυδρίας. Εδώ και μερικά χρόνια, οι ειδικοί διαπίστωσαν ότι μεγάλες ποσότητες νερού που χρησιμοποιούνταν στους κήπους, ξοδεύονταν σε φυτά που δεν ήταν κατάλληλα εγκλιματισμένα στις συγκεκριμένες περιοχές όπου αναπτύσσονταν. Πειράματα που έγιναν με το ίδιο ωραίες γηγενείς ποικιλίες, απέδειξαν ότι μπορούσε να εξοικονομηθεί μέχρι και 54% από το νερό του ποτίσματος, διατηρώντας παράλληλα τα φυτά γερά και βελτιώνοντας την ποιότητα του χώματος. Εκτός από πρακτική, η ξηροκαλλιέργεια είναι και ιδιαίτερα ικανοποιητική, αφού μπορείς να φτιάξεις μ' αυτήν έναν κήπο που θα σ' ευχαριστεί, τόσο από αισθητική, όσο και από οικολογική άποψη.

ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ

● Τα φυτά που αντέχουν στην ξηρασία δεν περιορίζονται μόνον στους κάκτους και τα σαρκώδη, αλλά περιλαμβάνουν εκατοντάδες είδη πολύχρωμα λουλούδια, ανθοφόρους θάμνους, αναρριχητικά και έρποντα που προσφέρουν όμορφες εναλλακτικές λύσεις. Για παράδειγμα, το γιασεμί, η μπουκαμβίλια, η ονιστερία, η αλυσίδα και ο νάρκισσος είναι όλα τους φυτά που δεν χρειάζονται πολύ πότισμα.

● Επίσης, υπάρχουν πολλές ποικιλίες γρασιδιού που δεν χρειάζονται ιδιαίτερο πότισμα. Στο Τέξας, ας πούμε, όπου λείπει το νερό, η συνηθισμένη ποικιλία Bluegrass χρειάζεται πότισμα κάθε τέσσερις μέρες, ενώ η ποικιλία Buffalograss,

που είναι καλύτερα εγκλιματισμένη, δεν χρειάζεται πότισμα παρά μόνο κάθε δυο τρεις εβδομάδες.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ

● Δεν θα σου προτείνουμε να ξεπατώσεις τα φυτά σου και να τα αντικαταστήσεις με κάκτους. Θα σου συστήσουμε, όμως, να κοιτάξεις τον κήπο σου με ένα άλλο μάτι. Μερικές από τις αρχές της ξηροκαλλιέργειας —σταλαγματική άρδευση, πυκνή χορτοκάλυψη στις πρασιές, οργανικός εμπλουτισμός του χώματος για καλύτερη απορρόφηση και κατακράτηση νερού— μπορούν να εφαρμοστούν σε οποιοδήποτε κήπο.

● Ρώτησε σχετικά σε ένα βοτανικό κήπο ή ένα φυτώριο.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

The Texas Water Development Board

P. O. Box 13231, Capitol Station, Austin, TX 78711, USA

Ομάδα Βιοκαλλιεργητών

Λευκών Ορέων 88, 152 34 Χαλάνδρι

49. ΠΑΡΕ ΚΙ ΕΣΥ ΜΕΡΟΣ

Μερικοί ανησυχούν μήπως ένα βιβλίο σαν κι αυτό κάνει όσους το διαβάσουν να πιστέψουν πως είναι αρκετές μερικές θετικές ενέργειες για να σώσουν το περιβάλλον.

Δεν είναι. Όπως είπαμε και στην αρχή, αυτό το βιβλίο είναι απλώς ένα ξεκίνημα. Γράφοντας αυτά τα «50 Απλά Πράγματα», προσπαθήσαμε να τα κάνουμε απλά και προσιτά, για να σε διευκολύνουμε να πάρεις κι εσύ ενεργό μέρος.

Από εδώ και πέρα, όλα εξαρτώνται από σένα.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να πάρεις μέρος. Ένας απ' αυτούς είναι να συνεργαστείς με διάφορες οργανώσεις που αναφέρονται σ' αυτό το βιβλίο. Διάλεξε μερικές και γράψε τους για περισσότερες πληροφορίες.

Σημείωση ελληνικής έκδοσης: Για τον έλληνα αναγνώστη, εκτός από τις ξένες οργανώσεις, δώσαμε σε κάθε κεφάλαιο και τις διευθύνσεις ελληνικών οργανώσεων που ασχολούνται με το περιβάλλον. Μπορεί, λοιπόν, να διαλέξει απ' αυτές κι από όσες αναφέρονται στον παρακάτω κατάλογο.

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Οικολογική Κίνηση Θεσσαλονίκης

Φιλίππου 51, 546 31 Θεσσαλονίκη, Τηλ. 222 503, 234 033

Οικολογική Δημοτική Κίνηση Ελευσίνας

Δήμητρος & Περσεφόνης, 195 00 Ελευσίνα, Τηλ. 55 45 528

Ομάδα Μελέτης Αρτινών Βιοτόπων

Μελανέως 18, 471 00 Άρτα, Τηλ. 26 226

Φιλοδασική Ένωση Αθηνών

Αναγνωστοπούλου 22, 106 73 Αθήνα

Φυσιολατρική Αντικυνηγετική Προτοβουλία

Βουλής 44, 105 57 Αθήνα, Τηλ. 32 43 782, 67 23 730

Επιτροπή Πολιτών Πτολεμαΐδας

Βασ. Σοφίας 21, 502 00 Πτολεμαΐδα Τηλ. 24 5 15, 28 955

Ομάδα Οικοφιλόξων-Φίλοι της Ελληνικής Αρκούδας

Τ. Θ. 30736, 100 33 Αθήνα, Τηλ. 29 28 141

Σύλλογος Προστασίας Περιβάλλοντος Ν. Καβάλας

Πάροδος Κουντουριώτου 2, 652 01 Καβάλα, Τηλ. 224 310

Σύλλογος Προστασίας Περιβάλλοντος Κέρκυρας

Σαμαρά 2, 491 00 Κέρκυρα, Τηλ. 35 125, 38 632

Οικολογική Εφημερίδα

Ισαύρων 10, 114 71 Αθήνα, Τηλ. 36 41 268, 20 24 24

Περιοδικό Νέα Οικολογία

Μαυρομυχάλη 39, 106 80 Αθήνα, Τηλ. 36 19 837, 36 31 759

Φύση και Οικολογία

Βουλής 44, 105 57 Αθήνα, Τηλ. 32 43 782, 88 41 951

Οικόπολη

Γρηγορίου Παλαμά 21, 546 22 Θεσσαλονίκη, Τηλ. 282 793